

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

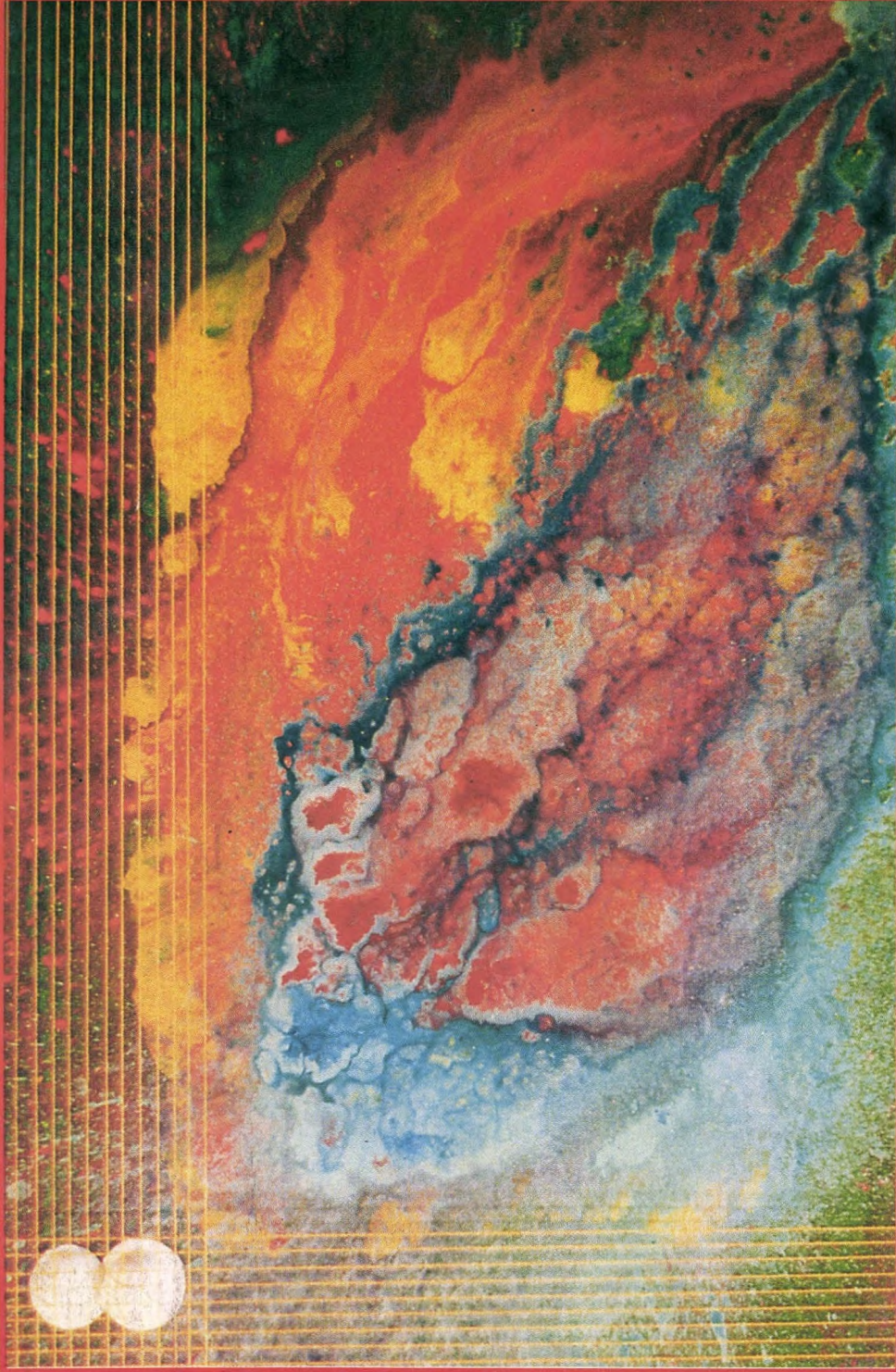
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GÜNEY

KÜLTÜR
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ

Yıl / Sal: 2 • Sayı / Hejmar: 8 • Ekim, Kasım, Aralık / Çirya Pêşin, Çirya Paşin, Çileyê Pêşin • 1994

- ✕ Yılmaz Güney'i
10. ölüm
yıldönümünde
andık
- ✕ İhanet, Yozlaşma
ve Nihat Behram
- ✕ Ömer Hayyam
- ✕ Charlie Chaplin
- ✕ Senaryoculuğun
Senaryosu

- ✕ Fatoş Güney
- ✕ Yaşar Kaya
- ✕ Ece Ayhan
- ✕ H. Halis
- ✕ C. Karlı
- ✕ Temel Demirer
- ✕ Baran Fundermann
- ✕ Hüseyin Kalkan
- ✕ Şafak Altun
- ✕ Oturan Adam
- ✕ Gabar Çiyan
- ✕ Hakkı Çimen

YILMAZ GÜNEY'İ YAŞATALIM

Birbirinden güzel kartpostal serisi

Siyah-beyazlar	1 Adet	1.00,- DM
	10 Adet	7.00,- DM

Renkli Seri	1 Adet	1.50,- DM
	10 Adet	10.00,- DM

Posterler DIN-A-3 (29.7 x 42 cm) Renkli		
	1 Adet	3.00,- DM
	10 Adet	20.00,- DM

Poster DIN-A-4 (21 x 29.7 cm) Renksiz		
	1 Adet	1.50,- DM
	10 Adet	10.00,- DM

Yılmaz Güney Takvimi 1995

DIN-A-3 (29.7 x 42 cm)

Renkli 7 Yaprak 10.00,- DM

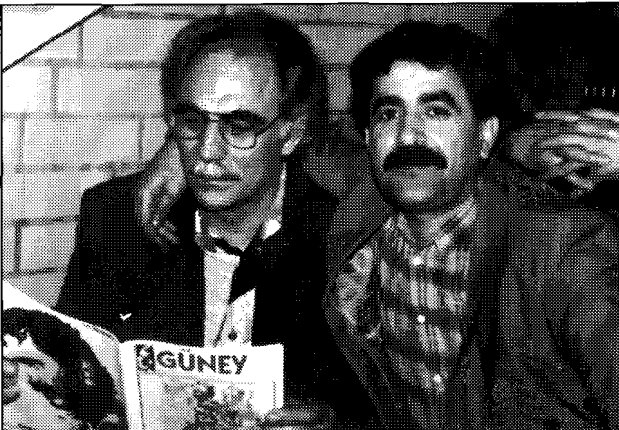
Basında Yılmaz Güney Kitabı

Tüm Çevrelerin Yılmaz Güney
Değerlendirme Yazıları

330 Sy. 10.00,- DM

Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünün Anma Geceleri'nin Video Kasetleri

4 Saatlik 2 Kaset 40.00,- DM

GÜNEY'i

bulabileceğiniz adresler

İSTANBUL:

- Akyüz Kitapevi
- Sosyal Yayınlar
- Yılmaz Güney Vakfı
- İnter Yayınları
- Dönüşüm Yayınları

AVRUPA:

- Fransa — Özgül Kitapevi Paris
- Avusturya — Autonomes Konkret
Höhenemes Voralberg
- İsveç — Sana Böckförlag Stockholm
- İsviçre — Derba Kitapevi Basel
- Almanya — Barış Kitapevi Duisburg
— Ufuk Kitapevi Berlin
— Bücherkiste Dieckmann – NÜR.
— HORB Demokratik Birlik – S.

Yılmaz Güney'in eserlerini inceleyelim

● KİTAPLAR

- Oğluma Hikayeler
- Sanık
- Salpa
- Hücrem
- Gençlik Öyküleri
- Halkın Sanatçısı Y.G.
- Arkadaşım Y. Güney
- Yunan Bıçağı
- Kürt Gözüyle Y. Güney
- İnsan Yılmaz Güney
- Basında Yılmaz Güney
- Y.G. ve Kürt Sineması
- Bütün Siyasal Yazılar
- Y. Güney Efsanesi

● FİMLER

- Acı
- Ağıt
- Arkadaş
- Baba*
- Belgesel
- Düşman
- Duvar
- Duvarın Ardında
- Endişe
- Sürü
- Umut
- Umutsuzlar
- Yol
- Zavallılar

● Güney Şiir Kitaplığı

- Bir Bulut Kaynıyor E. Yıldırım
- Eylemin Günlüğü E. Yıldırım
- Hasretimden Kesitler H. Çelik
- Sila Yolunda Haykırış E. Ağöz
- Yarınların Türküsü H. Halis

Kitap ve Kültür ürünleri bağışlarınızı bekliyoruz.

İÇİNDEKİLER

Dost Yılmaz Güney	4
Yaşar Kaya	
İhanet, Yozlaşma ve Gemisini	
Kurtaran Kaptanlar	5
H.Halis	
N'oldu Sana Nihat Gardaş	9
Temel Demirel	
Yılmaz Güney'in Onuncu	
ölümyıldönümünü Kutladık	13
Gecelere Gelen Mesajlar	21
Basında Y. Güney Geceleri	24
Sanatçılar ile Röportajlar	27
Şafak Altun	
Öykü: Pelageya	30
C. Karlı	
Senaryoculuğun Senaryosu	32
Ahmet Soner	
Charlie Chaplin Sineması - 2-	34
Baran Fundermann	
Savaşınız Varsa	
Şiiriniz Yoktur	37
Hüseyin Kalkan	
Şiir Bahçesi	38
Jamal Abdo	40
Baran Fundermann	
Silgiler, Silerken, Silinirler de	41
Ece Ayhan	
Ömer Hayyam	42
Oturan Adam	
Kitap Tanıtımları	47
Çocukla Gelen Sevgi	50
Ali Bali	
Kürtçe - Zazaca	53
Gabar Çıyan	
Okuyucu Mektupları	56

S

U

U

U

8. Sayımızda yeniden Merhaba!

Uzun bir aradan sonra, gecikmeli olarakta olsa yeniden birlikteyiz. Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünü anma gecelerinin tüm dökümanlarını sizlere ulaştırabilmek için, 1 aylık gecikme ile çıkıyoruz.

Bu sayımızın ağırlığı, doğal olarak 10. ölüm yıldönümüne ayrılmış bulunuyor. Bununla ilgili gecelerin hazırlık çalışmalarını, gecelerde yapılan konuşmaları, programın gidişatını, gecelere gönderilen mesajları ve basında çıkan geceler ile ilgili haberleri sırasıyla kamuoyuna sunuyoruz. Ayrıca gecelerin mali bilançosunu çıkararak; tüm üyelerimize, bizi destekleyen kişi ve kuruluşlara ve halkımıza hesap veriyoruz.

Bu sayımızda eski "Özgür Gündem" gazetesi sahibi Yaşar Kaya, Yılmaz'ın üzerine yazdığı bir anı ile aramıza katıldı, bize güç verdi. Ahmet Soner arkadaş ise, daha önce yayınlanmış olmasına rağmen bize ulaştırdığı bir yazı ile yine aramıza katılarak katkıda bulundu. Mustafa Demir arkadaşın gönderdiği ve 1988'de Sanat 88 adlı derginin 6-7. sayılarında yayınlanan yazıda bugün halen güncelliğini koruduğu için yeniden yayınlıyoruz. Yine Hakkı Çimen arkadaşın bir Zazaca öyküsünü de bu sayımızda bulacaksınız.

Bu sayıda yazarlarımız arasına İkinci Yeni'nin, kendi deyişiyle Sivil Şiir'in önemli isimlerinden Ece Ayhan da katılıyor. Ayhan'ın Sivas katliamını savunan "Sırp Şair" dediği İsmet Özel'i konu edinen kısacık yazısını sunuyoruz umuyoruz.

Bu sayımızı güçlendiren bir yazarımızda Temel Demirel arkadaş oldu. Temel Demirel, Nihat Behram'ın Yılmaz'a yaptığı seviyesiz saldırıları yazısıyla geriye çevirmeye çalışıyor. Prof. Şehmuz Güzel'in yazıları ise elimize geç ulaştığından dolayı yayınlamıyoruz. Bütün bu yeni yazar arkadaşlarımıza aramıza hoş geldiniz diyor, arkadaşlığımızın dostluğumuzun daha da gelişmesini arzuluyoruz.

Bazı yazılar elimize çok geç ulaştığından dizgiye verilemiyor, ama bir dahaki sayıda da güncelliğini yitiriyor. Yazarlarımızın yazılarını erken ulaştırmaları gerekiyor. Önümüzdeki sayı için 10 Aralık'ta elimizde olmalıdır. Ayrıca dergimizin içeriği ile ilgili olmayan, kültürel değer taşımayan yazılar yayınlanmayacak.

Dergimizin bu sayısında yazarlarımız Ömer Hayyam'ı, Jamal Abdo'yu, Palegaya'yı tanıtacaklar. Gabor Çıyan arkadaşımız önemli bir çalışmayı, Yılmaz Güney'in Oğluma Hikayeleri'ni ana dili Kürtçe'ye çevirmeye başladı. Charlie Chaplin'in portresi ise bu sayıda da sürecektir.

Güney, sekizinci sayısında okuyucularına yeni bir sayfa, "şiir bahçesi" sayfası açıyor. Okuyuculardan şiirler ve kısa mektuplar giderek artıyor. Bunlar çok güzel gelişmelerdir. Ancak edebiyat ve kültür çalışmalarının diğer dallarına fazla ilginin olmaması üzücüdür. Bu yüzden okuyucularımızdan kültürel konuları içeren araştırmalar, tartışmalar, kitap tanıtımları, resimler, öyküler, oyunlar vb. çalışmaları da bekliyoruz. Gelen yazılar daktilo ile veya okunaklı yazılmalı ve yazılar 6 daktilo sayfasını geçmemeli.

Tüm dostlukların ve güzelliklerin sizin olması dileğiyle.

GÜNEY
KÜLTÜR-SANAT-EDEBİYAT DERGİSİ

YIL: 2 • SAYI: 8
Ekim • Kasım
Aralık • 1994

FİYATI

30.000 TL • 5 DM • 5 FL • 15 FR
35 Ö.SL • 4.5 L.FR

İLAN KOŞULLARI

Havale önceden ödenince

İç Sayfa Kapak İçi

Tam Sayfa:150,-180,-
Yarım Sayfa:80,-100,-
Çeyrek Sayfa:50,-65,-

Kültür ve demokratik içerikli ilanlar alınır.
Türkiye'den ilanlar % 50 indirimli alınır.

YAZIŞMA ADRESİ

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği
Solingerstr. 1/A • 47166 Duisburg / Almanya
Tel.: 0203 / 54 87.23 • Fax: 0203 / 54 88 23

ABONE VE İSTEME KOŞULLARI

Dergi Fiyatına 3 DM posta ücreti eklenerek istenir.
Bank. Hes. No.: Stadsparkasse Duisburg
Knt.Nr.: 207/008 764 • BLZ: 35050000

Dost Yılmaz Güney

Yaşar KAYA

Birbirimizi tanımazdık önceleri, ben bir gün Beyoğlu'nda bir sinemaya gitmiştim. Maximilian Schell'in "Nürnberg Duruşması"nı seyredecektim. Balkonda otuyordum. Eski Beyoğlu Sinemaları şimdi birer rüya oldu. Elhamara'lar, Ses Sineması gerek mimari ve gerekse sanat sınımış dekorları ile birer gizemli dünya idi. Beyoğlu daba Sirkeci'leşmemişti, Tünel'de Markiz ve Leban pastaneleri vardı. Lefter'in Yeri'nde Lateralna çalardı. Klape Pasajı'ndaki küçük, sevimli Bohem meyhaneler bozulmamıştı. Hasır yerli yerindeydi. Asmalı Mescit bütün güzelliğini koruyordu, Baylan'a ise biz üniversite öğrenciliği yıllanmış olanlarla cezaevi, eziyetevi görenler gidip oturuyordu. Nerden geldik bu eski Beyoğlu nostaljisine.

Evet Antrakta lambalar yandı, herkes etrafına bakınıyordu sağda solda tanıdık kimler var diye? Bizim Siverekli, kara kuru o zamanların çirkin kiralı Yılmaz'da oturuyordu. Dedğim gibi birbirimizi tanımıyorduk. Sonraki yıllar DDKO yıllarıdır. Benim, askerde sürgünde olduğum yıllardı, ben İstanbul'a izine indikçe gençler bana Yılmaz'dan söz ederlerdi. Sonra Taksim Belediyesi'ndeki Diyarbakır geceleri, Örfi Akkoyunlu ağabey, Nebabat Çebrelî, Yılmaz Güney dönemi. Bizim Kürt gençlerine sıcak bir dost olarak bakışı. İşte öyle bir dönemdi, o dönem de.

Sonra 1967 son baharında 10 yıl sonra mahkumiyetimizle sonuçlanan 49.lar davasının sekiz aylık genel gözetim cezasını çekmek için Genel Kurmay Askeri Mahkemesi'nden aldığım dosyam koltuğumun altında bişte görmediğim KONYA'ya sürgüne gidiyordum. Konya'ya ulaştığımda bir otele iniyorum, birazdan ilk iş olarak şebir karakoluna gidip polise dosyayı vereceğim ve ben genel gözetim cezasını çekmek için geldim diyeceğim. Otelden çıkıyorum. Şebir karakoluna yürürken yolda sanık arkadaşlarımdan sonradan Batman Belediye Başkanı olan Mustafa Ramanlı'ya rastlıyorum. Beni görünce şaşıyor, kısaca olayı anlatıyorum. "Ha şebir karakoluna gelen komser, Batman'dan geldi beraber gidelim diyor. O yedek subay elbiseleri içinde Konya'da askerlik yapıyor. Karakolda çay içiyoruz. Komiser defteri açıyor, bu sürgünlerin defteri olsa gerek. Yılmaz Güney'in resminin altına benim verdiğim vesikalık resmi yapıyor. Yılmaz Güney benden önce Konya'da çekmiş sürgün cezasını, gülümsüyorum. Komser de gülümsüyor. "Sevdiğimiz bir dosttur Yılmaz Güney" diyor. Komiser Mustafa'nın babası Sait Zamanlı amcayı anlatıyor. O da 55'de Ağalarla

beraber batıya sürgün edilmişti, Ankara'da evi vardı ben her Ankara'ya geldiğimde görüşürdük. Adam gibi bir adamdı, bölüğü belli namuslu bir Kürt vatandaşı idi Sait amca! Kürt kimlikliydi. Mustafa bizim bölükten değildi zaten, sonradan da görüşmedik.

Bir gün dedeleri Emine Perixane'yi de söz konusu edeceğiz. Biz Yılmaz ile sürgün karakol defterinde de yanyana komşu olmuştuk.

Konya'daki sürgün günlerinde çoğunlukla Kürt kahvelerine giderdim. Sadece çay içmeye ve sohbete, ben oyun bilmem tavla bile. Kürt kahvelerinde duvarlardaki en dikkat çekici resim Yılmaz Güney'in resimleriydi, etrafı çoğu kez süslenmişti. Bu dost insanlara sorduğumda biz onu çok severiz diyorlardı. Mertliğini, yiğitliğini, şovalyeliliğini hep anlatırlardı bana. Onu çok benimsedikleri belliydi. Konya'da da krallar gibi yaşamıştı. O'nun da belliki mübiti bu Kürt kahveleri olmuştu. O dönmüştü sürgünden ben ise yeni başlayacaktım.

Sonraları hep takip ettim yaşam çizgisini.

Denilebilirki hep krallar gibi, yaşadı, krallar gibi de öldü, Yılmaz çok genç yaşında Kürt halkının kaybettiği bir değerdir. O'da "ağulardan süzülerek" gelmişti. Uzun yıllarını cezaevlerinde geçirdi. İmralı yarıaçık cezaevinde iken oranın savcısı bizim Dersimli arkadaşımız Müslim Topçu idi, beni çalıştığım iş yerimde ziyarete gelmişti. Benden küçüktü, benim üniversiteyi bitirdiğim yıllarda İstanbul'a okumaya gelen bir kuşaktandı. "Aman Müslim ne edersen et, Yılmaz'ı rahat ettir, tek ricam o" dedim de "Ağabey sen merak etme ben ona güzel bir köy evi verdim. Sağını solunu tamir ettirdim, elektrik var suyu var, okuyup yazabiliyor, sen müsterih ol" demişti. Ben de çok rahatlamıştım. Müslim çok genç yaşında kalp krizinden öldü.

Yılmaz Güney için birçok şey yazıldı, birçok şey de yazılacak önceleri bıçkın bu taşra delikanlısı, bu sevimli adam, bu yürekli arkadaş nasıl da insan severdi. Yurtdışına çıktıktan sonra belki de hayatı görüşü dünyaya bakışı değişti. Kürt Enstitüsü'nün kurucuları arasında yer aldı. Newroz'larda güzel konuşmalar yaptı.

Beyaz perdenin Erd Flayn'ı Lemi Kuşun'u degildi Yılmaz Güney her zaman yiğit-yürekli Siverekli bir Kürttü. Yılmaz Bizi biz eden seveda'nın bir ürünüydü. Yılmaz her duvara asılacak bir Kürt portresiydi. O portreyi milyonlar göğüslerinde kalplerinin üstünde taşıyorlardı. Ömrü vefa etmedi. Çok erken öldü. Bizim için yapılacak birçok filmi yarım bırakıp gitti.

13.10.94 Brüksel

İhanet, Yozlaşma ve Gemisini Kurtaran Kaptanlar

H. HALİS

1 980'lerden sonra toplumu-muzda yaşanan toplumsal erozyonlaşma korkunç boyutlara varmış durumdadır. Bir zamanların toplumsal kurtuluşu için uğraşan aydınları, önderleri, sanatçıları vb. yenilenme, değişme, tabuları yıkmaya adanmış tehlikeli değişimlere ve giderek yozlaşmalara girdiler. Kariyer için, aşk için ve en önemlisi de çıkar için güneşin altında bir yer kapabilmek uğruna burjuvaziyle tiksindirici ilişkiler geliştirdiler. Çok uluslu yozlaşma ilişkilerine girdiler.

Ahlaksal ve insansal değerler adeta bozuk para gibi harcandı. Geçmişte yapamadıklarının on katını yaparak geçmişin acıları çıkarılmaya çalışılıyor sanki. Kısaca toplumumuzda bir Roma-Bizans imparatorluklarındaki çöküntüler yaşanıyor. Sevgi yozlaştırılarak cinsel tatmine varılmış. Gelişme-yönetme yozlaştırılarak kariyerizm ve ne pahasına olursa olsun yükselme derecesine varılmış, emeğin karşılığı veya geçim sorunu yozlaştırılarak para kazanmanın, toplumun üstünde bir yaşantı kurmanın ve giderek burjuvalaşmanın aracına varılmış.

Ülkemizde 12 Eylül sonrası gelişmeler, bireysel yozlaşmaların sistemin bilinçli müdahalesi sonucu giderek toplumsal altüst oluşlara varındığını defalarca kanıtladı. Faşist feodal burjuva sınıflar elinde tuttuğu devlet olanakları sayesinde toplumu hızla yoksullaştırırken, onların ellerindekini avuçlarındakini toplayarak bir avuç hızla yükselen kancemici-vurguncu kapitalist, yarattılar. Böyle bir yöntem zaten haksızlık ve dengesizlik üzerine kurulu olan düzeni iyice karmaşıktırdı.

Devlet ve düzen katında süren vurgunculuk, kimilerinin hızlı yükselişi, yurtdışına servet biriktirme, lüks yaşantı araçları devrimci ve demokrat saflarda da etkisini hızla gösterdi. Eski sosyalist ve devrimci çevrelerden zayıf karakterli unsurlar ya-

vaş yavaş düzenin çarkına takılmaya başladılar. İçlerinden bazıları uzun bir süre dayandılar, ama sonuçta onlarda parayı, aşkı, yükselmeyi yeniden keşfettiler. İşte bunlardan biri de Nihat Behram olmuştur. Beklemediğimiz bir anda ondaki değişiklikler bütün devrimci-demokrat çevreyi derinden üzdü.

Nihat Behram'ın Burjuva Basınıyla Bütünleşmesi

Nihat Behram 14 yıldır yurtdışında sürgünde olan bir yazar ve şairdir. 14 yıl sonra Ağustos 94'de kardeşi Ataol Behramoğlu vasıtasıyla Milliyet gazetesinden Zeynep Oral'ı arıyor. O'na olan "güvenini" örnekleri ve tarihleriyle anlattıktan sonra, elindeki Yılmaz Güney'le ilgili "malzemeleri?" ancak ona teslim edebileceğini anlatıyor. (1 Eylül 1994 Milliyet) Ne imiş bu malzemeler? "Her şey, şifreli mektuplar, açık mektuplar, ses bandları, çeşitli ülkelerin dışişleri bakanlıklarına ilişkin belgeler, yayınlanmamış fotoğraflar, bu konuda yazdığı kitap ve olayın (Yılmaz'ın kaçırılışının) filmi..." vb.

İşte Nihat Behram'ın bütün maharetleri ve fırsatları bunlardır. Bunları on sene sakla "arkadaşı" Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünde burjuva basınına sat ve köşeyi dön taktiği. Öyleya, "sakla samanı gelir zamanı." Nihat, samanı iyi sakladı da, samana ot ve küspe eklemeyi de hiç unutmadı. Onu pahalya satılabilmek için her türlü burjuva yolu denedi. Elindeki anı, resim vb. şeyleri yıllarca devrimci basından gizledi.

Bütün bunları Nihat Behram arkadaşlık, dostluk adına yaptı elbette. Anılarını, hatıralarını açık artırmaya sunarak paha biçilmez dostluğunu açıkça sergiledi. Açık artırma diyoruz biz buna, çünkü o elindeki malzemeleri satma işini ilk önce Yılmaz

Güney Vakfı Destek Derneği yöneticilerine teklif etti.

16 Nisan Cumartesi günü Destek Derneği temsilcisi bir arkadaş ve Avusturya'dan dernek üyesi 3 arkadaşın saat 13.00'de Basel'deki DERBA Kitabevi'nde Nihat Behram ile kendisinin teklifi üzerine görüştüler. Kısa bir konuşmadan sonra 10 dakika ilderdeki Elbistanlılar'ın lokantasında görüşmeler devam etti. Üç saatlik görüşme, Destek Derneği temsilcisinin Nihat Behram'ın tekliflerini geriye çevirmesi ve "gerekirse ilderde bu konuda yeniden görüşürüz" demesi üzerine kapandı.

Görüşmenin ana konusu ne idi? Bu yıl Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü dolayısıyla Almanya'nın 4 şehrinde anma geceleri yapılacaktı. Gece Tertip Komitesi bu çerçevede Yılmaz'ın bir arkadaşı olan Nihat Behram'ı da arayarak, bu gecelerde konuşma yapması ve şiir okumasını teklif etmişti. Telefon ile Debra Kitabevi üzerinde yapılan bu çağrıyı Destek Derneği ve Vakıf ile dayanışma talep edildiğinde Nihat Behram ilk önce "zamanım yok" gerekçesiyle red ediyor. Ama buna rağmen Derneğin telefon ve faksını da alıyor. Bir saat sonra aklına çok müthiş şeyler gelmiş olacak ki Nihat Behram, Derneği arayarak hem "bu telefonun kontrolünü" yapıyor, hem de "Bende çok sayıda yayınlanmamış yazı, mektup ve fotoğraf vardır. Gelin görüşelim anlaşsaks size vereyim ve geceye de gelebilirim" şeklinde bir öneri getiriyor. İşte Basel'deki görüşme bunun sonucu gerçekleşiyor.

Görüşmede Nihat Behram yalnız olmayı tercih ediyor, ancak Destek Derneği temsilcisi diğer üç üyenin yanlarında kalmasını sağlıyor. (Bu durumu daha sonra telefonda Nihat Behram "siz beni oyuna getirdiniz" diye yorumluyor) Nihat Behram ilk önce kendisinin geçmiş mücadelesinden, Yılmaz'a olan "bü-

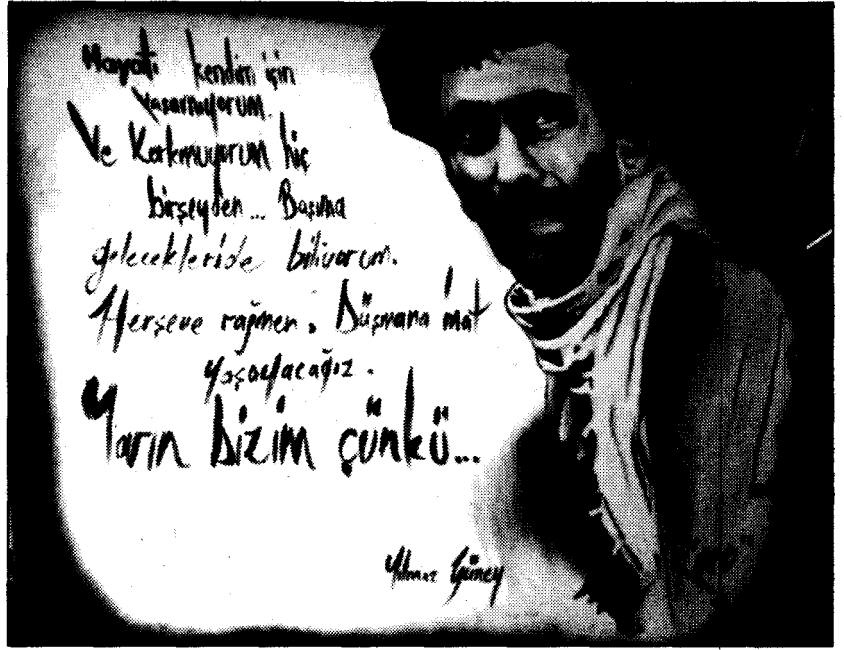
yük" dostluğundan, çektiği zorluklardan bahsediyor. Devrimci çevrenin ve Fatoş Güney'in kendisini yalnız ve fakir koymasından bahsediyor. Çünkü "Herkes memlekete istediği gibi gidip geliyor. Fatoş benim askerlik paramı bile yatırmadı ki vatandaşlığım ölmesin de bende gideyim" diyordu.

Görüşmenin ileri seyrinde Nihat Behram yanında dolaştırdığı ufak siyah dosya çantasından yirmiyeye yakın fotoğraf, birkaç mektup örneği ve Yılmaz'ın 1977'de bazı sanatçı ve aydınlarla yaptığı toplantının ses kayıtlarını çıkarır. Bir sürü süslü ve gereksiz lafların ardından bunları yayınlaması için Destek Derneği'nden fotoğraf başına 1000 Mark, mektup ve kaset başına 2500 Mark talep eder. Destek Derneği Temsilcisi bu durum karşısında oldukça rahatsız olunca, Nihat Behram bu konuda anlaşırsak, "Ayrıca sizin Fuat Saka'ya verdiğiniz ücret üzerine gecelerinizde katılabilirim" der.

Görüldüğü gibi ilk önce gecelere zamanı yoktu, ama Fuat Saka'ya ödenen para kadar verilecekse zamanı oluyor. Her anıya bir burjuva değeri biçmiş. Önemli olan bunların arşivlenip, halka ulaşması ve Yılmaz'ın daha iyi bilinmesi değil. Onun hatıraları saklaması sadece para kazanmak içinmiş. Bu konuda kitap hazırladığı vs. ise bir kuyruklu yalandır. Görüşmede sadece belgelerden bahsetmiş ve bunların Vakıf Destek Derneği tarafından kitap haline getirilmesini önermiş, "eğer ücretim ödenirse ben de size bu konuda da yardımcı olabilirim" demiştir.

İşte kitap gerçeği de, 10 yıl sonra Yılmaz Güney'in gizli mektupları - sırları da bunlardır. Yılmaz'ın kaçışı esnasında çekilen video filmi ise daha önce kendisinden istendiği ve buna el koymasında hiçbir hakkının da olmadığı bilindiği halde sakladı. Bunları vakfa ve sağlığında Yılmaz'a vermedi. Çünkü "ak akçe kara gün içindir". Nihat'ın ak akçesi de sakladığı ve vakıftan gizlediği bu günler içindir. Burjuva basınıyla pazarlık yapabilmemesinin garantisi işte bunlardır.

Yirmi yıldır sakladığı mektupları, resimleri satınca "sanki evim boşaldı, sanki içim boşaldı" diyor Zeynep

Oral'a. Senin için çoktan boşalmışta senin haberin yok. Evin ise mektuplardan boşaldı, burjuvazinin imkanlarıyla doldu. "Belgeler vatana dönüyorda, ben dönemiyorum" diyerek Nihat Behram 12 Eylül sonrası dönüşçülere - teslimiyetçilere uymasından dolayı duyduğu pişmanlığı çok iyi bir ruh haliyle sergiliyor.

Gelelim Nihat Behram'ın İddialarına

Milliyet gazetesindeki dizi yazısının ikinci bölümünde, özellikle "Kitap" diye tanıttığı ibretlik belgesinin giriş bölümünde; "Yılmaz Güney'in son döneminde hızla zirveden düşüğünü, çok nankör olduğunu, kendini bazen kontrol edemeyen biri olduğunu, üstün, zeki ve kör gözün bir arada olduğunu vb. karalamalar tekrarlarına tekrarlarına anlatılıyor. Eleştirilerimizin anlaşılması için 2 Eylül 94 tarihli Milliyet'teki yazısını aktarmak zorunda kalıyoruz. Şunları yazıyor yazarmız:

"Son üç yılının ikinci yarısında, sanat ve politik kariyerindeki düşüş hızı, amansızca canını dişle yen hastalığı da kamçıliyordu..."

Öncesi ve sonrasıyla "fırar"ın arka ilişkileri; çeşitli devletlerle bizzat götürdüğüm görüşmeler ve pazarlıklar; değişik süreçleriyle eylemin planlanması; "kaçırma

olayı"na "efsanevi bir hava" vermek isteyen Yılmaz'ın bu amaçla hazırladığı düzmece senaryolar; zirveye tırmanış ve dibe düşüşün arka ilişkileri; cezaevi koşuşlarından saraylara, örgüt liderlerinden devlet bakanlarına uzanan görüşmeler bu bölümde yer yer değindiğim konular arasında...

13 Eylül 1974'deki, bedelini ağır ödediği "hakim vurma olayı" nedeniyle yattığı cezaevinden, 1979 Nisan'ında yazdığı mektubunda, benden önce Güney Film'i yöneten arkadaşı için "Cezasını verirken artık elim titremeyecek!" diyordu!

Öfkelendiğinde, kendini kontrol edemeyen Yılmaz'ın, benzeri dengesizlikleri, Yeşilçam setlerinden Avrupa stüdyolarına, Yumurtalık lokantalarından Paris'in mağazalarına dek uzanıyor.

Üstün zeka ve kör göz üstüne yanlış tekrarlayanın aynı hızda keskinleştiği bir karakter... Kendini zirveye taşıyabilecek ilişkileri bulabilen ve "cözü geçtiği develeri, düzde atlara göz kırpmadan kurban edebilen" bir karakter... Şefkat ve acımasızlığın, iyilik ve nankörlüğün, mertlik ve yalanın, ilkelik ve üstün yeteneğin, bölüşmecilik ve bencilliğin birbiriyle oynadığı bir karakter...

Ve inanılmaz derecede insan-

cıllaştığı son yılı. Kırgınlıkları gidermek için çırpındığı günler. Dimdik beklediği ölüm...

Şimdi gelelim bu Güney Afrika incilerinin değerini ölçmeye. Bu inciler iyice incelendiğinde burjuvazinin kuyumcu dükkanında yıllardır satılan sahte mücevherler olduğu kolaylıkla anlaşılır. Türk burjuvazisi ve düzen yıllardır Yılmaz Güney'i zirveden indirmeye çalıştılar, ama nafiye. O'nun sinemadaki ve devrimci sanattaki kararlı, araştırıcı doğru çizgisini aşacak hiç kimse henüz ortaya çıkmadı. Nihat Behram'ın "Son dönemlerinde zirveden düştüğü dediği Yılmaz Güney, ölümünün üzerinden 10 yıl geçti halen tüm yerli ve yabancı televizyonlarda filmleri oynatılıyor. Bugün devrimci-demokrat kamuoyunun en çok satın aldığı video filmleri de yine O'na aittir. DUVAR'ın ödül almamış olması, Yılmaz'ın değersiz bir eser üretmesi değil, O'nun o filmi ülke gerçekliği dışında çevirmesinden ileri geliyor. Ayrıca bir eserin değeri aldığı ödüllerle değil, o eserin içeriği ve halka taşıdığı mesajlarla ölçülebilir. Ama giderek burjuva değer yargılarında konaklayan Nihat Behram sorunu böyle ele almaktan artık iyice acizleşmiş, boş yere sağa-sola saldırıyor.

Yılmaz Güney'i "nankör, iyilikten anlamayan, kendisini zirveye taşıyanlara hiç acımayan" biri olarak değerlendirmek; O'na doğrudan küfür etmek ve devrimci ahlak kurallarından zerre kadar nasibini almamak demektir. Yılmaz Güney, tüm halkından destek görmüş, onlara her zaman şükran borcunu mücadelesiyle ödemiştir. O'nun yardım etmediği demokratik çevre ve insan yoktur. O, kazancını devrimin zaferi ve tek tek halktan insanları çin harcamıştır. Aksi takdirde O, zamanının en zengin sanatçısı olabilirdi. O'nun elindeki olanaklar bir dizi sanatçıların eline geçseydi, hızla burjuvaziye uzlaşırlardı. Yılmaz Güney, kendisiyle beraber bir dizi sanatçı-rejisor-senarist yetiştirdi ve onlardan yararlanan değil, onların elinden tutup ünlü yapan devrimci bir sanatçıdır. Bunun örneklerini burada saymayı gerekli görmüyoruz.

Yılmaz Güney'e "kendini kontrol edemeyen biri" demek için ya aptal, ya da iftiracı olmak gerekir. Etrafı her türlü baskı ve engel ile çevrilmiş bir sanatçının zaman zaman zayıflıklar göstermesi, hatalar yapması çok doğal ve kaçınılmazdır. Bunu sürekli bir hastalık gibi göstermek ise çekememezliğin, saldırganlığın daniskasıdır. Kendisinin yarattığı provakasyon sonucu öldürülen yumurtalık savcısı olayının, örnek gösterilmesi ise "yazarımızın" ne denli burjuvaziyle aynı dili konuştuğunu belgeliyor. Yılmaz Güney'in üstün zekalı bir insan olduğunu tüm dünya biliyor. Ama onun "kör göz üstüne yanlış tekrarlamalar" ile uğraştan biri olduğunu iddia etmek, kendini beğenmiş edisiyle anlatan Nihat Behram'ın bir mahareti olabilir yalnızca. Bu konuda şimdiye kadar hiç kimse böyle iddialarda bulunamadı.

Nihat Behram yazı dizisinin ileri aşamalarında Yılmaz Güney'i yurtdışına kaçırabilmek için bir dizi diplomatik ve kişisel ilişkilerini anlatıyor. Konu ile doğrudan bir bağımız olmadığı için bu konuda herhangi bir tavır takınmıyoruz. Olayların gelişmesini, bu olayları birlikte yaşayanları ancak değerlendirebilir.

Ancak "Yılmaz Güney'i yurtdışına kaçırıp orada durdurabilmek için önce onun uluslararası üne kavuşturulması gerekiyordu" diyor Nihat Behram. Bu teori ve iddiasına uygun olarak çeşitli sanatsal ve siyasal çevrelerle yürüttüğü ilişkilerden bahsediyor.

Böyle bir iddia saçma ve boş böbürlenmeden ibarettir. Çünkü Yılmaz Güney'i ne Nihat Behram ne de bir başkası uluslararası bir üne kavuşturmuştur. O kendisinin azimli çalışması ve güçlü eserler üretmesi sayesinde uluslararası bir üne kavuştu. İkinci olarak, böyle bir üne o yıllar önceden kavuşmuştu bile. Nihat Behram'ın iddialarının aksine, Yılmaz Güney'in UMUT filmi 1971 yılında kaçak olarak katıldığı Cannes Film Festivali'nde ayakta alkışlandı. Bir yıl boyunca Paris sinemalarında oynatıldı ve dünya basınına 3 yıl boyunca konu oldu. Avrupa'dan-Asya'ya bir dizi ülke filmi satın aldılar.

1972 yılında Venedik Film Festivali'nde Türkiye'yi "Ağıt", "Baba" ve "Umutsuzlar" gibi Yılmaz Güney'in filmleri temsil etmişti. Bunlardan "Baba ve Umutsuzlar" büyük beğeni toplayıp şenlik dışı gösterilirken, "Ağıt" Türkiye temsilcisi olarak festival kurulu tarafından seçilmişti. "Ağıt" filmi sinema severlerin ve yönetmenlerin büyük ilgisini topladı. Bir yıl boyunca dünya basınına konu oldu. Paris'te açılan "Dünya Evrensel Sinema Müzesi" "Umut" ve "Ağıt" filmlerine özel bir köşe ayırdı. Daha sonra 1974'den itibaren "Endişe" ve "Arkadaş" filmleri Fransız-Alman-Polonya-Rus ve Amerikan vb. sinemalarında ve basında büyük ilgi topladı. (Daha geniş bilgi için bakınız: Dünya Basınında Y. Güney, Güney Yayınları Mayıs 1976 1. baskı)

Görüldüğü gibi Yılmaz Güney Nihat Behram'ın yurtdışına çıkmasından 8-9 yıl önce uluslararası bir üne kavuşmuştu zaten. Nihat Behram Yılmaz'ın başarılarını hazmedemiyor. O'nun yanında çok küçük kalmasına sinir oluyor. Sanki Yılmaz Güney tüm başarılarını ona borçluymuş. Dış destek ve objektif koşullar çok önemli bir olaydır kuşkusuz. Ama sanatçı yeteneksiz, karsız ve sınıf bilincinden yoksun ise bu destek hiçbir işe yaramaz. Nihat Behram bugün niye bir yeni Yılmaz Güney dünyaya tanıtmıyor acaba?

Kendini beğenmişlik ve çekememezlik biraz ileriye vardinilirse ortaya kişinin kendine tapınmasını temel alan "Narsizm" çıkar. Bu anlayış Ferhat Tunç'un, Ahmet Kaya'nın müzikteki başarılarını, Feride Çiçekoğlu'nun senaryosunu bir gün kalkıpta kendisine mal ederse hiç şaşmamak gerekir.

Nihat Behram devrimciler ile olan eski ilişkilerinden yazdıklarından ve Yılmaz Güney'le olan arkadaşlığından geline yerde pişmanlık duyuyor. Kısacası geçmişinden utanıyor, giden günlerine yanıyor. Ama bunu açık yüreklile, dürüstçe yapamıyor. Buradan yola çıkıp sağa sola dengesizce saldırıyor. O, geç kalan ama hesaplıca dönüşçüler kervanına katılan biridir kısaca.

Yılmaz Güney'in sağlığında kon-

solos gibi, yurtdışı temsilcisi gibi ona çalışan birisi, bugün kalkıyor onu uluslararası üne kavuşturan biri gibi görünüyor. 1980'lerde Yılmaz ile görüşmek isteyen birisi, çoğu yakın ilişkilerinden dolayı ilk önce Nihat Behram'ı arıyordu. Ama o çoğu zaman Yılmaz'ın en yakın tanıdığını bile kendisiyle görüştürmemek için oyunlar kuruyordu. Bunun bir dizi canlı örneklerini açıklayabiliriz. Bu durumu yaşayan onlarca insan şaşkınlıklarını bugün bile gizleyemiyorlar.

Yılmaz Güney'i yükselttiğini iddia eden biri kendisini dünyaya tanıtan olayları - kişileri önce açıklasın. 1978'lerde GÜNEY dergisinde çalışmadan önce devrimci-demokrat kamuoyunda ve uluslararası alanda kaç kişi Nihat Behram'ı tanıyordu? Önce Deniz'in, sonra İbo'nun hayat hikayelerini anlatarak ünlü oldu. Yılmaz'a ise bir başka açıdan yaklaşarak onu küçük düşürmeye çalıştı. Ama nafile, Yılmaz ölümünden 10 yıl sonra bile her gün biraz daha değer kazanırken, Nihat Behram Kaf Dağı'na doğru dolu dizgin yol alıyor.

Şimdi kalkmış tartışmaların önünü engellemek için "kim Yılmaz'ın müritlerinin" ona toz kondurmaya-caklarını söylüyor. Yılmaz'ın kendisini "insanlığın kurtarıcısı ikinci bir Lenin" gördüğünü vb. iddia ediyor. Yılmaz Güney halkının kurtuluşuna gönül vermiş bir militandı. O devrimci örgütlülüğe inanıp devrimcilerle sırtını veren bir sosyalist idi. Ama Nihat giderek devrimci barutunu tüketen biri olacak, Yılmaz'ı sevenleri mürit ilan ediyor. Yılmaz bir "ikinci Lenin" olmadı, ancak çağdaş kültürümüzün ve sanatımızın bir Tolstoy'u bir aynası olmayı başardı. Bugün onu tabulaştırma diye bir sorun yoktur. Ancak onun resmi düzen ideolojisine ve dokunulamiyacak sanılan tabulara karşı başkaldırı kültürünün simgesi olması savunulmak zorunludur.

Onun büyüklüğü yanında, bugün büyük yazar-sanatçı geçinen çokları bir cüce olarak kalırlar. Nihat Behram'ın Yılmaz'dan tokat yemeside onun giderek artan burjuva kaprislerinin bir sonucudur. Ama O, akılsıra

on yıl sonra bu tokadın intikamını almaya çalışıyor. "Putlaştırılmaya" karşı olma iddiasıyla, Yılmaz'ın "en olumsuz yönlerini öne çıkarmaya çalışıyor.

Son yıllarda burjuvazi giderek devrimci sanatçılara sözde sahip çıkarak, onların içini boşaltmaya çalışıyor. Nazım Hikmet, buna iyi bir örnektir. Yine Yılmaz Güney konusunda da aynı çabalar sürdürülüyor. Onun filmleri gösteriliyor, büyük bir sanatçı gösteriliyor, kitaplarına talip çıkılıyor, bol bol posterleri ve kartpostalları basılıyor. Yılmaz'ı "yurtdışında sıkışmış bir dar çevrenin komünist vb. gösterdiği" iddia ediliyor. Bazıları da bu oyunlara gönüllü alet olup Yılmaz'ı yalnızca bir "Hümanist" olarak ilan ediyor.

Bugüne kadar hiçbir kimse, parti veya grup (Bolşevikler'in dışında) Yılmaz Güney'in siyasi düşünceleri-

ni karşısına alıp ciddi bir biçimde incelemedi. Kimisi burjuvaziye yaklaşarak onun komünist dünya görüşlerini tamamen yadsıyarak onları bir talihsizlik, onun sanatına yakışmayan bir yük gibi gösterdi. Kimisi de, onu hep yüksellere çıkarır överken devrimciliğini sözde yüceltirken onun siyasi görüşleri hiç yokmuş gibi marifetler gösterdiler. Bir kısmı da onu sadece Kürt olma özelliğini öne alarak onu tek yanlı gösterdiler. Bunların hepside sonuçta Yılmaz Güney'i dünya görüşlerinden koparıp onu yozlaştıran yaklaşımlardır. Bütün bunlara karşı, Yılmaz'ın gerçek dostları proleter devrimciler mücadele ediyorlar, edeceklerdir.

Sağlığında Yılmaz'a yağ çekip, ona tek eleştiri getirmeyen ve onun sırtından yaşayanların "hatıralarına" biz güvenemiyoruz. Ama burjuva basını bunlara güvenerek, eski tüfeklerle bizim değerlerimizi yok etmek istiyor. Nihat Behram bu kirli oyuna gönüllü figüranlık yaparak utanç verici bir rol oynadı. O, Yılmaz'ın "tek adam olma tutkusu"nu eleştirerek ve onun başarılarını kiskanarak, neredeyse O'nun sanat alanında O'na rakip çıkmaya çalışıyor. Hadi hayırlısı olsun diyelim. Senin bu kadar maharetli olduğunu bilmiyorduk.

Yılmaz Güney'i büyüten, sanatında başarılarla ulaştıran, onun savunduğu doğru devrimci dünya görüşleridir. Yılmaz bunu siyasi yazılarında açık açık belirtiyor. 1970'lerden sonra O'nun tüm eserlerinde toplumsal devrimin propagandası vardır. O, bir komünist sanatçı olarak en büyük hümanisttir. Ama burjuvazi onu salt sanatçı, pasifist-mistik-papaz gibi bir hümanist yapmak istiyor. Hayır O proletaryanın bilinçli ve gönüllü bir sanatçısı ve savaşçısıydı, boyun eğmeyen bir mücadele adamıydı. O'nun böyle olması kendi eseri, böyle kalması da proletaryaya, kurtuluş davasına gönül vermiş tüm komünistlerin ve devrimcilerin eseri olacaktır. Hiçbir dönemlik, ihanet ve yozlaşma bu gerçeği değiştiremez.

Yılmaz Güney ezilenlerin mücadelesinde yaşıyor, yaşayacaktır.

15 Eylül 1994

Alinteri

Emeğimizi alinterimizi
Gözümüzü kol gerimizi
Damla damla erittiler
Yıllar yılı her yerimizi

Ağacımızı kökten sökerek
Kuşundan kaçıp sekerek
Geleceği göremedik ağıladık
Çaresiz göz yaşlı dokerek

Makinaları yapan biz
Ona köle olup tapan biz
Dünyayı sırttan çekeriz
Hedefi vuran sapan biz.

Anamız babamız güneştir
Yıldızlar bize sadık estir
Zam zulüm bükünüş belimizi
Uyan galletten bu ne iştir

Bahçemizde gül narımız var
Tarlada arpa danımız var
Kendimize yaşamak yetmez
Halkımız var yarımız var.

Çalışmaktan fırsat bulmalı
Güngörmelik bir gün gülmeli
Obür dünyayı reva görenlerden
Didinip bu dünyayı almali

H.Hafis / Şubat 89

N'OLDU SANA NİHAT GARDAŞ

Temel DEMİRER

ne karşı, proletaryanın devrimci mücadelesi içinde, etkin bir biçimde, gücüm yeterse en ön safalarda yer alırım. Bu toplum tarafından günümüz koşullarında bana verilen bir görevdi. (...) Safım açık ve bellidir; emekçi yoksul halkımın safında, bilimsel sosyalizme inanan sosyalizmin acemi bir sanatçısıyım. Bütün olanaklarımla kurtuluş mücadelesinin içinde yer almaya çalışacağım. Bu yüzden başıma gelecek belaları göğüslemeye şimdiden hazırım. Hak yolunda, halk için ölüm en şerefli ölümdür. (...) Benim anladığım sanat, sınıf mücadelesinin en ihmal edilemez silahlarından birisidir. (...) Gerçek devrimci sanatçı, memleketin ekonomik durumuyla yakından ilgilenendir. Kendisini bunun dışında gördüğü an sanatçı niteliğini yitirir. Bir sanatçı eylemin dışında olduğu zaman eski devirlerin sanatçısı olur. Yazar bozar, o kadar." (Yılmaz Güney)

70'li yılların hemen öncesinde ve sonrasında yaşanan başkaldırıda, büyük emeği (alınları ve göz nuru olan) bizim Yılmaz konusunda, elbette, yazılacak/çizilecek ve söylenecek çok şey var. Efsaneleşmiş popüler bir eylem adamı olarak, Komünarların yorganını örtünen o, hala yaşayan ve savışan bir gerçek...

O'nu, yakinen "tanımayan" ya da herkes kadar "taniyan" biri olarak, Yılmaz'a dair "alınıp/satılacak" anılarım yok. Dedim ya, onu uzağından sadece üç kere gördüm. Filmlerini seyrettim. Kitaplarını, yazılarını okudum. Büyük bir aşkla bağlandığı mücadelesine, azmine derin bir saygı ve sempati duydum... Bunun için bir kitabımı (öldükten sonra) onun anısına adadım. Yılmaz'ın üzerine komünarların yorganını örtmeye giden, binlerce insanın arasında yer aldım. Anıt mezarının yapılması için kurulan komitedeki beş kişiden biri oldum. Zenit Salonu'nda gerçekleştirilen görkemli toplantının örgütlenmesinde, komite üyesi olarak üzerime düşenleri yap-

Yılmaz Güney'i "tanımam". Ya da uzağındaki herkes kadar "tanırım". O'nu, topu topu üç kere gördüm. İlki, 70'li yıllarda, Ankara'daki bir film galasında... Film, 'Umutsuzlar' mıydı, yoksa 'Endişe' miydi? Onu hatırlıyamıyorum. Galada unutmadığım, Yılmaz Güney'in gülümseyişi ve havaya kalkmış sıkılı sol yumruğuydu.... Yılmaz Güney'i ikinci görüşüm, 12 Eylül karanlıklarının yurtdışına yansıyan boğucu karamsarlığı içinde, ülkedeki mücadele ile dayanışmaya yönelik toplantıya denk düştü... Paris'in Mutualite Salonu'nda, 'iğne atsan yere düşmüyordu'. Yılmaz sahneye çıktı. Kendinden emindi. Herkesi ferahlatan sakın içtenliğiyle, öfkelerimizi dile getirdi. Yine gülümsüyordu... Üçüncü ve sonuncu görüşüm, Paris'in Bastille Meydanı'ndan başlayan ve Avrupa Parlamentosu'nun bulunduğu Strasbour'a yönelen 'uzun yürüyüş'ün güzergahında... Yıl 82 mi, yoksa 83 müydü? Yine anımsayamıyorum. Yılmaz'ı son gördüğümde, Yılmaz hastaydı. Ama yine de gülümsüyordu.

Pratik bir alışverişim olmayan Yılmaz Güney'le ilgili "anılar"ım yok. Bunu ne eksiklik ne de fazlalık olarak nitelemedim ve nitelemediyorum. O, benim için, vazgeçemeyen/boyun eğmeyen bir mücadele adamıdır. Halk kahramanıdır. Sosyalisttir, sürgündedir... Yılmaz Güney, gülümseyerek, sol yumruğunu havadan indirmeyen bir mücadele adamı ve halk kahramanıdır.

Büyük çoğunluğunu seyrettim, içinde "beğenip/beğenmediklerim"inde olduğu filmlere imzasını atan Yılmaz Güney; aynı zamanda, bir sinema ustasıydı. Yazardı. Politikacıydı. İçimizden, en iyilerinden biriydi... Yurtdışında 12 Eylül askeri cuntasının 'teşhir ve tecrit'i

için hepimizden ve herkesten çok şey yapan Yılmaz Güney, (daha sonra hedefi sapıtılmış ve politik içeriği de boşaltılmış) 'Paris Kültür Enstitüsü'nün kurucularındandı... Kim ne derse desin, sürgünlüğünü "mutad" kısırlıklara kodlamayan Yılmaz Güney, yaşamının sürgün kesitini de topraklarından ve gerçeğinden sürgün olmadan velüt kılabilen ender isimlerden biridir...

Ben, siyasi/ideolojik görüşlerini paylaşmadığım Yılmaz Güney'i, bizim tarafın bir diğer Nazım Hikmet'i olarak niteledim. Nazım önce komünistti, sonra da komünist bir şair... Tıpkı Yılmaz'ın, önce sosyalist sonra da 'Çirkin Kral' diye anılan bir sinemacı olması gibi...

Yılmaz, mücadelecilik karizmatik kişiliğiyle kitlelere malolmuş bir efaneydi. Bu yanı sıra, bizim Mahir'e, Deniz'e ve İbo'ya benzerdi. Kapitalist düzenin kutsal emanetleri olan resmi ideolojiye ve tabulara karşı mücadelesiyle (eksikli/fazlalı...) bir başkaldırıydı... Özgürlük arayışıydı. Sanatı ve sanatçı kimliği, sınıfsız/sömürsüz dünya yolunda ezilenler için çekilmiş bir silahtı ve silahının namlusuna mermin sürülmüştü...

Eşi Fatoş Güney'in, hep ileri çıkarmak istediği yanı sıra Yılmaz Güney'in esas özelliği, bir sinema dehası ya da sanatçı olması değildi. Fatoş'un (ve kurduğu vakfın) bu konuda eksikli bir yanılgı içinde olduğu kanısındayım. Yılmaz efsanesini "ehlileştirerek", düzen açısından kabul edilebilir, zararsız bir "anı"ya dönüştürmek isteyenlere; Yılmaz'ın, kendi görüşlerini anımsatıp geçiyorum: "Tarihi görevlerimi biliyordum. Ülkemin bağımsızlık ve demokrasi savaşımında, demokratik halk iktidarı savaşımında, emperyalist sömürü ve baskıya karşı, onların yerli işbirlikçileri-

maya gayret ettim. Anıt mezarın yapılabilmesi için gerçekleştirilen kapsamlı etkinliklerin mali hesabını tuttum. **Fatoş Güney, Kazım, N., M., Y.** ile, Paris kapsamındaki bu etkinliklerin ve anıt mezar gelir/giderlerinin hesabını, yazılı olarak devrimci-demokratik kamuoyuna verdik... **Yılmaz**'ın anıt mezarı bir özlem olmaktan çıkıp, gerçeğe, dönüştürüldü...

Bir çokları gibi ben de, **Yılmaz** için mütevazı ölçekli "yaptıklarımız"ı, **Yılmaz'a** olan büyük borcumuzun, ufak/önemsiz bir "taksit"i olarak gördük... Söz konusu süreçte, **Yılmaz**'ın yakınındaki insanları tanımak şansına sahip oldum. Hepsinden, çeşitli vesilelerle, anılarındaki **Yılmaz Güney**'i dinledim. Farklı nakiller içinde şaşırtıcı olan, hepsinin (içine yoğun öznelliklerini kattığı ve kendileriyle "gerçeğe" lendirdiği!...) kendi "**Yılmaz Güney**"lerini anlatmaklıklarıydı...

Şimdi bir soru sorup, kendimce yanıtlıyorum: **Yılmaz Güney** gerçeği, "anılar"ı müracaat edip, anılara kodlanarak nitelenebilir mi? Ben "Hayır" diyenlerdenim... "Evet" diyenlerin ise, oldukça sorumsuz ve hoyrat davrandığını düşünüyorum. Bu bağlamda, **Sezai Sarioğlu** arkadaşın **Nihat Berham**'ın, 'Milliyet' gazetesinde yayınlanan yazı dizisi konusunda kaleme aldığı görüşlerini paylaşıyorum...

- (Bakınız: Sezai Sarioğlu, Özgür Ülke, 10.09.1994, s.10, Avr. baskısı)

Sezai'nin, "**Hatıra alınır, hatıra satılır, veresiyemiz yoktur**" isimli yazısındaki görüşlerini tümüyle paylaşıyorum. Eline, kalemine, bey-

nine sağlık **Sezai. Yılmaz Güney**'in "mürit"i değilim. **Sezai**'nin de öyle olmadığını düşünüyorum. Kaldı ki, **Yılmaz Güney**'in de "mürit"lere hiç ihtiyacı olmadığı kanısındayım...

Zeynep Oral'ın içi rahat olsun, "**yok etmek ya da putlaştırmak...**" (Z. Oral, Milliyet, 08.09.1994, s. 12, Avr. Baskısı) kaygan zemininin, sahte ikilemlerin-

den çok uzaktayız... **Zeynep Oral**'ın, "**başta sanatçı dehası (...)** sonra politik kimliğiyle" sunmak haksızlığına maruz bıraktığı, bizim **Yılmaz**'ın sergilenmesinde "**orta yol**" araması; olgun ifadesini 'Milliyet'te bulan, "Mehmetçik Basın"ın Bab-ı Ali (pardon... Adi!) patentli operasyonlarından biridir. Ve **Yılmaz Güney**'i eski bir arkadaşının silahıyla vurup, "yok etmeyi" hedeflemektedir. Tıpkı geçmişteki örneğiyle, **Zekeriya Sertel**'in **Nazım**'ı "anlatması" gibi... **Nazım, Zekeriya Sertel**'e, bir şey karşılığı "anlattırılmıştı"... Şimdi, **Yılmaz, Nihat Berham**'a ne karşılığı anlattırılıyor?

Bu soru ortada... **Yılmaz**'ı, "yayına hazırladığı" **Nihat**'ın "anı"larında, bir distopya (ters-ütopya) yazarı gibi "sunan" **Zeynep Oral** ve "Mehmetçik Basın"ın kalesi 'Milliyet' gaze-

tesi; **Nihat**'a, ne ödemiştir ya da neyi ödeyeceğini taahhüt etmiştir? "**Yılmaz Güney bir insan**"dır vitrini ardında, nakli "anılar"ı sığınarak; **Yılmaz Güney**'in sözde "**zaafları**"nı, "**kişiliğinin en olumsuz yanları**"nı, "**tüm ilişkisi ve çelişkileri**"lerini hamaratça sergileyen (üçüncü sınıf distopya yazarı) **Zeynep Oral**; "**putlaştırılmaması**" adına "**yok etmek**" istediği **Yılmaz Gü-**

ney'in, **Nihat Berham** imzalı "anı"larına ne ödemiştir? Bunu öğrenmek, herkes gibi benim de hakkımdır...

Bu soruya yanıt veremeyen **Zeynep Oral**'ın, "**insan Yılmaz Güney**" hakkında, "Yenicami traş çekmeye" hakkı yoktur... Hem bakın, **Oktay Akbal** bile, "**ilgililerin dikkatine**" (Milliyet, 17.09.1994, s. 13, Avr. basımı) diye, "**sürgündeki şairin (Nihat Berham'ın-yn) seslenişine...**" kulak kesildi; (şa-

şırtıcı olmayan!..) bir "hassasiyet" örneği sergiledi...

Burada duruyorum... **Zeynep Oral**, beni/bizi yanıtlar mı bilemiyorum? Ama yanıtlaması gerektiğini düşünüyorum... Ha, bir Türk atasözünün "**anlayana sivrissenek saz, anlamayana davul zurna az**" diyerek, betimlemek istediği durumlarda; Çinliler de "**dinlemeleri gerekenler söyleneni anlar, anlamaları gerekemeyenler dinlemez**" derlermiş...

Ve Nihat Behram

Nihat Behram'ı "tanımam". Topu topu iki kez gördüm. İlki, Zenit'te düzenlenen **Yılmaz Güney** gecesi-nin öncesi ve sonrasında; ikincisi ise, **Ayşe Emel Mesci**'nin, Paris'teki 'Mustafa Suphi Destani'nın galasın-

da. Bir de, çok eskilerde **Nihat** ile, 'Kürdistan Press'in farklı sayfalarında yazılarımız yayınlandı... **Nihat**, kitaplarını ve şiirlerini ağız tadıyla okuduğum muhalif yazar/şair kardeşimdi.... Değerli bir kalemdi...

Yeri geldi, üzüntümle ifade edeyim: **Nihat**'ın "anılar"ını, **Zeynep Oral**'ın "düzenlemesi" ile 'Milliyet'e yayınlatmasını, ("mürit" olmayan biri olarak..) **Nihat**'a yakıştıramadım... Ülkemizde, çok etkin olmasada muhalif yayın organları vardır. Tirajları, belki de, 2 bin ila 15 bin arasındaki "esamesi okunmayan" düzeyde seyretmektedir. Ama bu yayın organları bizindir, bizim gerçeğimizin parçalarıdır. Eğer, bizim **Yılmaz**'ın "anıları" yayınlanacaksa, oralarda, bizim olan onlardan birinde ve 'Milliyet'çi **Zeynep Oral**'sız yayınlanmalıydı. Değil mi **Nihat GARDAS**?

Nihat'ın "anılar"ından, **Yılmaz Güney**'in hangi koşullarda 'GARDAS' dediğini öğrendim... Bu nedenle "anılar"ını **Zeynep Oral**'a "emanet" eden, bizim **Nihat Behram** olamaz... Olsa olsa, **Nihat GARDAS** olur... *Bizim Nihat*, 'Hayatı Tutuş-turan Acılar'la, 'Ayışığında Yana Yana' 'Dövüşe Dövüşe Yürünecek' diyen; 'Ser Verip Sır Vermeyen Bir Yiğit' ve 'Fırtınayla Borayla Denemiş Arkadaşlıklar'ın kavgı adamıydı... Ben, bizim **Nihat**'ı, bizim **Yılmaz** kadar sevdim... **Nihat** ve **Yılmaz** gibi kavgı adamlarına sahip olmaklığımızla yüreklendim... Sahi, **Nihat GARDAS** n'oldu sana?

Bu soruyu sorarken, **Zeynep**'in "yayına hazırladığı" diziyi okurken çektiğim acılarla tanışıyorum yine... N'aptın **Nihat GARDAS**? **Yılmaz**'ı, elbette yazmalıydın. Buna kimin itirazı olabilir? Bilirim, beraberlikte eleştirir, sevgide bağlanmış şiddet gerekir. Hiçbir insan, bir başkasını olduğu gibi kabul edemez, "put"laştıramaz... Seven, bağlanan eleştirir. Çünkü sevgi ve bağlanmak, güçlü ve eleştirel duygu/düşünce derinliğidir. Çünkü sevgi ve bağlanmak, güçlü bir eleştirel duygu/düşünce derinliğidir. Derinliğin içinde, değişme ve değiştirme kaçınılmazdır. Ama "abartmamak", "çarpıtmamak", "yanıt veremeyecek olanı yargılamamak" kaydıyla... Se-

vip, bağlanılana (gerekliyse) kendimize rağmen hassas davranarak.

Mustafa Suphi'lerle başlayan komünist hareketinin tarihini "anılar"dan "öğrenmek" zorunda kalan kuşaktanım... Sen de öyle **Nihat**.. Bize, "anılar"la "öğretilmeye" kalkışılan "söylenceler", bize nasıl da aptalca gelmiş ve **Aclan Sayılğan**'lara, ne kadar da çok "spekülatif malzeme" sunmuştu anımsıyorsun değil mi **Nihat GARDAS**...

Yılmaz'ı yazmak hakkındı... Ancak, daha alçak gönüllü ve dikkatli davranabilirdin... Yazı dizisinde böyle davranmadın. Kötü yaptın... "Yaptığın" bana, **Epiktotsh**'un şu sözlerini anımsattı: "**İnsanlar kendilerine genellikle çok yüksek değerler biçerler. Sen de sadece bir değerlendirmeye hatası içindesin. Hayatında daima başarabileceğini değil, başarmak istediğini düşündün. Olabileceğini değil, olması istediğini aradın. Onun için senin yanlışın, hakikatin yenilgisi demek değildir. Yenilen sadece senin ölçüsüzlüğün ve delaletindir.**" (Epiktotsh)

Kuşkusuz, insanın içinde yaşadığı gerçekliğe ilişkin görüşleri, eleştirileri ve değer yargıları vardır, olacaktır... Ama bunlar, yaşanmış "yargılayan", "tek yanlı sunulara emanet eden" ve "gerçeklikle/yaşanmışla iplerini kopartan" yanlışların ürünleri olmamalıydı.

Yazı dizisinde "madur taraf" olarak; kendini, "abartılı" biçimde öne çıkarmışsın. Buna hakkın olmadığını düşünüyorum. "**Şevkat ve acımasızlığın, iyilik ve nankörlüğün, mertlik ve yalanın, ıskellik ve üstün yeteneğin içiçe olduğu bir kişilik.**" olarak tanımladığın "**Yılmaz**"ın, yazı dizinde öne çıkan özelliği (maaselef) "**kendini zirveye taşıyabilecek ilişkileri bulabilen ve "çölü geçtiği devaleri, düzde atlara göz kırpmadan kurban edebilen" bir karakter...**" olarak sunulmuş... Yani (belki de **Zeynep**'in "katkı"larıyla!) "**acımasız, nankör, yalancı, ilkel" ve Makya-velist bir Yılmaz "profili"** öne çıkartılmış.

Örnek mi? Doğru, yalan. Anlattı-

ğına göre (kanıtı/tanığı yok tabii) **Yılmaz** sana, "**beni 200 bin dolar karşılığı Hürriyet gazetesine ihbar et**" diyor? Sen de reddediyorsun. **Yılmaz** böyle bir teklifte bulundu mu? Eğer bulunduyorsa ve sen de reddettiysen, neden başkasına yaptırmadı? Bana bu "hikaye"nin iç örgüsü, çok zayıf geliyor. Sen de, **Yılmaz** ile arandaki "gerginliğin" milatını bu olaya (pardon "hikaye"ye) bağlıyorsun... Afedersin, ama pek inandırıcı değil.

Sonra, **Yılmaz**'ın, "**tek adam olma tutkusunu**"ndan ve "**Behram Güney beraberliği/işbirliği**" nitelimesinden "rahatsız" olduğundan söz ediyorsun **Yılmaz Güney**, kendi alanında "tek adam"dı. Çevresinde de insanlar vardı. Bu herkesin malumu olan bir gerçektir. Bu gerçek orta yerde ola ola; **Yılmaz** neden (olması gereken biçimde) "**tek adam olma tutkusunu**"yla, **Behram** ile birlikte "anılmaktan" rahatsız olsun? Eğer işe, özellikle "kutsanmış" sözde psikolojik "yorumlar" katmayacaksa, bu tür "gerekçe"lerin aslı astarı olmadığını görebiliriz.

Nihat, "**kuşkusuz ki her ünlü sanatçıdan (belki çoğunluğundan) alçakgönüllülük beklenebilir. Çoğu ünlünün, (babasının kafatasıyla şarap içen Dali örneğinde olduğu gibi) akla hayale gelmedik "saplantıları, özellikleri" de anlaşılabilir değildir! Eğer açık açık söylese, Yılmaz'ın kimi saplantılarını da hoşgörü ile karşılamak mümkündür. Kutsal saydığımız bir takım politik açıklamalarla örtmesi; daha da ötesi, bu saplantısını, insan harcama boyutunda taktiklerle geliştirmesi, yakışık götürmüyordu**" diyor. **Dali** "örneği" ile, **Yılmaz** arasında (dolaylı) paralellik "kurmak", "sapla samanı karıştıran" bir hezeyandır. Sonra, **Yılmaz**'ı, alçakgönüllü olmayan sanatçı çoğunluğuna "dahil etmek"; **Yılmaz**'ı, daima uzağında durduğu, "egemen sanatçı" tanımını kapsamında irdeleyen haksızlıktan başka ne anlama gelir? Ve "**insan harcayan**" **Yılmaz**, "harcanan" ise **Nihat GARDAS**!

"Kurgu" bana, (özür dilerim ama) 'salya sümük' Yeşilçam senaryolarını

anımsatıyor. **Nihat GARDAS'**ın "anılar"ndaki, "**hızlı yükseliş ve hızlı düşüşün öyküsü**"; şu anda, komünarların yorganını örtünüp Pere Lachaise'de yatan **Yılmaz Güney**'in, kendisine çok "haksızlık" yaptığı saplantısıyla kaleme alınmış olmasının?

Nihat GARDAS'a "haksızlık" mı yapılmış? Bir an "tamam" diyelim. Hatta, (doğru ise) **Yaşar Kemal**'in, (**Yılmaz'a** sormadan) "**ayıp ediyor**" yargısını da sineye çekelim. Ama, adama sormazlar mı **Nihat GARDAS**; neden, sana **Yılmaz**'ın

yaptığı "haksız"lığın üzerine (sıcağı sıcağına) yürümedin? Ya da "on yıl bekledin?" **Yaşar Kemal** dedi diye mi? Ama burada da bir sorun var: **Yaşar Kemal** söz konusu "haksızlık" hikayesini **Yılmaz**'la konuşmuş mu, nedeni bir de **Yılmaz**'dan dinlemiş mi? Bu soruların yanıtını bir de **Yaşar Kemal**'den almak gerek.

Görüyor musun **Nihat GARDAS**, "mantık zinciri" içinde ilerlediğimizde, "anılar"ının "iddiaları" bir Arap saçına dönüşüyor. Arap saçına dönüşmüş "anılar"ın labirentinde, **Yılmaz Güney'e**, "**kumdan şatolar kurdurtuluyor**"; "**kafalar üzerinde tepeye çıkartılıyor**"; ve "**Yılmaz**, "**kumar masasının küçük restlerinde harcanacak denli "hovarda" davranma gelmişti mirasına. Daha büyük zenginlik tutkusunun, "kumar masası psikolojisi"nde, eldekini de bir anda yok ediveren özelliği**"yle "tanım"lanıyor.

Ne **Nihat GARDAS**'ın, ne de başka bir yazarın "hatıratı"na "dayanarak", **Yılmaz**'ı, "böyle" nitelemeye hakkı olmadığını düşünüyorum. Hayır, **Yılmaz** bir "tabu" olduğu için değil, şu anda "hayır" deme şansı olmayan (yaşamayan) biri hakkında, bu tür yazın stilini anlamsız bir spekülasyonluk olarak değerlendirdiğim için, yazar sorumluluğu, sadece okuyucuya karşı değil; aynı zamanda, üzerine yazılan özyeme karşı da geçerlidir. Yazar sorumluluğu, spekülasyonlardan kaçınan bir ciddiyeti gerekli kılar, kılmalıdır da değil mi **Nihat GARDAS**?

Yine **Nihat**'ın, "**beni anlamıyordu**" dediği **Yılmaz Güney**'i; "**acıları yaşamak**"la, **İdris ve Dünder**'a "**değerli çakmak armağan etmek**" ikilemi arasında "sıkıştırmak" istemesi de; gerçekten, **Yılmaz**'ı anlayamadığının samimi itirafıdır. **Yılmaz**'ı "**yaşamı boyunca gülümseyerek el koymuş, gülümseyerek ödemişti bedelini**" diyerek tanımlayan **Nihat**, sosyalist **Yılmaz**'ın, halk kahramanının; içinden geldiği ilişkiler ağını neden "kabadayılık" motifini öne çıkartarak vurgulamak istiyacını hissediyor?

Sosyalistleri, bu tür malzeme kul-

lanarak irdelemeye kalkarsak; düzenin ve egemenlerin istediği ağızla konuşmuş olmaz mıyız? **Yılmaz**, bir halk kahramanıdır. Kitlelerin yüreğine ve beynine malolmuştur. "**Tek başına ve herkesledir**" Ölümünün 10. yılında **Yılmaz**'dan söz ederken, muhalif yazarın sorumluluğu; **Yılmaz**'ın, "**tek başınalığı**"nı değil, "herkesle"liğini öne çıkartmaktadır.

Yazar, elbette özgürdür. Ama sorumlulukları ya da net tarafı olmayan "özgürlük"ler yoktur. Özgürlük ve özgürlüklerin kullanımı, kendinden menkul sorumsuzluklara feda edilemez. Amaçsız ya da bir tarafa hizmet etmeyen "genel yazın" yoktur. Her yazı, bir sınıfın değerimine su taşır. 'Milliyet' gazetesi ise, kendi değerimine su taşımayanların buğdayını övümez.

Paris'e geldiğinde, hemencecik, "**acaba bana bir silah?**" diye **Yılmaz Güney**'in, kendini korumak zorunda olduğu düşmanları vardı. Aslında, **Yılmaz**'ın katilleri o düşmanlardır. Düşmanları, **Yılmaz**'ı teslim alamamıştır. Tabiri caiz ise, **Yılmaz**, sürgünde, elinde silahıyla (kamarasını bir Peşmerge'nin bazukasını kullandığı maharetle kullanıp) çatışarak şehit düşmüştür.

Düşmanları, yaşarken teslim alamadıkları **Yılmaz Güney**'i, ef-sanevi halk kahramanını, zarar-sız/ehlileştirilmiş bir sanatçı olarak, ölümü sonrasında (egemenlerin değerimine su taşıyan) "anılar"la övüterek "teslim almaya" çabalamaktadır.

Yılmaz düşmana teslim almadır. Ölümünün ardından da, düşmana "teslim edilmesi"ne göz yumulmamalıdır. **Yılmaz** bizindir. **Nazım**'da... Onlar, hep bizim tarafa, İstanbul varoşlarından Cudi'nin yücelerine bizimle, bizim tarafa kalıp, isyan ateşini harlı tutan efsanelerimiz olarak yaşatılmalı ve savuşturılmalıdır.

Acı çekerek yazmak zorunda kaldığım yazımı, burada "son"luyor ve eklemeyi edemiyorum: Kötü ettin, n'oldu sana **Nihat GARDAS**?

18.09.1994 Paris

Yılmaz Güney'in Anısına

İyiden güzelden yanaydın
Zalime zulme karşıydın
Zayıfın mazlumun safındaydın
Kavganda çok karardıydın.

Halkın sanatçısı halkın savaşçısı
Unutulmaz örnek bir direnişçisi
Vakitsiz ayrıldın üzüldü hepisi
Kavgana sahip çıktı halkın kendisi.

Hapisler sürgünler yıldırmadı seni
Düşmanın hakkını susturmadi seni
Aksine canına can verdi
Direnen beynine bilmiş yerdin.

Tutuldu bir kara sevdaya
Bu seveda öyle bir sevdaki
Benzemez kerem ile aslıya
Ne de leyla ile mecnuna.

Bu seveda halk sevdası
Bu seveda yaşam sevdası
Bu seveda toplumun kavgası
Bu seveda sosyalizmin sevdası.

Çok yazdın çok çizdin
Halklara kurtuluş yolu gösterdin
Hak ettiğin yere düştün
Kızla sarıldın kalplere gömüldün.

Gözün arkada kalmayacak
Silahın hiç susmayacak
Mücadelen asla durmayacak
Zafer mutlaka halkların olacak.

Fukara/Voralberg 1.4.1994

Devrimci sanatımızın simgesi komünist sanatçı **YILMAZ GÜNEY**'i

10 ölüm yıldönümünde coşkuyla andık

Hazırlık aşaması:

10. ölüm yıldönümü anma gecelerini yapma bir yıl önce kararlaştırılmıştı. İlk önce Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı'na, daha sonra Kürt Enstitüsü ve bir dizi demokratik kuruluş çağrı yapılarak destek ve önerileri istenmişti. Çok geniş çevreden sıcak ilgi geldi. Bazı çevrelerde kendi deneyimlerinde olmadığı için yan gözle baktılar. Hatta bazıları fırsattan yararlanıp "özel Yılmaz Güney geceleri" için salon bile tutmuşlardı.

Derneğimiz şubat-mart aylarında Almanya'nın beş kentinde düzenlediği tanışma toplantılarından hemen sonra nisan ayında, halktan aldığı desteğe güvenerek Özgür Gündem'e 10 günlük bir gece ilanı verdi ve programını açıkladı. İşte bu ilandan sonra Yılmaz Güney'i siyasi olarak savunan değil, sadece adından yararlanmak isteyenlerin oyunları suya düştü. Onların ticari maksatlı gece yapmaları böylece önlenmiş olundu. (Bakınız • ilanımız Güney-6 - S. 29.)

Bu gelişmelerin ardında tüm yurt-sever-devrimci-demokrat kuruluş ve kişilere bir çağrı gönderilerek Onların düşündüğümüz gecelerimize ve diğer çalışmalarımıza öneri-eleştiri ve katkılarını talep ettik. (Bakınız çağrımıza) Bu çağrının ardında bir dizi kuruluş ve kişi yardım ellerini uzattılar. Bazıları biletlerimizi ilanlarımızı dağıttılar, afişlerimizi astılar. Kimisi gazetelerinde çalışmalarımızı aktardılar. Ama elbette bir kısımda yine çekememezliklerini sergileyerek, "gecelelerin ardındakiler" ile uğraşmaya çalıştılar. Elbette hevesleri içlerinde saklı kaldı. -8.6.94 Çağrısı-

Sayın yöneticileri

Bilindiği gibi bu yıl devrimci sanatçı Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümüdür. Bizler Yılmaz Güney Vakfı ve Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği olarak bu yıldönümünü yurtdışında geceler yaparak anıyoruz. Yurt içinde ise Yılmaz Güney Kültür ve Sanat

Vakfı tarafından bu yıl "Duvar" filmi gösterilerek anılacaktır.

Yılmaz Güney, emekçilere ve devrimcilere önemli eserler bırakmış, yaşadığı sürece her türlü baskı ve sömürüye tavır almış, halkının gönlünde taht kurmuş bir sanatçıdır. O'nun anılması, eserlerine sahip çıkılması hepimizin onurlu bir görevi olduğuna inanıyoruz. Her yıl onu anmamıza rağmen 10. yıldönümünün bizim için önemi daha da büyüktür.

Bu yıl onun önemli kitaplarını, filmlerini, anılarını, fotoğraflarını yenden yayınlayıp halkımıza ulaştırabilmek için bu geceleri tertipliyoruz. O'nun adına layık bir anma düzenlemek istiyoruz. Bu nedenle Yılmaz'a saygı ve sevgi duyan herkesin bu gecelerimize katkılarını, eleştirilerini ve önerilerini bekliyoruz. Gecelerimiz sizlerin katkılarıyla Yılmaz'a layık bir hale gelecektir.

Gecelerin yapılacağı yerler ve tarihleri: 26 Ağustos Hamburg, 27 Ağustos Odensee DN, 3 Eylül Stuttgart, 9 Eylül Berlin, 10 Eylül Wuppertal.

Gecelerimize destek olan sanatçılar: F. Tunç, Ş. Perwer, Grup Yorum, A.E.Eren, M.K.Kahraman, N.Akbal, Volkan Yağan, Şah Turna, I.Göğercin, Derdiyoklar ikilisi, Koro Özgürlük Savaşçıları, Grup Halay, F.Şaka, M.Can, Şafak Altun, Ozan Şahin, Ozan Şervan, Enternasyonal Müzik Grubu.

Gecelerimizde konuşmacı olanlar: Y. Güney Vakfı'ndan F. Güney, Destek Derneği'nden, I.Emir, Güney Der-gisi'nden, Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği'nden H. Ergün, Şair Can Yoksul.

Bütün bu program her yerde değişik çıkacaktır. Sizlerden de sanatçı, gazetelerinizde ilan, teknik yardım, bilet satışı vb. türünden maddi ve manevi destek talebinde bulunuyoruz. Bu çağrımıza somut önerilerinizi bekliyoruz.

YGV Destek Derneği 8.6.94

Programımızda bazı değişikliklerin yapılması planlanan beş gecenin dörde düşürülmesi ve Grup Yorum'unda programdan çıkmasından sonra bir basın açıklaması yapılarak tüm devrimci-demokrat kamuoyuna bildirildi. Bu arada tüm gece yerleri de kesinleşerek berraklaştı. Hamburg'ta bazı gelişmeler yüzünden gece erkene alındı. Bu durum diğer gecelerin zaman ve yerlerini de değişikliğe uğratarak teknik bir dizi zorluklar yarattı. Ancak Yılmaz Güney'in gerçek dostları sayesinde aşamıyacak bir zorluk kalmamıştı.

BASIN AÇIKLAMASI

Dünyaca ünlü yönetmen, yazar, aktör Yılmaz Güney'i 10. ölüm yıldönümünde adına layık bir tarzda anmak üzere çeşitli etkinlikler düzenlemiş bulunuyoruz. Bunların ilk adımı olarak:

26 Ağustos 94 Saat 18.00

Hamburg / Audi Max Halle

3 Eylül 94 Saat 17.00

Wuppertal / Uni Mensa

9 Eylül 94 Saat 17.00

Berlin / Technische Uni

11 Eylül 94 Saat 14.00

Tübingen / Uni Mensa

Yukarıda belirtilen tarih ve yerlerde 10. ölüm yıldönümünde Yılmaz Güney'i anma geceleri yapılacaktır.

Bu gecelere aşağıda isimleri yazılı olan sanatçılar katılacaktır.

SANATÇILAR GRUPLAR

- Şiwan Perwer
- Ferhat Tunç
- Fuat Saka
- A.Ekber Eren
- Volkan Yağan
- Şah Turna
- Ozan Şervan
- Ozan Şahin
- Şafak Altun
- Grup Kızılırmak
- Derdiyoklar
- Grup Munzur
- Grup Eylem
- Koma Govend
- Grup Kervan
- Özgürlük Savaşçıları

KONUŞMACILAR

- Fatoş Güney
- Halil Ergün
- İlyas Emir
- Can Yoksul (şair)
- Yılmaz Güney (Y.Güney'in oğlu)
- Ayşe Şahin (sunucu)

Bütün Yılmaz Güney dostlarını gecelerimize omuz vermeye çağırıyoruz.

Gecelerle ilgili ilanlarımızda Grup Yorum'un gecelere katılacağını açıklamıştık. Bazı iletişim yanlışlıklarından dolayı gelinen yerde Grup Yorum gecelere katılmayacaktır. Kamuoyunu bilgilendirir, yanlışlıktan dolayı özür dileriz. Grup Yorum'un yerine Grup Kızılırmak gecelere katılacaktır.

26.7.1994 / YGV Destek Derneği

Gecelerin yapılacağı bölgelerde Merkezi Tertip Komitesi'nin yanı sıra birer Bölgesel Tertip Komitesi oluşturuldu. 3-4 kez MTK önderliğinde toplanan bu komiteler, daha sonra gece çalışmalarının tüm insiyatifini ve sorumluluklarını üstlendi. Wuppertal bölgesi dışında tüm BT Komiteleri görevlerini muntazaman yerine getirdiler. Bu komiteler çeşitli çevreleri ve GÜNEY Dergisini temsil edenlerden oluşuyordu. Bunlar kendi aralarında işleri iyi yürütebilmek için belirli günlerde toplanıp çalışmaları değerlendiriyor ve onlara yön veriyordu. Ayrıca çeşitli şehirlere göre propaganda grupları oluşmuştu. Bunun dışında gönüllü temelde halktan çok insan gecelerin propagandasını yapıyordu.

Geceler için çeşitli propaganda malzemeleri hazırlandı. Toplam 12.000 4 çeşitli afiş, 40 bin Türkçe el ilanı, 4 bin Almanca el ilanı, 10 bin bilet dağıtıldı. Bunlardan Almanca el ilanı geciktiği için her yerde dağıtılmadı. Özgür Gelecek, Emeğin Bayrağı, Azadi, Die Brücke, Güney Postası, Stuttgart, Pazar Postası Hamburg, Köln Radyosu, Duisburg Radyosu, SF Berlin Radyosu ve Yol TV Berlin'de gece haberleri çıktı. Bunların dışında bir dizi dergi ve radyoda elimize geçmeyen haberler yayınlanmış. Bu aşamada gecelerle ilgili aşağıdaki el ilanını da yayınladık.

Yılmaz Güney'i Anıyoruz

Halklarımızın gönlüne taht kurmuş, onların tüm acılarını paylaşmış devrimci sanatçı Yılmaz Güney'i ölümünün 10. yıldönümünde bir kez daha coşkuyla anıyoruz. Bu yıl hepimiz için çok önemli ve özel bir anma yıldönümüdür.

Yılmaz Güney, her türlü baskı ve sömürüye karşı yılmadan direnmış, ezilen halklarımızın mücadelesinin yanında yerini almış yiğit bir insandı. O, sanatını, siyasi düşüncelerinden ayrı ele almayarak "Halkın Sanatçısı - Halkın Savaşçısı olmalıdır" şiarını bayrak edinmişti.

Yılmaz Güney Kürt milliyetine mensup enternasyonalist bir devrimci sanatçıydı. O, hem ulusal baskıya, hem de sınıf baskısına karşı kararlıca karşı çıkmış, kendini bu konuda her türlü pasifist, korkak sanatçıdan ayırmıştır. O, işçi sınıfı ve emekçilerin kurtuluşunu sağlayacak bir toplumsal devrimden yana tavır takınmış, ender sanatçılardan bir tanesidir.

Yılmaz Güney, sınırsız burjuva olanaklarını elinin tersiye geriye iterek burjuvazinin her türlü satın alma politikasına karşı, ölünceye kadar emekçilerin yanında yerini aldı. O'nun ömrünün önemli bir bölümü hapishanelerde geçti. Ama o hapishaneleri de bir mücadele alanına çevirdi. Çok sayıda eserlerini içeride iken hazırladı.

Yılmaz Güney'in devrimci eserlerini ve devrimci dünya görüşlerini yaşatmak için onun tüm dostlarını ve sevenlerini düzenlediğimiz anma gecelerini desteklemeye çağırıyoruz. Gelin hep birlikte bir kez daha Yılmaz'ı yaşatalım. Ağıtlar yakmayalım, mücadele haleykine çekelim. Özgürlük türkülerini birlikte okuyalım. Yılmaz'ı sevmek, O'na saygı duymak böylesi zamanlarda ortaya çıkar. Aynı ayrı geceler değil, birlikte geceler tertipleyalım. Yılmaz'ı gönlümüzde değil mücadelemizde yaşatalım.

Yılmaz Güney'in aramızdan ayrılışının 10. yılında, onu ve geride bıraktığı sanatsal-siyasal eserlerini coşkuyla yaşıyoruz.

Hepinizi bu coşkumuzu paylaşmaya çağırıyoruz.

Yılmaz Güney ölümsüzdür!

Bir dizi çalışma ve hazırlık son aşamasına geldiğinde günlük basına bir aylık düzenli ilan verildi. "Milliyet"

ve "Özgür Ülke" ilanımızı kabul eden iki günlük gazete oldular. Bu ilanlardan sonra gecelere kamuoyunda yoğun ilgi ve destek doğdu. Ancak ilanlarda anlaşmalara bağlı kalınmayarak bazen telefon, bazende isimler yanlış yayınlandı. İkiser üçer gün daha hakkımız olduğu halde 12 Eylül'de (gece ertesi) gecelerimize destek olan halkımıza, kuruluşlara, görevlilere ve sanatçılara teşekkürümüz yayınlanmadı. -iki ilan ve yayınlanmayan teşekkür ilanı-

Gecelerin Gidişatı

Gecelerin genel gidişatı olumlu idi. Beklediğimiz kitle toplanabildi, toplam 10.000 insana Yılmaz Güney'in dev-

YILMAZ GÜNEY'i

- 10. Ölüm yıldönümünde andık
- 26 Ağustos Hamburg
- 3 Eylül Wuppertal
- 9 Eylül Berlin
- 11 Eylül Tübingen

Gecelerimiz başarıyla sonuçlandı.

Bu gecelere emeği geçen tüm demokratik kuruluşlara, Fedakar görevlilere, sanatçılara bizleri hiç yandırmayan vefatı yarımız halkımıza teşekkür eder, bundan sonraki tüm çalışmalarımızda yeniden birlikte olmayı dileriz.

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği

rimci eserleri ve fikirleri taşındı. Hamburg ve Wuppertal'da cihazların bozuk olması, Wuppertal'da salonun geceye uygun olmaması ve küçük olması, Berlin'de bazı sanatçıların geç gelip programı bozması dışında önemli bir olumsuzluk yaşanmadı. Ayrıca Hamburg'daki **bazı örgüt temsilcilerinin** istedikleri yere zorla sergi açmak istemeleri, Hamburg'ta Şiwan Perwer'e, Berlin ve Tübingen'de Ferhat Tunç'a saldırıların yapılmak istenmesi gecelerde yaşanan en önemli olumsuzluklardan bazılarıydı.

Tüm gecelerde hemen hemen aynı konuşmalar yapılmasına rağmen, ancak her gecede değişik sanatçı ve konuşmacılar vardı. Gerek sanatçılar ve gereksede konuşmacılar ilgi ile dinlendiler. Ancak programın oldukça kalabalık olması ve bazı sanatçıların zamanlarına riayet etmemeleri programın planlanan zaman içerisinde bit-

memesini de beraberinde getirdi. Tüm bu olumsuzluklara rağmen akıcı ve zengin bir programımız vardı. Her çevreye hitap edebilen, kitleye devrimci-demokrat mesajlar veren sanatçılar ağırlıkta idi.

Açılış konuşması ile geceler başladığında, sunucu şu kısa konuşmayı yapıyordu:

"Halkın sanatçısı, halkın savaşçısıdır" şiarını kendine kutup yıldızı yapmış YILMAZ GÜNEY'in gönül-

lerinde taht kurduğu işçiler, emekçiler, merhaba!

Her türlü baskı ve sömürü düzeninin ve savunucularının can doşmanı YILMAZ GÜNEY'in gerçek dostları, merhaba!

Uzun yıllar yaşadığı baskılar, zindan yaşantısı, O'nun militan iradesini bükememiştir ama, 9 Eylül 84 sabahı, çok genç yaşta O'nu fiziki olarak aramızdan alıp götürmüştür.

Türkiye-Kuzey Kürdistan topraklarının yetiştirdiği, emekçilerin sanat cephesinin bu yılmaz savaşçısını, ölümünün 10. yıldönümünde, ağıtlar yakarak değil, mücadele halayları çekerek, özgürlük türkülleri söyleyerek anmak varışır diyen YILMAZ GÜNEY VAKFI DESTEK DERNEĞİ ve GÜNEY KÜLTÜR-SANAT-EDEBİYAT DERGİSİ'NİN düzenlemiş oldukları geceye hoşgeldiniz.

Yılmaz Güney ve geride bıraktığı sanatsal-siyasal eserlerini yaşatmayı, yeni kuşaklara taşımayı kendilerine görev bilen Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği ve Güney Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi olarak, aramızdan ayrılışının 10. yılında komünist sanatçı Yılmaz Güney'i saygıyla anıyoruz.

Aynı zamanda aramızdan ayrılışının 10. yıldönümünde kültür ustalarımızdan, Hasan Hüseyin ve Ciğehun'u da saygıyla anıyoruz.

Hepinizi Gece Tertip Komitesi

adına, Yılmaz Güney'in, **"Bizim davamız, İşçilerin, köylülerin Ve bütün emekçi yığınların Kurtuluşu davasıdır!"** dediği ve uğrunda savaştığı, yaşamını yitirdiği bu onurlu kavganın coşkusuyla selamlıyoruz.

Ve, yine hepinizi, Komünist sanatçı Yılmaz Güney ve O'nun gibi, KK, T ve tüm dünyada, **"Türkü silah olmalı ağızda, Silah olmalı elinde bilgi, Yüreğinde inanç silah olmalı.**

Neresinde olursa olsun dünyanın İnsandan esirgedikçe düşman, Savunmalısın yaşama!"

diyerek, emperyalizme, faşizmi ve her türlü gericiliğe karşı, yaşamı savunma kavgasında, toprağa düşenlerin anısına, bir dakikalık saygı duruşuna davet ediyoruz."

Açılış konuşmaları ve saygı duruşundan sonra Almanca ve Kürtçe'de açılış yapılması planlandığı halde bu sorun çözülemedi. Ayrıca Tübingen gecesi dışında özellikle Berlin'de çok sayıda Alman izleyici olmasına rağmen Almanca konuşmaların yapılmaması gecelerin en önemli eksiklikleri oldu.

Açılışın hemen ardında Zaza ezgilerinden bir demet sunan ozanlar Şahin ve Şervan sahneye davet edildiler. Kültür ve sanat cephesinin tüm emekçileri, baskı ve sömürü düzenine karşı yığınların bilincini dokuvoğlardı. Bunlardan biri de şiir cephesinde bu savaş sürdüren, isyan dizeleri sıralayan Can Yoksul idi. Can Yoksul'da sırası geldiğinde görevini yerine getirdi.

Ve dizeler türküleşir ozanlarımızın sazlarında, sözlerinde. Bu dizeleri müziklendirip insanlarımızın günlük yaşantılarının bir parçasına dönüştürür. Bunlardan Ozan Volkan Yağan ve Grup Eylem'de sahneye çıkıp programını yaptıktan sonra, sunucu şu çağrını yapıyordu:

"Değerli Konuklar, Dostlar, Yılmaz Güney'i zindanlarda çürümeye terkedenler, en verimli döneminde fiziksel olarak yok olmasına neden olanlar, vatandaşlıktan atıp, filmlerini, kitaplarını, siyasi görüşlerini yasaklayanlar, bugün, sahtekarca O'na sahip çıkmaya çalışıyorlar.

Sonuç olarak geceler başarıyla sonuçlandı. Bu başarıya katkısı olan tüm üyelerimize, halkımıza ve sanatçılara aşağıdaki tobluyu örnek alınması için sunuyoruz. Biz verdiğimiz sözü tutuyoruz. Katkıda bulunan insanlarımızı mali hesabımızı veriyoruz.

10. Yıl Anma Geceleri Mali Bilançosu

Giderler	Toplam
(Merkez Tertip Komitesi'nin yaptığı harcamalar)	
1 Sanatçılara ödenen	83.030,-
2 Salon Giderleri	27.596.20,-
3 Matbaa Masrafları	29.357,-
4 Cihaz Giderleri	13.500,-
5 Kaset-Kitap Giderleri	12.889,-
6 Otobüs-Minibüs Kiraları	10.790,-
7 Hazırlık çalışmaları için	5.618.24,-
8 T'sörtlere	5.405,-
9 Gazete ilanlarına	5.200,-
10 Telefon-Posta-Fax	2.248.46,-
11 Kırtasiye-Foto-Bez-Boya	1.213.50,-
Toplam Giderler	196.849.40,-

(Diğer masraflardan bölgelerin harcamaları çıkarılmıştır)

Gelirler

Hamburg Gecesi	Bilet Geliri	33.452,-
	Diğer Gelirler	5.461,-
	Yayın Gelirleri	2143.50,-
Wuppertal Gecesi	Bilet Geliri	54.920.70,-
	Diğer Gelirler	6.660,-
	Yayın Gelirleri	3.319.50,-
Berlin Gecesi	Bilet Geliri	27.852,-
	Diğer Gelirler	928,-
	Yayın Gelirleri	1.377,-
Tübingen Gecesi	Bilet Geliri	55.580,-
	Diğer Gelirler	6.641,-
	Yayın Geliri	4.083,-
Toplam Gelirler		202.417.70,-

Oysa Yılmaz Güney, Türkiye ve Kuzey Kürdistan ve tüm dünya emekçilerine ait bir değerdir. O'nun sanatı, O'nun herşeyden üstün tuttuğu dünya görüşünden soyutlanamaz. O'na ikiyüzlüce sahip çıkıp, özünde O'na saldıranlara karşı durmak, emekçi halkımızın onurla üstleneceği bir görevdir.

Yılmaz Güney Destek Derneği, bu onurlu görevi, kısıtlı imkanlarına rağmen, büyük özverilerle yerine getirmeye çalışıyor. Bu çabaların bir parçası olarak, ölümünün 10. yıldönümünde devrimci sanatçı Yılmaz Güney'i anma gecelerinin düzenleyicisi, Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği Başkanı, Sayın İlyas Emir'i dernek çalışmaları hakkında bilgi vermek üzere mikrofona davet ediyoruz."

"Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği adına Başkan'ın yaptığı konuşma"

Değerli dostlar, değerli konuklar, sevgili gençler, sevgili çocuklar, sayın basın mensupları,

Hepinizi Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği adına sevgiyle selamlıyorum. Hepiniz gecemize hoş geldiniz.

Değerli Yılmaz Güney dostları, birçoklarınız, bizleri tanıımıyorsunuz. Bu yüzden kısaca çalışmalarımız hakkında sizleri bilgilendirmek istiyoruz.

Derneğimiz 1991 yılında Yılmaz Güney Vakfı'nın kurulmasına ve çalışmalarına katkıda bulunmak için Bonn'da kuruldu. 1991'deki Yılmaz Güney gecelerinin ardından, Duisburg'a yerleştik. Bundan sonra daha kalıcı ve daha anlamlı çalışmalar yapmaya başladık.

Bizim amacımız, yurtdışında başta Yılmaz Güney olmak üzere, tüm çağdaş kültür ve sanat emekçilerinin eserlerini yaşatmak, onları dışa tanıtmak ve onları yaşatacak olan yeni sanatçıları yetiştirmektir. Bu amaçla çeşitli kültürel faaliyetler düzenliyoruz. Aynı zamanda yurtdışındaki halkımızın bir sanat kürsüsü olan, Kültür-Sanat ve Edebiyat Dergisi Güney'i yayınlıyoruz.

Değerli dostlar, hepimiz birlik olursak, tüm kültür ve sanat değerlerimizi yaşatabiliriz. Hepimiz birlik olursak emperyalizme, faşizme ve her türlü gericiğe, sömürü ve zul-

me karşı dindik ayakta durabiliriz.

Bu yüzden hepimizi bizi desteklemeye, işçi sınıfının ve ezilen halkların mücadelesini kültür-sanat cephesinde yaşatmaya çalışan dergimiz GÜNEY'i okumaya, incelemeye, geliştirmeye ve bu ortak değerimizi daha güçlü bir araç haline getirmeye, çağırıyoruz.

Aydınlar, sanatçılar, edebiyatçılar, dostlar,

Sermayenin çarkına karşı tek başınıza duramazsınız. Gelin hep birlikte bir "Kültür Cephesi" oluşturalım. Yılmaz Güney'imiz gitti, O'nun gibi onlarcasını yetiştirelim. Kişisel çıkarlarımızı toplumun çıkarlarına tabi kılalım. Korkuyu, suskunluğu, inkarcılığı tarihin karanlığına atalım. Tek bir mücadele cephesinde birleşmek için üzerimize düşen görevleri yerine getirmekte daha sorumlu davranalım.

Sevgili konuklarımız, bugün Yılmaz Güney'in günü. O'nu kendimiz için bir meşale, bir örnek yaptık. Hepinizin onu sevdiği gerçektir.

Yılmaz'ı yığınlara maleden, O'nu bu kadar yücelten anlayış ve düşüncelerini, burjuva aydınları ve basını sürekli olarak kapamaya çalışıyor. Sadece O'nun sanatını ele alıyorlar. Hayır O'nun sanatı, O'nun kişiliği ve O'nun siyasi düşünceleri bir bütünlük arz ediyor. O yaşadığı sürece, kendisini komünist bir savaşçı olarak nitelendirmiştir. Bu uğurda hayatının önemli bir bölümünü hapisanelerde geçirmiştir.

Yılmaz Güney, her türlü baskıya ve burjuva düzenine karşı başeğmez bir tutum sergiledi. Tüm satın alma, yıldırma ve komplolara karşı kararlıca direndi. Her türlü emperyalizme, faşizme ve gericiğe karşı tavır takındı. O gücünü halktan aldı ve yarattığı değerleri halkının mücadelesinde ölümsüzleştirdi. O, proleter devrimci bir sanatçı idi.

Yılmaz Güney bu kadar olanaklara rağmen, hiçbir zaman halkından kopmadı. Alçakgönüllülüğünü bırakmadı. Sanatını bireysel çıkar sağlamada kullanmadı. Ona bu özelliği kazandıran şey, kuşkusuz O'nun sahip olduğu devrimci dünya görüşüdür.

Yılmaz Güney'imiz ile birlikte sanat alanında kitlelerin kalbine yerleşen daha onlarca sanat ustalarımız vardır elbette. Nazım Hikmet,

Sabahattin Ali, Cigerhun, Orhan Kemal, Rifat Ilgaz, Enver Gökçe, Hasan Hüseyin, Ruhi Su, Ahmet Arif ve daha niceeleri... Tüm kültür emekçilerinin anıları önünde saygıyla eğiliyor, onların devrimci eserlerini yaşatacağımızı bir kez daha haykırıyoruz.

Değerli dostlar, Yılmaz Güney'imizi yaşatmak için hep birlikte mücadele edelim. Ceset sömürücüleri ve sanat hırsızlarına karşı O'nu dayanışma içinde doğru bir temelde anmanın nasıl olacağını ortaya koyalım. Halkımızın yetişmiş en yüce değerlerini birlikte koruyalım. İlkel, açık ve dürüst olarak onlara sahip çıkalım. Onların doğrularını savunalım, yüceltelim, yanlışlarını eleştiri-özeleştiri süzgecinden geçirerek ele alalım.

Sayın konuklarımız, konuşma burada son verirken hepimizi yeniden selamlar, gecemize omuz verdiğiniz için teşekkür ederim..."

Hamburg gecesinde Yazar Dursun Akçam da kısa bir konuşma yaptı. Bu konuşma şöyle idi:

"Arkadaşlar!

İlk önce bugün burada olduğunuz için sizlere teşekkür ediyorum. Ayrıca size içten sıcak duygular, sevgilerle hoş geldiniz diyorum.

Bir yıldız düştü, ama gümbür gümbür gümbürdeyerek düştü. Yağmur oldu, bozkırı suladı. Çiçeğin içine düştü. Bazen fırtına oldu dolu dolu zalimin zorbanın sömürgecinin başını döndürdü.

Gözünü budaktan sakınmadı. Doğru bildiği yolda kelle koltukta giderdi ölüm pahasına. Ve meydan okudu namerde, haine. Bu yüzden O'nun vurduğu her yerden ses yükselmiştir. Sanatta öyle, siyasette öyle, devrimci eylemde öyle.

Biz de sol siyaset genellikle kitlelerin dışında soyut olmuştur. Ve onlar işçi sınıfı-işçi sınıfı diye bağırdıkça, etraflarında genel olarak ne işçi sınıfı birikti ne de halk. Halbuki Yılmaz Güney bir halk tabanına dayanan, bir kitle hareketine dayanan başlı başına bir hareketti.

Ama bugün için Yılmaz Güney'in sanatıyla, özgün filmleriyle ve halka güven veren o mert kişiliği olmuştur.

Türkiye'de sinema ilk defa "Yıl-

maz Güney'le bir kişilik kazanmıştır. Ve Yeşilçam küçük burjuva film tantanası yıkılmıştır. Ve hele hele Türkiye'de yaşanan insanlık dramı bütün boyutuyla en çarpıcı biçimde beyaz perdeye Yılmaz Güney yansıtmıştır. Bu filmlerde kendisini, kendi dramlarını görenler, acılarını, öfkelerini, özlemlerini ifade ettiğini görenler Yılmaz Güney'i çok sevmişlerdir. Ve O'nu kurtuluşları için bir umut görmüşlerdir. İşte egemenleri korkutan da bu idi. Bu kitleler Yılmaz Güney'e bozuk düzenin çürük temellerini sarsacaktı. O yüzden, onu rahat bırakmayıp Yılmaz Güney'in peşine düştüler. O'nu şaşırtmak ve kitlelerden soyutlamak için ellerinden geleni ardına koymadılar.

1970-1980 arası on yıl Yılmaz Güney'in hapisanede filmleri olmuştur. Ama buna karşı 23 yıl kesinleşmiş mahkumiyeti vardı. Ve mahkemelerde açılan davalarında 100 mahkumiyet istemi vardı. Bunun dışında filmleri yasaklanıyor, kitapları toplatılıyor, provakasyonlar düzenleniyordu. Ama Yılmaz Güney hiç birisinden korkmadı çekinmedi ve son nefesine kadar aslanlar gibi savaştı.

Zaman çok çabuk gelip geçiyor. 1977-78 yıllarında ben İstanbul'da Demokrat gazetesini çıkarıyordum, organize işiyle çalışıyordum. Bu vazifeye Yılmaz Güney'de ortak olmuştum ve sürekli yazacaktı. Ancak gazetenin ilkeleri açısından, solun içe dönük tartışmalarına geriye dönülmez bir macera. Yılmaz Güney: "Bu maddeyi ya kaldırırınız dedi, ya da Sovyet sosyalizmini bu maddenin dışında tutarsınız. Çünkü bu sosyalizm sosyalizm değildir. Bu sosyalizm dünya sosyalist hareketinin baş belasıdır. Ve bu sosyalizm emperyalisttir."

Aradan birkaç sene geçti, şimdi pratik aynı şeyi doğruladı. Bu sosyalizm yönetiminde bulunanlar, yıllarca Libya'nın baş eseri olanlar kışla göz arasında geçmiş sosyalizmi tuzla buz ettiler ve Rusya'yı emperyalizmin kışına bağladılar. Kendileride emperyalizmin dümen suyuna yelken açtılar. Gorbacov'lar, Yeltsin'ler. Bu durumu Yılmaz Güney görseydi herhalde acı acı gülerdi. "Ben söylemiştim" derdi.

Bütün şunların altını çizerek

söylüyorum, Yılmaz Güney teori ile pratiği, sanatla siyaseti içiçe kendi kişiliği ile birleştiren ender sanatçılardan birisidir. Sanat ayrı, siyaset ayrı olamaz. Sanatın amacı dünyayı değiştirmekse insanlara bulgu vermekse eğer, sanatçı doğuşendir, sanatçı doğuşen kişidir, sanatçı saldırılan, kandırılan, uyutulan halk yığınlarının gözü kulağı ve dilidir. Onların havaya kalkmış yumruğudur.

Yılmaz Güney bu anlamda da sanatının gerçek anlamda adıdır.

Kısaca Nazım Hikmet'ten sonra şiirin kalkanı, Yılmaz Güney'den sonra sinemanın kalkanı, daha da ötesi geçen günler bir yana bugün dinazorların yenildiği bir ortamda, köşe dönmeciliğin, üçkağıtıcılığın, dalkavukluğun, kolgezdiği bulanık ortamda, Yılmaz Güney'in önemi daha büyüktür. Ve insanın onun mezarı başına giderek "Uyan kalk yerinden Yılmaz Güney hey" diye bağırması geliyor.

Sevgilerimi sunuyorum.

Bu konuşmadan sonra sunucu kısa bir açıklama yaptı.

"Değerli konuklar,

Yılmaz Güney yaşamın gerçeklerini objektif olarak gözler önüne seren ve emekçilerin gerçek kurtuluşunun sosyalizmde olduğunu haykıran ender bir devrimci sanatçıdır. O "devrimci sanatçı, herşeyden önce devrimcidir, militandır, sanatı devrimin bir aracıdır, bir silahtır." diyerek devrimin mücadelesini esas görevi bildi. Devrimci sanatın, işçi sını-

fı ve emekçilerin hizmetinde bir silah olduğunu açıkça haykırdı. Ve o yaşamı boyunca bu sözlerle bağlı davrandı. Ara vermeden önce sizlere önemli sürpriz açıklamalarda bulunacağım.

YGVDD'nin sergisinde birbirinden güzel sürprizler vardır. Bunlardan biri, derneğin, Yılmaz Güney'in aramızdan fiziki olarak ayrılışının 10. yıldönümü dolayısıyla çıkarmış olduğu 1995 takvimi. Yılmaz Güney'in yalın, özlü dizeleriyle bütünleştirilmiş, herbiri tablo değerinde 7 büyük poster.

İkinci sürpriz, Güney Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi'nin özenli çabalarının ürünü, belgesel bir kitap: Basında Yılmaz Güney!

Komünist devrimci sanatçı Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü anısına atfedilen bu kitapta, O'nun hakkında, geçmişte ve bugün, yazılanlar, söylenenler derli toplu sunulmuştur.

Önsözde çok yerinde bir çağrı yapılmaktadır.

"Arşivleri kişisel olmaktan çıkıp, toplumun geneline maletmek, yaşamının hiçbir döneminde, bireyci, bencil yanını öne çıkarmamış olan Yılmaz Güney'in, kendisi hakkında yazılan, söylenen şeylerin de kişisel arşivlerde tozlanmasını istemeyeceği açıktır. Bu inançla sizlerin paylaşımcı duyarlılığınıza sesleniyoruz."

Ara verilip, programın ikinci bölümüne geçildiğinde Tertip Komitesi'nin bir başka konuşması sıraya giriyordu. Sunucu herkesi yerine çağırdıktan ve bazı gerekli açıklamalardan sonra bu bölümde şu konuşmayı yapıyordu:

"Değerli Konuklar,

Yılmaz Güney, söyleşilerden birinde kendisini şöyle tanıtıyor. "Gerçek adım, Yılmaz Hatipoğlu Pütün. Adım, zorluklar karşısında eğilmez, umutsuzluğa kapılmaz, yılgınlığa düşmez ve baş eğmez anlamına gelir. Soyadım Pütün ise, bir dağ meyvesinin kırılmaz çekirdeğine verilen addır."

Babası Hamit Pütün, Siverek köylerinden, annesi Güle, Muş'un köylerinden. Her ikisi de Kürt ulusundandır. Savaşın, yoksulluğun dayatması sonucu, ekmeklerini kazan-

mak için Çukurova'ya göçetmişler, burada tanışıp evlenmişler.

Yılmaz Güney, 1 Nisan 1937'de, ahırdan bozma, tek gözlü bir evde dünyaya açtı gözlerini. Yoksulluğun kol gezdiği dünyada, daha çocukluk yıllarında işe koyuldu. Çukurova ağalarının uçsuz, bucaksız pamuk tarlalarında, karın tokluğuna çalışan ırgatların safında ter döktü. Kah çalışanlara su taşıyarak, kah çapa yaparak, kah pamuk toplayarak.

13 yaşında ilk kez sinemaya gider, büyülenir. Ve daha o yıllarda sinemayla somut bağları örülmeye başlar. Tüm zorluklara karşı, eğilmeden, umutsuzluğa kapılmadan, yılgınlığa düşmeden, inatla dirençle, diş diş mücadeleyle örülür bu bağlar.

Sinemaya ilk girdiği yıllarda, konuşmuş Yeşilçam jönerinin "trafik lambalarında araba camı silen Kürt çocuklarına benzetip, böylelerinden sanatçı mı olur?" diye alay ettikleri Yılmaz Güney, belli bir güce erişince kamerasını "köklerine çevirdi. Özgürlüğe susamışlıktan çatlayan Kuzey Kürdistan topraklarında faşist TC'nin ve O'nun dayanakları feodal toprak ağalarının, beylerinin zulmü altında inim inim inleyen Kürt insanının acısını acısı bildi.

O, "Kürt ulusunun, bağımsız, siyasi devletini kurma hakkı içinde olmak üzere, ulusal ve demokratik bütün haklarını savunacağız ve bu uğurda savaşaacağız" dedi.

Adana'da, Çukurova'da pamuk tarlalarında, sosyal güvenceden yoksun, bir lokma ekmeğe çalıştırılan ırgatların ezilmişliğini; Fabrikalarda işçilerin, emekçilerin modern kölelik koşullarında sömürülmelerinin acısını yüreğinin derinliklerinde duydu.

Ama O, tüm bu acıları, ezilmişlikleri, sömürülmeleri yüreğinin derinliklerinde duymakla kalmadı. Güçlü, sanatçı yeteneğiyle ezilenlerin yaşamlarını, tüm çıplaklığıyla gözler önüne serdi. Ama O, gerçekleri olduğu gibi gözler önüne sermekle de kalmadı. Gerçek kurtuluşun ancak, "insanın insana kul olmadığı, sınıfsız, sömürsüz bir toplumda olduğunu" haykırdı.

O, kendine özgü bir dili olan sanatı, bu amaca ulaşmanın aracı olarak kullandı. Bu aracın etkisinden,

kitlelerle kurduğu güçlü bağlardan korkanlar, "aslında söyleyeceklerini, henüz söylememişken, tam sinemacılığı kavramışken, elinden kamerasını aldılar."

Buna rağmen Yılmaz Güney, 12 yılı cezaevlerinde, 2 yılı askerlikte, 3,5 yılı sürgünde geçen 47 yıllık kırsak ömründe yarattığı değerlerle, ulusal ve uluslararası alanda geniş emekçi yığınların gönüllerinde, bilinçlerinde, mücadelelerinde yaşıyor, yaşayacak!

Yılmaz Güney, ülkemizdeki sosyal gerçekleri sanatıyla en berrak bir şekilde gözler önüne serdi. Gelişme seyri içinde açıkça devrim cephesinde yerini aldı. Bu uğurda, her türlü faşist ve gerici baskılara militan iradesiyle direndi. Ancak onun uzun yıllar zindanlarda kalmasının ürünü olarak yakalandığı mide kanserinden kurtulamayarak 9 Eylül günü yaşama veda etti."

Bu konuşmalardan sonra Derişim'in Munzur'undan esinlenip isim alan genç bir grup olan Grup Munzur ve bir imak gibi akan sesi ve saziyla Ali Ekber Eren programdaki yerlerini alıyorlardı. Sunucu, kadın sanatçıları sahneye davet ederken ise şu konuşmayı yapıyordu:

"Değerli halkımız, Yılmaz Güney, "tarihin sınıflar mücadelesinin tarihi olduğuna yürekten inanan insanlar, yaşadıkları dönemin her aşamasına, her anına, sınıflar mücadelesinin bir küçük parçası olarak bakarlar. Her an, bu savaşın gerektirdiği sorumluluklar, görevler, fedakarlıklarla yüklüdür. Bunun bilincinde isek, dünyayı değiştirme savaşında payımıza düşeni, gücümüz oranında yerine getirmek zorundayız" diyordu.

Hakim sınıflar Yılmaz Güney'i en verimli döneminde halkından, ailesinden ve kamerasından kopardılar. Ama O, cezaevinde de tüm olumsuz koşullara rağmen çalışmalarına devam etti. Uzun bir geçmişin sonucu ve ürünü olarak 78 başında "Güney" dergisini çıkardı. Güney emperyalizme, faşizme ve her türlü gericiliğe karşı demokratik devrimci cephede yer aldı.

Yine 78 yılında, Zeki Ökten yönetmenliğinde çekilen ve Yılmaz Güney'in "gerçek anlamda ilk senaryom" dediği "Sürü"de çözülen

feodalizmi ve umut vermeyen kapitalizmi anlatır. 79 yılında çevrilen "Düşman"da ise "56 yıllık cumhuriyetin hiçbir toplumsal sorunu çözmediğini" gösterir.

Yılmaz Güney, yeryüzünün yarısını oluşturan emekçi kadınlar konusunda da tavırsız değildi.

"Sürü" ile "Düşman", "Yol" filmlerinin ortak noktalarından birisi de, bu filmlerde kadının, kadınların toplumsal konumlarının filmle- rin ana noktası ya da odak noktalarını oluşturmasıdır. Bu konuda Yılmaz Güney şunları söyler: "Bir devrimci olarak kadının yerini doğru tespit etmek zorundayız. Bugün Türkiye'de kadın en çok ezilen bir zümre, en çok ezilen cinsiyet... Bir de bununla kadının yoksul, emekçi, yani ezilen sınıftan olması birleşince, ezilme iki katlı oluyor. Biz şöyle düşünüyoruz: Kadını özgür olmayan bir toplum özgür değildir, özgür olamaz... Kadına eğilmeyen bir devrim hareketi de, kadını bağrında taşımayan, kadını yanına çekmeyen bir devrim hareketi de başarıya ulaşamaz. Buna bağlı olarak, biz bir sinemacı olarak, kadının içinde bulunduğu durumu çok yönlü olarak yansıtmaya görevini taşıyoruz."

Bizde bunu bir kez daha halkımıza haykırıyoruz. Kadınların kurtuluşu da, işçi sınıfının kurtuluşu gibi kendi ellerinde olacaktır. Emekçi kadınlar katılmadan devrim olmaz, ama devrim olmadan da emekçi kadınlar tüm faşist-feodal-burjuva baskılarından kurtulamazlar."

Bu konuşmadan sonra kadın sanatçı Nilüfer Akbal ve kadın solisti olan Grup Kızılırmak sahnede yerlerini alıyorlardı sırasıyla. Kadın sanatçıların ardından açıklama yapıyor ve ardından Fatoş Güney ise şöyle davet ediliyordu sahneye:

"Değerli Yılmaz Güney dostları,

Yılmaz Güney'i emekçi yığınların gönlünden, bilincinden söküp atamayanlar, O'nu tekrar tekrar öldürebilmek için ellerinden geleni artlarına koymuyorlar.

Bu umutsuz çabaların en son örneğini yine burjuva basınında izliyoruz.

Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü dolayısıyla, Milliyet gazetesi, Milliyet Sanat ve Show TV eski bir

Yılmaz Güney dostunu Nihat Behram'ı yanına alarak yeni bir saldırı kampanyası başlattılar.

Tüm insani değerlerin yerini, çıplak çıkar, para ilişkisinin girdiği kapitalist düzenin dişlilerine kendini iyice kaptıran Nihat Behram, burjuvaziyle elele Yılmaz Güney'e saldırıyor. Yalan, iftira, inkar temeline olayları tersyüz ediyorlar. Amaç, emekçilerin gönlünde, bilincinde mücadelesinde yaşayan Yılmaz Güney'i öldürmektir.

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği olarak bunlara karşı en kısa zamanda tavrı takınacağız. Şimdilik bu ön bilgiyi sizlere iletiyoruz.

Değerli konuklar,

Yine şiir gibi, türkü gibi satırlarla Yılmaz Güney'e dönüyoruz. Bakınız o fedakar eşi için ne diyordu. "Altını çizerek tekrarlıyorum. Evet... yiğit karım, dört yıldır hapsedildiği kapılarında, inatla, sabırla, onurla direnen karım, benim için yiğittir, sevgilidir, dünya güzeldir, acılarının vazgeçilmez ortağıdır." Yılmaz Güney'in acılarının vazgeçilmez ortağı, sevgili eşi ve Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı Başkanı Fatoş Güney'i huzurlarınıza çağırıyoruz."

"Gökyüzünde Çoban Yıldızı misali insanlarımıza ışık tutan, sonra da sonsuzlukta kaybolan bir değer, Yılmaz'ı yüreğimizde ve bilincimizde taşıyarak, ölüm acısını, gücü ve dayanışmaya dönüştürmek için bizimle paylaşmaya gelen siz tüm dostlarımıza merhaba!

Siz dostlar dün olduğu gibi bugünde beni hiçbir zaman yalnız bırakmadınız. Benim zor günlerimde, yapmak istediklerimde, çabalarım da hep sizlerle birlikte oldum. Sizler hep benim yanımda oldunuz. Yılmaz'ın yine ölüm yıldönümünde bile Yılmaz'ın ve anıtı faaliyetinde, Yılmaz Güney Vakfı kuruluş aşamalarında ve sonrasında hep birlikte olduk.

Üzerime düşen sorumlulukları karınca kararınca ileriye götürebildiysem eğer, bu hep sizlerin katkısıyla oldu. Beni sevginizle, ilginizle ve desteğinizle yücelttiniz. Sizlere teşekkür ediyorum ve sizi çok seviyorum.

On yıl, evet on yıl, dile kolay değil mi? On yıl geçmesine rağmen

halen bir insanın anısı bu kadar taze ise, on yıla rağmen insanlar bir insanı anmak için uğraşlarından, sorunlarından kopup koşuyorlarsa, bu çok anlamlı ve çok önemlidir. Birçoğunuza Yılmaz'ı anlatmak gereksizdir biliyorum. O'nu benim kadar sizler de tanıyorsunuz. Ancak şimdi yeni bir kuşak var on yıl boyunca, yani 1981-1991 arası eserleri yok edilerek, Türkiye sinema tarihinden silinmek istenmiş, unutturulmak istenmiş bir Yılmaz Güney'i tanıyamamış, filmlerini izleyememiş, kitaplarını, okuyamamış yeni yetişkin bir kuşak var.

İşte bunun için ben de bir vakıf kurmak istedim ve bunu gerçekleştirdim. Yılmaz'ın geride kalan yapıtlarını bir araya toplayarak, onları yaşatmak için. Ve yarınlardaki genç nesillere onun insanlığa ulaştırarak istediği mesajını iletebilmek için onuncu yılında tüm yakın alandaki eserleri yayınlamaktı vakfımızın amacı. Yani romanlarını, hikayelerini, senaryolarını ve siyasal yazılarını. Roman-hikaye ve bazı senaryolarla işe başladık. Ancak sağlığında onun 100 sene cezaya çarptırılmasına neden olan siyasal yazılarını, özellikle de Kürt ulusu sorunu üzerine değerlendirmelerini bugün hala Türkiye bürokrasisinin önünde etkin bir polis gibi duran Anti Terör Yasası'na takılıp kaldı.

Evet Yılmaz Güney ölümünden 10 sene sonra bugün hala suçlu. Fikir suçlusu, düşüncelerini yansıtan yazıları, hala yasaktır. Eğer Yılmaz bugün yaşasaydı diyorum, diğer sözde "vatan hainleri" gibi henüz hapsedilmede olacaktı.

Bugün Yılmaz Güney ülkesi sersefil, perişan, insan hakları, Kürt sorunu namluların ucunda. İşkence, hapishanelerde, sürgünlerde on iki yıl önce sürgüne ilk çıktığında içinde müthiş bir inanç vardı. Yarınların güzel günlerine olan inançta bu, ilk deneydi. Aradan oniki yıl geçti, karanlıkta yanan fık tük ışıklar oldu ama, kin-vahşet-zulüm kıyım eskisinden daha beter oldu.

Şimdi içim biraz buruk kendi kendime soruyorum, gelecek o güzelim özgür günler gelecekte mi? Biz de o günleri görebilecek miyiz?

Evet, Yılmaz Güney karanlıklar da bir Çoban Yıldızı gibi parladı bu

dünyada. Kamerası, kalem, çoğu zaman bir silahtan da daha etkili oldu. Gerçekleri halkının gözleri önüne sererek, onların bilinçlenmelerine katkıda bulundu. Toplumsal sağırılıklara, duyarsızlıklara karşı oluşan birikimlerin damlaları oldu. Türk-Kürt ve diğer halklar ve uluslardan insanlar, kendi sorunlarına sahip çıktığı için onu kucakladılar.

Filmlerindeki yoksul ama onurlu kahramanlar, hayranlarının seslerine kulak verdiler. Onların acılarını paylaştılar, onları ödüllendirdiler. Yoksul kahramanlar sırtlarını dünyanın birçok en büyük önemli ödülleriyle yüklediler. Bu ödüller onların bastırılmak istenen ağalarına, yok edilmek istenen insanlık onurlarına sahip çıkışın bir ifadesiydi. Ve Yılmaz dedi ki:

"Kan, ateş ve gözyaşı var önümüzde, ağlayacak analar, babalar, dul kalacak kadınlar, babasız kalacak çocuklar var. Toplar tüfekler, bilimin-teknikğin geliştirdiği en son silahlar var. Bizim de var, emekçi kitlelerin ezenlere, ezilenlere söyleyecek sözümüz var. Var diye bilecek bir yüreğimiz. Siz uzatabilecek ince bir bir boynumuz var."

Böyle dedi Yılmaz. Ve acılara, hapishanelere, sürgünlere, özlemlere fırtınalı denizlerde küçük bir yelken misali göğsünü gerdi. Ve biz bunu unutmadık unutmayacağız.

Sizlerin yanında çarpan yüreğimle, onu bir eş ve bir yoldaş olarak sevgiyle ve saygıyla anıyorum.

Teşekkür ederim.

Emekçiler bu fedakar insanın kısa konuşmasını can kulağıyla dinliyorlardı. Bu konuşmadan sonra yıllardır fedakarca, özveriyle çalışmalarını sürdüren ve işçi sınıfının mücadelesine devrimci türkülerıyla-marşlarıyla harç taşıyan, alçakgönüllü davranıp amatör olduklarını söyleyen Grup Özgürlük Savışçıları'nı sunucu sahneye davet edip, kararın dinleyiciler tarafından verilmesini sağlıyordu. Onlardan sonra türkülerimizin bir başka usta yorumcusu Fuat Saka ve grubu sırayı alıyorlardı. Böylece son konuşmaya sıra geliyordu. Son konuşmayı kısaca şöyle yapıyordu sunucu:

"Değerli Dostlar,

Yılmaz Güney, Kuzey Kürdistan/Türkiye sinemasında ve sanat

yaşamında önemli bir köşe taşı ve dönüm noktasıdır.

Türk hakim sınıflarının tüm engelleme çabalarına rağmen, ulusal ve uluslararası alanda geniş emekçi yığınların, gönlünde kurduğu tahtta umutla, inatla, inançla yaşamaya devam ediyor.

On yıldan beri, Paris'te komünçilerle yan yana Père Lachaise'de ıhlamur ağaçlarının gölgesinde uzanıyor Yılmaz Güney. Mezarını çevreleyen dört çelik sütünden yansıtmaya devam ediyor yaşamı.

Fransız, Türk, Kürt, Ermeni, Yunanlı, İspanyol, Latin Amerikalı, çeşitli uluslardan emekçiler geliyor, ellerinde kırmızı güller, karanfiller, zambaklar, kır çiçekleriyle.

Yılmaz Güney'i gerçekten öldürmek için Türk hakim sınıfları ve onların sözde entellektüel kalemşörleri her çareyi deniyorlar. Yılmaz Güney'i devrimci, kendini proletarya davasına adanmış siyasi kişiliğinden koparıp bir aziz derecesine yükseltmek istiyorlar. O'nu burjuvazi içinde kabul edilebilir hale getirme kampanyaları düzenliyorlar. "Yılmaz Güney'in vatandaşlık hakları geri iade edilmelidir", "Yılmaz Güney'e Özgürlük" türünden kampanyalar vb.

Oysa Yılmaz Güney'in özlediği ve uğrunda mücadele ettiği özgürlük, faşist bir devlette O'nun eserlerinin yayınlanması, gösterime

girmesi türünden bir özgürlük değildir. O'nun istediği özgürlük emperyalizmin uzantısı olan faşist diktatörlüğün, işçilerin-köylülerin devrimiyle yıkılması temelinde kazanılacak gerçek özgürlüktür. O'nun mücadelesi öncelikle bu özgürlüğün kazanılması mücadelesi idi.

Yılmaz Güney için faşist devletin kendi hakkında verdiği "TC vatandaşlığından atılma" kararı, hiç bir değeri olmayan bir karardır. Onun için "sürgün, ülkeme yenden dönebilmek için kararlı bir mücadeledir" ve bu mücadele sonunda, söke söke "kan ve ateş deryası içinde" kazanılan zaferle alınacaktır özgürlük!"

Son konuşmadan hemen sonra kitle kimin artık sırada olduğunu bilip yerlerine diziliyordu. Sunucu çağırısı ve "Vuruldu ciğerparem kanlar içinde, vuruldu yürek yarem kanlar içinde" diyerek Ozan Ferhat Tunç'u sahneye davet ediyordu. Böylece geceler artık son bölümlerine geliyordu. Ferhat Tunç'un ardında, Kürt ulusunun büyük ozanı Şiwan Perwer geceleri noktalıyordu. Şiwan Perver birbirinden güzel parçalarının ardında Kürtçe enternasyonal marşını söylüyor, bu esnada diğer sanatçılarda sahneye gelerek birlikte okuyup geceyi birlikte bitiriyorlardı.

Enternasyonal

Uyan artık uykudan uyan,
Uyan esirler dünyası!
Zulme karşı hıncımız volkan;
Bu ölüm-dirim kavgası.

Yıkılın bu köhne düzeni
Biz başka alem isteriz!
Bizi hiçe sayanlar bilsin:
Bundan sonra herşey bizim!

Bu kavga en sonuncu
Kavgamızdır artık,
Enternasyonal
Kurtulur insanlık.

Tanrı, paşa, bey, ağa, sultan
Nasil bizleri kurtarır?
Bizi tüm kurtaracak olan
Kendi kollarımızdır.

Yükselt kurtuluş bayrağını
Zulmü rüzgarlara savur!
Körükle devrim ocağını,
Tavi gelen demire vur!

Bu kavga en sonuncu
Kavgamızdır artık,
Enternasyonal
Kurtulur insanlık.

Hem fabrikalar hem de toprak
Herşey emekçinin malı.
Tufeyliye tanımayız hak
Dünya emeğin olmalı.

Cellatların döktükleri kan
Kendilerini boğacak
Bu kan denizinin ufkundan
Kızıl bir güneş doğacak.

Bu kavga en sonuncu
Kavgamızdır artık,
Enternasyonal
Kurtulur insanlık.

10. ölüm yıldönümünde Yılmaz Güney'i anma gecelerine gelen mesajlar

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği ve Güney Dergisi'ne

Değerli arkadaşlar,

Komünist sanatçı-savaşçı Yılmaz Güney'in ölümünün 10. yıldönümünde O'nun komünist-devrimci değerlerini kitlelere taşımak, O'nu mücadele içinde yaşatmak üzere çeşitli etkinlikler düzenlemiş olmanızı selamlıyoruz.

Dergimiz YENİ DÜNYA İÇİN komünist-devrimci değerlerin doğru bir temelde kitlelere taşınması, bu değerlerin sınıf mücadelesinde savaşım araçları olarak kullanılması için bizzat kendisi önemli bir araç olduğu gibi, bu uğurda kavgaya verenlerin yanında, onların destekçisidir de.

Dergimiz, bu bakış açısıyla Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünde mücadelenize gönüllü desteğini sunmaktadır.

İşçiler, emekçiler!

YENİ DÜNYA İÇİN'in savaşım ortakları, yoldaşları!

"İşçi sınıfı, sınıf hareketinde kendini ekonomik taleplerle sınırlamamalı, diğer ezilen sınıf ve tabakaların sorunlarını kendi sorunu olarak kavrayıp sahip çıkmalı, ona önderlik etmelidir. Kuzey Kürdistan ve Türkiye'de ulusal sorunda Kürt ulusunun ayrılıp ayrı devlet kurma hakkını kendi bayrağına yazmalıdır. İşçi sınıfı bu düzeni döven çekiç olmalı, bu çekiç köylülüğün ve ulusal hareketi oracı ile birleşmelidir. Görev; bu hedef doğrultusunda yapılabileceğin en fazlasını yapmaktır! Haydi örs çekiç olmaya" dedğimiz için; bu perspektifi sınıf hareketine taşıyarak işçi sınıfı hareketini Marksizm-Leninizm'in bu somut talebi etrafında birleştirme mücadelesini yükselttiğimiz için faşist TC'nin doğrudan boy hedefi haline geldik.

Dergimize yönelik cezalandırmada faşist TC. kendi koydukları normları da bir çırpıda ayaklar altına aldı. Bu azgın saldırılar sonucu sizlere YENİ DÜNYA İÇİN dergisi olarak ulaşabilmekten şimdilik engellenmiş bulunuyoruz. Ancak, sahip olduğumuz perspektifin sınıf hareketine taşınmasını hiçbir güç önleyememiştir, önleyemeyecektir. En kısa zamanda YENİ DÜNYA İÇİN dergisi üzerinden tekrar "merhaba" diyeceğiz sizlere.

Yılmaz Güney de faşist TC tarafından yok edilmeye, mücadeleden alıkonmaya çalışıldı. Ancak O'nu kitlelerle bütünleşmekten, onların sevgili varlığı olmaktan alıkoyamadılar. O, Marksist-Leninist saflarda, uluslararası proletaryanın ortak değeri mertebesine yükselmiştir.

Boşuna değil O'nun ölümünün ardından çeşitli çevrelerce (buna O'nun açık siyasi rakipleri de dahil) bir Yılmaz Güney sahiplenmesinin sürüp gitmesi. Herkes kendine göre bir Yılmaz Güney yaratarak sahipleniyor. "Yılmaz Güney'de herkese yer var" anlayışı sergilenmeye çalışılıyor. Bu yaklaşımların bu konuda buluştukları ortak nokta: Yılmaz Güney'in sanatsal üstünlüğünü öne çıkarmak, siyasal düşüncelerinin özünü esgeçmek. Bu yaklaşımlar hangi görünüme bürünsün bürünsün reddedilmelidir.

Yılmaz Güney'i gerçek anlamda sahiplenmek O'nun siyasal görüşlerini M-L terazide tartmakla olur. Bu görevi Kuzey Kürdistan/Türkiyeli Bolşevikler yerine getirmiş ve O'nun bir Marksist-Leninist olduğunu ortaya koymuşlardır. Yılmaz Güney'i sahiplenmek isteyenlerin bu değerlendirme ile hesaplaşmaları gerek. M-L'e dayanıldığında görülecektir ki Yılmaz Güney'de herkese yer yok.

O, emperyalizme, sosyal emperyalizme, faşizme, her türlü gericiğe karşı, safını net olarak devrimden, sosyalizmden, komünizmden yana belirlemiş ve yaşamını bu hedefe ulaşma mücadelesine adanmıştır.

O'nda herkese yer yok. Çünkü O, her türlü oportünizme, revizyonizme, reformizme, milliyetçiliğe karşı mücadele yürütmüş, bunlara karşı Marksizm-Leninizm, enternasyonalizm bayrağına sarılmıştır. O'nu ölümsüz kılan esas yan budur!

Yılmaz Güney, mücadelemizde yaşıyor, yaşayacaktır.

YENİ DÜNYA İÇİN dergisi / 25 Ağustos 1994 / İstanbul

□ □ □

YILMAZ GÜNEY VAKFI DESTEK DERNEĞİ İLGİLİLERİNE;

Değerli dostlar;

Yılmaz Güney faşizme-emperyalizme karşı, her türden gericiğe karşı başkaldırmış, Türkiye-Kuzey Kürdistan halklarının yetiştirdiği nadir, devrimci sanat ve düşünce adamlarından biridir.

Bugün heykellerinin yıkıldığı, devrimci, demokrat savaşçı ve aydınların zindanlara doldurulduğu diri diri yakılmaya çalışıldığı, zorbalığın, gericiğin, şovenizmin en katmerlisinin uygulandığı Türkiye-Kuzey Kürdistan'da, Yılmaz Güney'in sanat eserlerinin ve siyasi düşüncelerinin siz demek çalışanlarının da katkılarıyla yaşatılmaya çalışma çabalarını coşkuyla selamlıyoruz.

Değerli dostlar;

Değerli sanatçı ve düşünce adamı Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü vesilesiyle düzenlemiş olduğunuz kültürel etkinliklerin Yılmaz Güney'in adına yakışır olmasını ve devrimci bir coşkuyla geçmesini temenni ederiz.

Yılmaz Güney yaşıyor, yaşayacak!

Einheitlicher Demokratischer Verein Horb e.V.

Horb, Demokratik Birlik / 11.9.94

□ □ □

Gece Tertip Komitesi'ne

Değerli dostlar, Yılmaz Güney'in dostları, arkadaşlar;

Bugün burada devrimci sanatçı, devrim savaşçısı Yılmaz Güney'i 10. yılında anmak, O'nu, O'nun kavgasıyla yaşatmak için birlikteyiz.

Yılmaz Güney'i anmak, yalnızca sanatıyla değil, uğruna yaşamını verdiği devrim ve sosyalizm davasında bir devrimci kişiliğiyle anmaktır. İdeallerini yaşatmaktır. Devrimci, militan sanatçı devrimci mücadeledeki yerini önemini bilince çıkartmaktır. Yeniyi kurma ve kazanma, yeni tip insanı yaratma kavgasına, omuz vermektir. Yılmaz Güney'i 10. yılında anmak, tüm ve her türden düşmanlarına arşı Yılmaz Güney'i devrimci kişiliği, sanatı ve eylemiyle sahiplenmektir.

Yılmaz Güney'i sahipleniyor, onu kavgamızda yaşatarak anıyor, sizleri selamlıyoruz...

TKP/ML Hareketi Stuttgart Taraftarları / 11.9.94

□ □ □

Tertip Komitesi'ne

Devrimci inancını sanatçı kimliği ve yeteneğiyle birleştirerek yönettiği sanat ürünleri Yılmaz Güney'i günümüzde yaşıyor.

Saygıyla anıyor ve mücadelenin yürüteceği yeni sanatçıları örnek olmasını diliyoruz.

Direniş Gazetesi Avrupa Temsilciliği / 9.9.94

□ □ □

Yılmaz Güney'e Dayanışma mesajı

10 Eylül 1994

10.cu yıl dönümünde, değerli sanatçı dostum Yılmaz Güney'i, saygıyla anarken, onurlu mücadelesini değerini yeniden vurgulayarak, saygılarımı sunarım. Bu onurlu uğraşta Yılmaz Güney'in dostlarının onun uğraşının paralelinde azimle, akılcı bir tarzda sürdüreceklərini dosta düşmana bir kez daha anımsatır; bu uğraşa tüm canları davet eder, saygılarımı sunarım.

Sanatçı dostu, müzisyen Ozan Dost
(Yücel Gökçe) 9.9.94

□ □ □

Yoldaşlar

Sinemamızın büyük ustası Yılmaz Güney'in ansızın aramızdan ayrılışının 10. yılındayız. O'nun bu ayrılışı Kürt, Türk ve ezilen tüm halkları yasa boğmuştur. Yılmaz Güney'i anlamak onun yarıda kalan kavgasını sürdürmek hepimizin en büyük görevidir. Bu kavgayı sürdürürken Yılmaz Güney'in adını her zaman her yerde övünerek anmalıyız. Çünkü Yılmaz Güney'in adını anmak emperyalizme faşizme ve emperyalizmin çanak yalayıcı işbirlikçilerinin suratına ağır bir tokat olacaktır.

Yılmaz Güney'e sahip çıkarak onu her yıl bilenlere bilmeyenlere gelecek kuşaklara aktarmalıyız. Çünkü Yılmaz Güney'lere, Cigerxwun'lara Ehmede Xanelere sahip çıkmak halkımıza ve halkımızın kültürüne sanatına sahip çıkmaktır. Onlara sahip çıkmak faşist ve barbar T.C.nin suratına bir tokat gibi vurmaktır.

Kürdistan Komünist Partisi Berlin Taraftarları / 9.9.94

□ □ □

□ □ □

YILMAZ GÜNEY VAKFI DESTEK DERNEĞİ'NE

Değerli arkadaşlar,

Komünist sanatçı Yılmaz Güney'in aramızdan ayrılışının 10. yıldönümünde Yılmaz Güney'i anma geceleri düzenlediğiniz için sizleri candan kutlar uğraşlarınızda başarılar dilerim.

Dönüşüm Yayınları olarak aramızdan ayrılışının 10. yılında

komünist sanatçı Yılmaz Güney'i Bolşevik bir bilinç ve saygı ile anıyoruz.

O, sanatını proletaryanın ve ezilen halkların mücadelesi ile birleştirmeyi, onlara yol göstermeyi kendine ilke edinmiş, halkın sanatçısı olma derecesine erişen ender sanatçılarımızdan birisi, sinema alanında kuşkusuz ilk ve şimdiki son örneği idi.

Sanatın sınıflarüstü olamayacağını en iyi gösterenlerdendi.

Yokluğunu her geçen gün biraz daha hissettiğimiz ölümsüz sanatçı Yılmaz Güney sen hep aramızdasın ve aramızda kalacaksın!

Fikret Öntaş / Dönüşüm Yayınları 26.8.94 / İstanbul

□ □ □

DESTINATAIRE: YILMAZ GÜNEY VAKFI DESTEK DERNEĞİ

10. ölüm yıldönümünde Yılmaz Güney'i anıyor ve tüm ananlarla birlikte olduğumuzu belirtmek istiyoruz.

P.F.F. çalışanı on göçmen işçi 3.9.94 / Fransa

□ □ □

Gece Tertip Komitesi'ne

Tarihin en güzel yerinde oturan ve karanlıkları ışıltısında umut saçarak parçalayan bir mum misali yaşamış ve tarihe mal olmuş yiğit insanlar vardır.

İyinin, güzelin yaratılmasında; haklinın kazanmasında yaşımlarını dahi hiç bir kaygı gözetmeksizin cömertçe sunabilen sunan bu yiğit insanlar; direnmenin meydan okumanın destanını yazarlar.

Tıpkı çorak bir bozkırda soluk sarıya meydan okuyarak açan parlak yeşil bir tomurcuk gibi. Güneş, yağmur, fırtına hiçbirini karemez; sınıksız sarıldığı toprağından köklerini söküp koparamaz yeşil tomurcuğun. Doğanın muhteşem kuralına uyup çekilirken öz suyu damarlarından, bahara açılmak üzere bıraktığı tohumları toprağıın derinliğinden çoktan boy atmaya başlamıştır.

İşte böyle sarı bozkırda açan direngen bir tomurcuktur Yılmaz Güney. Baskının, zulmün olmadığı yaşanılabilir bir dünya için halkların özgürlük istemlerine ses olan Yılmaz Güney; Komprador Patron-ağa devletinin kendisine yönelen her muhalefete uyguladığı faşist baskılara maruz kaldı. Cezaevlerinde kaldı yıllarca. Ülkesinden uzaklarda yaşamaya zorlandı.

Faşist düzen halklara empoze ettiği gerici yoz kültüre alternatif olan her düşünce veya sanata-sanatçıya aynı baskı politikalarını uygulamaktan çekinmez. Zira ayakta kalabilmesinin tek temeli bu uygulamalıdır. Alternatif devrimci kültürün ve sanatın gelişmesinin ve güçlenmesinin kendisine yönelecek en büyük sılanlardan biri olduğunu bilmektedir.

Yine bugün saygı ve onurla andığımız dünya proletaryasının büyük öğretmeni ve Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin mimarı başkan Mao, Hunan Sanat ve Edebiyat Forum'unda yaptığı konuşmada "Bizim iki orduya ihtiyacımız var. Bunlardan birisi silahlı halk ordusu, diğeri ise bir kültür ordusudur" derken bu noktaya işaret etmiştir.

İşte Yılmaz Güney, Başkan Mao'nun değindiği noktayı "Halkın sanatçı, halkın savaşçısı olmak zorundadır" sözleriyle anlamlandırmış, Türkiye ve Kürdistan halklarının yaşamıyla harmanlayarak Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin kızıl çocuklarının mücadelesinde ölmeyen bir nefes olmuştur.

Ölümünün 10. yıldönümünde O'nu saygıyla anıyor, hepinizi coşkuyla selamlarken diyoruz ki; Yılmaz Güney ölümsüzdür!

Yüz Çiçek Açsın Kültür Merkezi (YCKM)
26.8.94 / İstanbul

GECE TERTİP KOMİTESİ'NE!

Sürgünler, falakalar, işkenceler ve faşizmin köhnemiş zindanları O'nu yıldıramadı, yıldıramayacak, çünkü O proletaryanın enternasyonalizmiyle yoğrulmuştu. Aynı zamanda devrim cephesinde sanatın rolünü iyi kavramış ve sanatını devrim hizmetine sunmuş Türkiye ve T.Kürdistan'ında sanatsal alanda proletaryayı temsil eden büyük bir devrimciydi. O'nun deyimiyle insanı ayakta tutan, kinler, öfkeler ve umutlarıdır. Evet onu ayakta tutan ve onu ölümsüz kılan umutları ve proletarya ideolojisi idi. Bu vesile ile düzenlediğiniz Yılmaz Güney'i anma gecesini tüm devrimci coşkuyla selamlar, mücadelenizde başarılar dileriz.

Şan olsun ölümü tay dağında yüce klanlara!

Yılmaz Güney ölümsüzdür!

Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!

Hamburg / Öncü Partizan okurları

□ □ □

Tertip Komitesi'ne

Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünde saygıyla anıyor vermiş olduğu mücadeleyi bizde, kendimize örnek alıyoruz.

Neumünster Alevi Kültür Derneği
Pir Sultan Abdal Gençlik Kolu 26.8.94

□ □ □

GECE TERTİP KOMİTESİ'NE

Kürdistan halkının yiğit oğlu, Kürdistan ve Türkiye emekçilerinin yılmaz önderlerinden yoldaş Yılmaz Güney için düzenlediğiniz anma gecesini samim ve sıcak kalbimizle selamlar tüm uğraşlarınızda devrimci başarılar dileriz. Yılmaz'ımızın ve tüm devrimcilerin özgür ve sömürsüz bir dünya için yürüttüğü mücadeleye bağlı kalacağımızı bu vesile ile bir kez daha belirtmek isteriz.

Faşizm, sömürgecilik ve emperyalist sistem mutlaka yenilecek, özgür ve sömürsüz bir dünya kaçınılmaz olarak kurulacaktır.

Kahrolsun sömürgecilik, emperyalizm ve her türden gericiilik.

Yaşasın bağımsız, birleşik demokratik Kürdistan ve demokratik Türkiye

Yaşasın enternasyonal devrimci dayanışma

Hamburg KAWA taraftarları 26.8.94

□ □ □

Gece Tertip Komitesi'ne

"Halkın sanatçısı, halkın savaşçısı Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünü saygıyla anıyor "Güney dergisinin ve vakfının yaşatılmasını gönülden destekliyoruz.

ÇEPNİ VE ÇEVRESİ Yardımlaşma Derneği Hollanda
3.9.94 Wuppertal

□ □ □

TERTİP KOMİTESİ'NE

Büyük fikir ve sinema emekçisi devrimin yiğit savaşçısı halkların kardeşliğinin savunucusu Yılmaz Güney'i ölümünün 10. yıldönümünde saygıyla anarken yüreklerimizde biriken acıyı, onun izlemiş olduğu insanca yaşamak savaşımına katıyor, bedeli ne olursa olsun kan emici insanlık düşmanı egemen, şovenist, şeriatçı akıma direneceğiz. O'nu salt düşüncesinden cezaevlerinde

çürütüp, yurt özlemi ile gurbette ölüme mahkum eden görüşle, Sivas'ta 37 yurtsever insanı yakan, Kürdistan'da oluk oluk kan akıtan düşünceyle özdeşdir.

Bunun bilincinde olarak onu daha iyi tanıyor, seviyoruz. Yılmaz Güney ölümsüzdür diyor, Tertip Komitenizi ve tüm yurtseverleri selamlıyoruz.

İNHAÇ-PIRSAK

İnsan Hakları ve Pir Sultan Abdal
Kültür Derneği Wuppertal e.V.
Y.K. adına 3.9.94

□ □ □

Ölümünün 10. yılında komünist sanatçı Yılmaz Güney'i yaşıyoruz!

Değerli konuklar, devrimciler, yoldaşlar...

Yılmaz Güney'i aramızdan ayrılışının 10. yıldönümünde devrimci-komünist bir coşkuyla anıyoruz. Yılmaz Güney'in kültür, sanat ve siyaset alanında yürüttüğü devrimci-komünist mücadelesi önünde saygı ile eğiliyoruz.

Yılmaz Güney, devrimci-komünist mücadelesi yokmuş gibi, siyasal görüşleri yokmuş gibi anılamaz. Bu bilinçle partimiz BOLŞEVİK PARTİ (Kuzey Kürdistan-Türkiye), Yılmaz Güney'in kültür ve sanat cephesindeki mücadelenin sahiplenilmesi, bu alanlarda bıraktığı mücadele bayrağını omuzlamasının yanısıra, O'nun siyasal alandaki, doğru komünist görüşlerinin de sahibi ve savunucusudur.

Bugün Yılmaz Güney'i sadece bir devrimci-demokrat sanatçı olarak gösterip, O'nun siyasal görüşlerini önemsemeyen, gözlerden gizlemeye çalışan, ya da küçümseyen anlayışlara karşı Partimiz, Yılmaz Güney'in Marksizm-Leninizm'in güncel kısıtları temelinde değerlendirilmesi görevini yerine getirmiş; kimi yanlışlarına karşın, O'nun esasta doğru-komünist bir hattın savunuculuğunu yaptığını tespit etmiştir.

Bolşevik Parti'miz, Yılmaz Güney'in doğru görüşlerinin koruyucusu, geliştiricisi ve savunucusu olduğunu; O'nun uğrunda mücadelesini yürüttüğü devrim davasını zafere dek sürdüreceğini bir kez daha vurgular!

Yılmaz Güney'in siyasal görüşlerinin incelenmesi ve doğru siyasi görüşlerinin ön plana çıkarılarak savunulması, bir yandan, O'nu sadece sinema sanatçısı olarak değerlendiren anlayışa darbe indirirken, diğer yarıyla da O'nun geçmişte ve günümüzde haklı ünü ile kendisine çıkar sağlamaya çalışan ceset sömürücülerine karşı alınmış bir tavrıdır. O'nun doğru siyasal görüşlerinin ön plana çıkarılması ve savunusu, O'na karşı yönelen sinsî saldırılara karşı en iyi yanıtıdır! Bolşevik Parti'miz, bu doğru yöntem ve tavrında ısrarlı olacak, Yılmaz Güney'e ve O'nun şahsında devrim ve sosyalizm davasına saldıran her kesime karşı, kararlı bir şekilde mücadele edecektir!

Bolşevik Parti'miz, bu bilinçle, bir kez daha Yılmaz Güney'in şahsında devrim ve komünizm savaşçıları saygıyla anıyor, tüm Yılmaz Güney dostlarını, tüm devrim ve sosyalizm dostlarını BOLŞEVİK PARTİ saflarında, emperyalizme ve faşizme karşı devrim mücadelesine katılmaya çağırıyor!

- Yılmaz Güney, ancak ve ancak böyle yaşatılabilir!
- Yılmaz Güney, Bolşevik mücadelede yaşıyor, yaşayacak!

BOLŞEVİK PARTİ
(Kuzey Kürdistan Türkiye)
26.8.94

12 Ağustos 1994 • Emegün Bayrağı

10. ölüm yıldönümünde YILMAZ GÜNEY

Merkezi Avrupa'da bulunan Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği, 26 Ağustos tarihinde Almanya'nın Hamburg, 3 Eylül'de Wuppertal, 9 Eylül'de Berlin, 11 Eylül'de ise Tübingen kentlerinde Yılmaz Güney'i anma geceleri düzenliyor. Gece düzenleyicileri yaptıkları açıklamada; "Yılmaz Güney her türlü baskı ve sömürüye karşı yılmadan direnmiş, ezilen halklarımızın mücadelesinin yanında yerini almış yiğit bir insandı. O, sanatını siyasi düşüncelerinden ayrı ele almayarak 'Halkın sanatçısı-halkın savaşçısı' olmalıdır" şiarını bayrak edinmişti.

"Yılmaz Güney, Kürt milliyetine mensup enternasyonalist devrimci bir sanatçıydı. O, hem ulusal baskıya, hem de sınıf baskısına kararlıca karşı çıkmış, kendini bu konuda her türlü pasifist, korkak

sanatçıdan ayırmıştır. O, işçi sınıfı ve emekçilerin kurtuluşunu sağlayacak bir toplumsal devrimden yana tavır takınmış ender sanatçılardan bir tanesidir" diye belirterek, herkesi düzenledikleri gecelere katılıp, coşkularını paylaşmaya çağırdılar. Geceye

Sanatçılar'dan

Şivan Perwer, Ferhat Tunç, Fuat Saka, A.Ekber Eren, Volkan Yağan, Şah Turna, Ozan Şervan, Ozan Şahin, Şafak Altun.

Gruplar'dan

Grup Kızılırmak, Derdiyoklar, Grup Munzur, Grup Eylem, Koma Govend, Metin-Kemal Kahraman, Grup Enternasyonal, Grup Özgürlük Savaşçıları.

Konuşmacılar olarak

Fatoş Güney, Halil Ergün, İlyas Emir, Can Yoksul (Şair), Yılmaz Güney (Y.Güney'in oğlu), Ayşe Şahin (sunucu) katılacaklar.

Förderverein YILMAZ GÜNEY Stiftung e.V.

Gegründet 1991 in Bonn, um die Gründung der "Yilmaz Güney Stiftung" in Istanbul zu unterstützen. Zu seinen konkreten Anliegen gehört u.a. die Initiative und Durchführung von Veranstaltungen mit Künstlern und Kulturschaffenden aus der Türkei, um dadurch zu internationalistisch kulturellen Bewegungen einen Beitrag zu leisten.

Dabei spielt die Zeitschrift "GÜNEY" eine wichtige Rolle. Versucht wird mit der dreimonatlich erscheinenden Zeitschrift für Kunst und Literatur, einen lebendigen Dialog zwischen den in verschiedenen westlichen Ländern lebenden türkischsprachigen Minoritäten und den Kulturlandschaften im Abstammungsland herzustellen bzw. zu entwickeln.

Bekannt wurde Yilmaz Güney, der 1937 in der Südpfalz Adana zu Welt kam und im September 1984 in seinem Verbannungsort Paris starb, seither mit den Kommunisten den gleichen Platz teilt, im metropoliten Westen mit den beiden Filmkunstwerken "Stürm" ("Die Herde") und "Yol" ("Der Weg"), deren Drehbücher er schrieb und Regieanweisungen vom Gefängnis aus schickte. Für "Yol" bekam er 1982 die "Goldene Palme" in Cannes. Der Schauspieler, Regisseur und Autor Yilmaz Güney hatte bis dahin einen abenteuerreichen Weg, auf dem er sich mit den teils faschistischen, teils feudalkdespotischen Verhält-

DIE BRÜCKE 78 / JULI-AUGUST 1994/4 91

Milliyet • 1 aylık ilan

YILMAZ GÜNEY

10. Ölüm Yıldönümünde anıyoruz

SANATÇILAR

Ferhat TUNÇ
Ali Ekber EREN
Nizililer AKBAL
Volkan YAGAN
Şafak ALTUN

MUZİK GRUPLARI

Grup KIZILIRMAK
Grup MUNZAR
Grup EYLEM
DERDİYOKLAR
Koma
GOWEND

KONUŞMACILAR

Fatoş GÜNEY (Yılmaz Güney Vakfı)
Halil ERGÜN (İ.C.S. Oyuncular derneği)
İlyas EMİR (Y.G. Vakfı Destek Derneği)
Can YOKSUL (Şair)
Ayşe ŞAHİN (Sunucu)
Yılmaz GÜNEY (Yılmaz Güney'in oğlu)

DÜZENLEYEN: YILMAZ GÜNEY VAKFI: DESTEK DERNEĞİ: SÖNGERSTR. 1/A 47166 DÜSBURG
Tel: 0203 / 54 87 23 - 55 86 99 Fax: 54 88 23

Tarih: 26 Ağustos 94
• Saat: 18.00
Yer: Von Melle Park 4
Uni Audi-Max / Hamburg

Tarih: 3 Eylül 94 • Saat: 17.00
Yer: Uni Mensa / Wuppertal
Tarih: 9 Eylül 94 • Saat: 17.00
Yer: Technische Uni Berlin

Tarih: 11 Eylül 94 • Saat: 14.00
Yer: Uni Mensa / Tübingen

Tarih: 11 Eylül 94 • Saat: 14.00
Yer: Uni Mensa / Tübingen

Ölümünün 10.Yılında

1 Eylül 1994
Pazar Postası

Yılmaz Güney Hamburg'ta

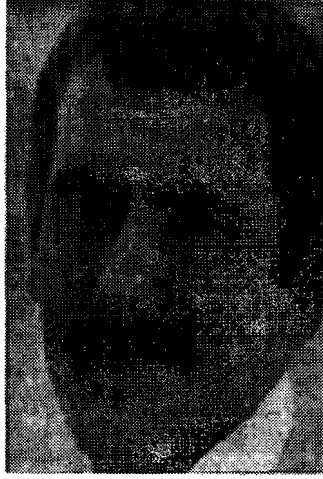
Amaç, Güney'i medya ve tüketim toplumu kalıpları dışında tutmak.

(P.P.Haber Servisi) Ölümünün 10. yılında geniş etkinliklerle anılacak olan Yılmaz Güney için Hamburg'ta da anma günü düzenlendi.

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği'nin bir çok Avrupa kentinde düzenleyeceği etkinliklerden ilki 26 ağustos '94 tarihinde Hamburg Von Melle Park 4 Uni Audi Max'ta gerçekleştirildi. Türkiye ve Yurtdışından çok sayıda sanatçının katıldığı etkinliğin amacı, Yılmaz Güney'in yaşamı, değerleri ve kişiliği özelinde, mücadeleci sanatçı geleneğini de tanıtmak olduğu ifade edildi.

Organizasyon tarafından yayımlanan bildiride özette şunlar söylendi: „Halkımızın gönlüne taht kurmuş, onların tüm acılarını paylaşmış, devrimci sanatçı Yılmaz Güney'i, ölümünün 10. yılında bir kez daha coşkuylla anıyoruz. Bu yıl hepimiz için çok önemli ve özel bir anma yıldönümüdür.“

Yılmaz Güney'in, sınırsız burjuva olanakları elinin tersiyle geriye iterek, ölünceye kadar emekçilerin yanında yer aldığı vurgulandığı bildiride, „Hepinizi bu coşkumuzu paylaşmaya çağırıyoruz“ denildi. 26 Ağustos, saat 18.00'de yapılan anma gecesinde; Ferhat Tunç, Şivan Perver, A. Ekber Eren, Nilüfer Akbal, Volkan Yağan, Ozan Şervan, Şafak Altun, Grup Kızılırmak, Grup Munzur, Derdiyoklar, Koma Gowend, Grup Özgürlük Savaşçıları yer aldı. Gecede ayrıca konuşmacı olarak; Y.

Y. Güney, 1 nisan 1937'de Adana'da doğdu. Sürgün yaşamı sürdürdüğü Paris'te 9 Eylül 1984'te öldü.

Güney'in eşi Fatoş Güney, Y. Güney Vakfı Destek Derneği adına İlyas Emir ve şair Can Yoksul katıldılar. Geceye ikibine yakın insan katıldı. Anmaetkinlikleri 27 Ağustos'ta, Odensee-Danimarka, 3 Eylül'de, Uni Saal Wuppertal-Almanya, 9 Eylül'de, Tuni Berlin ve 11 Eylül'de, Uni Mensa Stuttgart'ta yapılacak. Anma etkinliklerini düzenleyen Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği, 1991 yılı başlarında Bonn'da kuruldu. Fatoş Güney ve Claudia Roth'un da kurucuları arasında yer aldığı derneğin merkezi Duisburg'ta bulunuyor. Bugüne kadar bir çok etkinlik düzenleyen ve Güney kültür, sanat, edebiyat, dergisini çıkaran derneğin amacı, Y. Güney'i yaşatmak, kişiliği ve ürünlerini yurtdışında tanıtmanın yanında, Yılmaz Güney Vakfı'na her yünden destek sağlamak. ●●●

28.8.1994 • HÜRRİYET

Yılmaz Güney Hamburg'da anıldı

HAMBURG, (Hürriyet)

YILMAZ Güney'i Anma Gecesi'nde "Kahrolsun faşizm" şeklinde sloganlar atıldı. Hamburg Üniversitesi'nde düzenlenen geceye yaklaşık bin 500 kişi katıldı. Programda geceye konuşmacı olarak katılacağı belirtilen Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği Başkanı Halil Ergün'ün katılmaması dikkat çekti. Organizatörler Halil Ergün'ün neden geceye katılmadığı şeklindeki soruları cevaplandırmadılar.

Geceye katılan Fatoş Güney, "Yılmaz Güney sanat çizgisi halen Türkiye'de bir çok genç yönetmeni etkiliyor. Türkiye gerçeklerini gözleri önüne seren filmle-ri televizyonlarda çok seyircinin ilgisini çekiyor" dedi.

Di sala Deh salıya Mirina Wi da Bıranına

YILMAZ GÜNEY

10. ölüm yıldönümünde anıyoruz.

SANATÇILAR

Ferhat TUNÇ • Şivan PERVER
Ali Ekber EREN • Fırat SAKA
Nilüfer AKBAL • Şah TURNA
Volkan YAĞAN • Ozan ŞERVAN
Şafak ALTUN • Ozan ŞAHİN

MÜZİK GRUPLARI

Grup KIZILIRMAK
Grup MUNZUR
Grup EYLEM
DERDİYOKLAR
Koma GOWEND
Grup ENTERNASYONAL
Metin-Kemal KAHRAMAN
Grup ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇILARI

KONUSMACILAR

Fatoş GÜNEY (Y. Güney Vakti)
Halil ERGÜN (G. S. Oyuncuları Derneği)
İlyas EMİR (Y. G. Vakti Destek Derneği)
Can YOKSUL (Şair)
Ayşe ŞAHİN (Sanatçı)
Yılmaz GÜNEY (Y. Güney'in oğlu)

Tarih : 26 Ağustos 1994
Saat : 18.00
Yer : Von Melle Park 4
Uni Audi Max / Hamburg

Tarih: 3 Eylül '94 * Saat: 17.00
Yer: Uni Mensa / Wuppertal

Tarih: 9 Eylül '94 * Saat: 17.00
Yer: Technische Uni / Berlin

Tarih: 11 Eylül '94 Saat: 14.00
Yer: Uni Mensa / Tübingen

DÜZENLEYEN: YILMAZ GÜNEY VAKFI DESTEK DERNEĞİ • Solingenstr. 1a • 47166
Duisburg • Tel: 0203 / 54 87 93 - 55 85 99 • Fax: 0203 / 54 88 93

Özgür Ülke'deki 1 aylık ilan

Yüreği ülkesinin derinliklerinde kök salan;

4-10 Eylül 1994 • Azadi

Yılmaz Güney'i Anma Etkinlikleri Sürüyor

10 yıl önce 9 Eylül 1984 yılında Paris'te sürgünde iken yakalandığı amansız bir hastalıktan dolayı hayata veda eden devrimci sanatçı Yılmaz Güney, çeşitli etkinliklerle anılıyor.

26 Ağustos'ta Almanya'nın Hamburg kentinde düzenlenen gecede anılan sanatçı, ölüm yıldönümü olan 9 Eylül'de

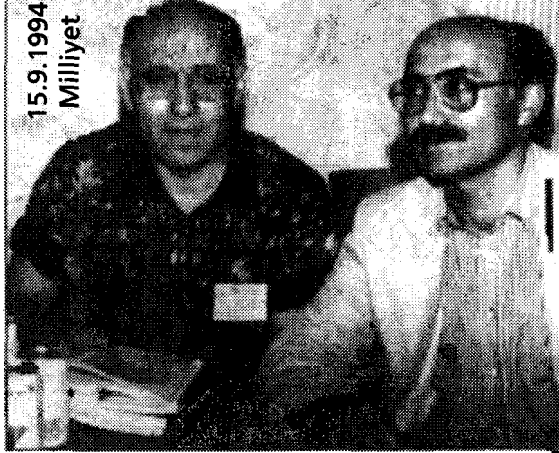
Berlin'de, 11 Eylül'de ise Tübingen'de yapılacak etkinliklerle anılacak. "Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği" tarafından yapılan açıklamaya göre İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere birçok yerde Yılmaz Güney Haftaları düzenlenecek. Ayrıca 9 Eylül'de "Yunus Emre Kültür Merkezi"nde Sinema Yazarları Derneği'nin katkılarıyla "Güney'i Anma Gecesi" düzenlenecek.

8. Altın Koza Kültür ve Sanat Festivali'nde Sinema Oyuncuları Derneği'nin organize edeceği "Ölümünün Onuncu Yıldönümünde Yılmaz Güney ve Sinema" konulu bir forumun oluşturulacağını belirten Güney Vakfı Destek Derneği yetkilileri, Kültür Bakanlığı'nın katkılarıyla da "Yılmaz Güney Filmleri Gösterisi" yapıla-

cağını belirttiler.

Öte yandan Sinema Oyuncuları Derneği (So-Der) 8. Altın Koza Kültür ve Sanat Festivali Yürütme Kurulu Başkanlığı'na yaptığı açıklamada, Yılmaz Güney adına iki yıldır festival programı içinde yer alan "Bir Fotoğraf-Bir Film Öyküsü" yarışmasının kaldırılmasını üzüntüyle karşıladıklarını açıkladılar. Açıklamada, Festivalin daha önce sahiplenmiş olduğu Yılmaz Güney'in bu yılki gündemden çıkarıldığına inanmak istemediklerini belirten (So-Der), "Altın Koza'nın yapıldığı eylül ayında Güney'in 10. ölüm dönümünde kapsamlı bir Yılmaz Güney etkinliği beklenisi içerisindeyken; festivalin yaralayıcı bu tavrına hala anlam veremedik" dediler.

Sinema Oyuncuları Derneği, varsa kararın haklı gerekçesini öğrenmek istediklerini açıklayıp, yoksa bu tavrın telafi edilmesini istediler.

15.9.1994
Milliyet

Yılmaz Güney Vakfı Destekleme Derneği Başkanı İlyas Emir ile derneğin Hamburg sorumlusu Kerim İbiş, gecede yaptıkları konuşmalarda Yılmaz Güney'in, kişiliği, sanatı ve çalışmaları hakkında bilgi verdiler.

Yılmaz Güney Hamburg'da anıldı

Zafer ÖZPOLAT-HAMBURG

TÜRK sinemasının unutulmaz ismi Yılmaz Güney ölümünün 10. yıldönümünde Hamburg'da anıldı. Çok sayıda kişinin bulunduğu anma gecesine konuşmacı olarak katılan Yılmaz Güney'in eşi Fatoş Güney, oğlu Yılmaz Güney, Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği Başkanı İlyas Demir ve şair Can Yoksul, sanatçının kişiliği ve filmleri hakkında bilgi verdiler.

"Sanatımı bireysel çıkar kullanmadan mücadele veren O'na bu özelliği kazandıran kuşkusuz sahip olduğu dünya görüşüdür" diyen İlyas Emir konuşmasında özetle şunları söyledi: "Yılmaz Güney'imiz gitti. O'nun gibi çocuklarını yetiştirelim, kişisel çıkarlarımızı toplum çıkarlarımıza tabii kılalım. Onun içinde derneğimizin bir şubesi de Hamburg'da açmayı düşünüyoruz. Biz Güney'i kendimiz için bir meşale, bir örnek yaptık. Onun eserlerini yaşatacağımızı bir kez daha telkrarlıyorum."

Gecede bir konuşma yapan Fatoş Güney ise, "Yılmaz Güney çizgisini bugün herkes ilgi ile izliyor. Eserlerinin, düşüncelerinin yaşatılması için birlikte mücadele vereceğiz. Şahsım olarak bu konuda üzerime düşeni fazlasıyla yapacağıma söz veriyorum." dedi.

KÜLTÜR ÜNİYASINDAN

Yılmaz Güney'i Anma Etkinlikleri

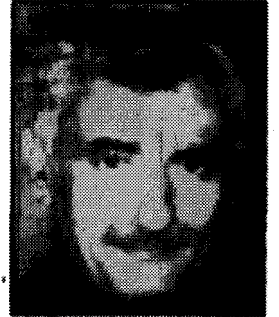
Devrimci sanatçı Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünün yaklaşması nedeniyle "Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği" tarafından bir dizi etkinliklerin gerçekleştirileceği bildirildi.

Almanya'nın çeşitli kentlerinde gerçekleştirilecek olan anma etkinliklerin yer, tarih ve saatleri belli oldu. Açıklamaya göre; Yılmaz Güney'i anma etkinlikleri, 26 Ağustos akşamı saat 18.00'da Hamburg / Audi Max Halk; 3 Eylül akşamı saat 17.00'da Wuppertal/ Uni Mensa; 9 Eylül akşamı saat 17.00'da Berlin / Technische Uni ve 11 Eylül 1994 günü saat 14.00'de Tübingen Uni Mensa'da yapılacak.

Etkinliklere Şivan Perwer, Ferhat Tunç ve Şah Turna'nın da aralarında bulunduğu kalabalık bir sanatçı topluluğu katılıyor.

Ayşe Şahin'in sunduğu etkinliklere, konuşmacı olarak Fatoş Güney, Halil Ergün, İlyas Emir, Şair Can Yoksul ve Yılmaz Güney'in oğlu Yılmaz Güney katılacak.

28 Ağustos - 3 Eylül 1994 • Azadi

10. ölüm yıldönümünde Yılmaz Güney'i anma gecelerine katılan sanatçılarımızla yapılan röportajları sunuyoruz.

GRUP KIZILIRMAK

9.9.94 / Berlin

Şafak ALTUN

❑ **Bize kendinizi tanıtır mısınız?**

❑ Grubumuz 1990 yılında kuruldu. Ben grubun solisti İlkay Akkaya. Grubumuz beş kişiden oluşuyor. Gitarda Tuncay Akdoğan, Bağlama'da İsmail İlknur, Klavier ve çalgılarda Cengiz Akataş, vurmali çalgılarda Yaşar Aydın. Bu güne kadar altı kaset çalışması tamamladık. İlk kasetimiz "Ölüme de Tilili", ikinci kasetimiz, "Geçmişden Geleceğe Pir Sultan Abdal", bunu "Gidenlerin Ardından" izledi, daha sonraki çalışmalarımızda "Aynı Göğün Ezgisi", "Güneşin Olsun" ve "Pir Sultan'dan Nesimiye" Anadolu türkülerini. Bu arada iki tiyatro oyununun müziklerini yaptık. Kızılirmak ve Pir Sultan Abdal. Bu iki oyunu da Ankara Birlik Tiyatrosu sahneye koymuştu. Pir Sultan Abdal oyununda müzik yaparken aynı zamanda sahnede de rol aldık. Genel anlamda şimdiye kadar yaptığımız çalışmalar böyle.

❑ **Niçin müzik yapıyorsunuz? Amaçlarınızı okuyucularımıza anlatır mısınız?**

❑ Bizler sosyalist insanlarız, dünyayı paylaşım ve mutluluk üzerine, yeniden oluşturma, yeniden oluşum içerisinde yer alan insanlar olarak görüyoruz kendimizi. Ve müziğide kendimizi en iyi şekilde ifade edebileceğimiz bir araç olarak gördük, yani kendi yeteneklerimiz doğrultusunda dünya görüşümüzü insanlara olan sevgimizi, paylaşım duygularımızı en iyi verebileceğimiz araç olarak gördük. Bu yüzden müzik yapıyoruz. Müzikle insanlarla daha çabuk kucaklaşabiliyoruz. Dil olarak, daha kolay bu dili kullanabiliyoruz, bu anlamda ve amaçla müziği seçtik.

❑ **Hamburg'daki konsere 2000 bin, Wuppertal'daki kon-**

sere üç bin ve Berlin'de iki bine yakın kitle katılımı oldu. Bu grubunuz ve yaptığınız müziğin kitleler tarafından sevildiğini, dinlendiğini gösteriyor. Bunu nasıl açıklarsınız?

❑ Sanıyorum sıcak bir bağ kalayabildik. Bu gecelerin başarısının tek faktörü yalnızca biz değiliz. Gecelere katılan diğer sanatçı arkadaşlar ve en başta bu gecelerin yapılmasına aracılık eden insan Yılmaz Güney'in kendi kişiliğidir. Sanıyorum önemli bir rol oynuyor. Biz sadece bu başarının bir parçası olarak görüyoruz kendimizi.

❑ **Avrupa'ya gelişiniz Yılmaz Güney geceleri için midir? Yoksa başka gecelerde var mıdır?**

❑ Bu son gelişimiz Yılmaz Güney Vakfı'nın düzenlediği dört gece içindi. Yılmaz Güney Destekleme Derneği bu dört gece için davet etti ve geldik. Onun dışında Avrupa'ya çok sık geliyoruz. Birçok kitle örgütleri, derneklerin davetiyle geldiğimiz oldu.

❑ **Karşılıklı konuşmalarımızda bir ekolden bir okuldan bahsettiniz. Bunu biraz anlatır mısınız?**

❑ Biz müziğimizi dünyayı dönüştürme kavgasında bir araç olarak görüyoruz. Bizim gibi davranan birçok sanatçı arkadaşımız var. Kurulduğumuz andan itibaren hedeflerimiz arasında en önemli şeylerden birisi kendi üretimlerimizi paylaşabileceğimiz ve yeniden üretime dönüştürebileceğimiz insanlarla birlikte olabilmek, yani çoğalabilmek. Bu amaçla ilerideki projelerimiz içerisinde bir kültür merkezi oluşturabilmek ve burada paylaşımı, özgürce üretimi hayata geçirebilmektir. Müziğimizin insanı doğa-

sına yakınlaştırmayı, özgürlük, eşitlik adalet ve sonsuz barış için denizde bir damla olabilmek amacını taşımaktadır. Bunu daha çok insanla paylaşabildiğimiz zaman, daha büyük oranda güzelleşebileceğimizi ve daha iyi şeyler üretebileceğimizi düşünüyoruz.

❑ **İnsanlarda yetenek olur. Bu yetenek maddi araçlarla karşılanmazsa nasıl başarıya ulaşabilir? Siz maddi olanağı nasıl yaratmayı düşünüyorsunuz?**

❑ Tamamıyla kendi gücümüze dayanarak maddi olanağı yarattık bu güne kadar. Halkla karşılıklı ilişkimizde, "veriyoruz, alıyoruz, müthiş bir yoksulluk var, ama bu yoksulluk bizim sanatımızı üretmemize bir araç oluyor. Halkın yaşadığı ekonomik sorunların aynısını yaşamadan halk için üretilmez diyoruz. Bütün teknik olarak, birçok maddi olanak gerekmesine rağmen, yavaş yavaş elimizden geleni de yapacağız diyoruz. Belki küçük bir odada başlayacak, daha sonra büyük bir okula dönüşecek, yani hedef olarak bunu önümüze koyduktan sonra, kasetlerimizle, konserlerimizle kendi üretimimizle elde ettiğimiz gelirlerle bunu yapmaya çalışacağız. Ekolleşmeyi kafamıza koyduk mutlaka yapacağız. Artık bizim en önemli amaçlarımızdan biri oldu.

❑ **Karşılaştığınız zorluklar nelerdir?**

❑ Bir çok sorunla karşı karşıyayız. Hepsini sıraya sokamayacağız. Birincisi bizim ülkemizde bir baskı ve yasaklamalar zinciri, halkası var. Kendi düşüncelerini karşılarındaki düşünceye açıklamaya, sistem tahlammül edemiyor. Ülkenin demokrasi diye bir sorunu var. Demokrasinin olmayışı, sık sık konserlerde yasaklama, baskı

ve gerginliklere neden oluyor. İkinci sorun, maddi sorundur. Biz ürettiğimiz karşılığını zaman zaman alamıyoruz, bu da bir düzen-sizlikten kaynaklanıyor.

Üçüncü sorun, karşılıklı ilişki-lerde bulunduğumuz insanlar bü-tün iyi niyetleriyle gecelerde ça-balıyor. Fakat bilmezliklerinden kaynaklanan teknik olarak bir çok sorunlarla karşılaşılıyor. Bi-zim elimiz, dilimiz, enstrümanter-lerin dili olan, ses tertibatımızda aksaklıklar, zayıflıklar olduğu za-man, kitleyle dialogda aramıza bir engel olarak giriyor. Yani birincisi baskı, ikincisi ekonomik, üçüncü-sünü teknik olarak sıralayabiliriz. Aklıma gelenler bunlar şimdilik.

□ Amaçlarınızı kitleye vere-biliyor musunuz? Sorunlar çı-kıyor mu?

○ Kendi insanlarımızla ara-mızda bir sorun olmadı. Biz mü-zikle gittiğimiz zaman müzikle, ti-yatroyla gittiğimiz zaman tiyatroy-la, panellerle, mahalle toplantıla-rıyla gittik, sonuçta karşılığını al-dık. Bizim çok büyük basınımız, televizyon kanallarımız yok. Bu olanakları çok fazla kullanmama-mıza rağmen, biz bunun yerine, yüzlerce hatta binlerce konserler vererek insanların ayağına gittik. İnsanlarda bunun karşılığını bize daha çok dinleyerek verdiler. Konserlerimiz tıklım tıklım dolup taşıyor. Ülkemizde, burda da boş geçmiyor. Bu anlamda bir ilişki sorununuz yok insanlarımızla.

□ İlkay arkadaş; halk dilin-de söylenir, "kadife gibi bir se-siniz var" bunu neye borçlusu-nuz?

○ Teşekkür ederim, bunu du-yunca ben utaniyorum. Ben sesi-me öyle özel bir itinayla bakma-dım, korumadım, bilmiyorum. Konserden üç saat öncesinden iti-baren, diyaframları korumak ama-cıyla yemek yemem. Çokça çay içerim, bütün yaptığım bu.

□ Teşekkür ederim.

○ Biz de teşekkür ederiz.

ALİ EKBER EREN

9.9.94 / Berlin

□ İsterseniz klasik bir soruy-la söyleşimize başlayalım. Okur-larımıza kendinizi kısaca anlatır mısınız?

○ Ben 1956 Sivas-Divriği'de doğdum. İstanbul'da oturmaktayım. Sanat çalışmalarımı İstanbul'da sür-dürüyorum. 1970'lerde sazla tanış-tım, 70-80 yılları arasında yoğun bir çalışma hazırlığı yaptım. Bu hazır-lık, halkın içinde değil, bilakis ken-di iç dünyamda, on yıl bu çalışmayı sürdürdüm. 80 sonrası biraz daha faal duruma yöneldim. Demokratik kitle örgütlerinin gecelerine katıla-rak, sahneler çıkmaya başladım. 86'da ilk kez bir grup kurduk; Has-ret Gültekin, Abuzer Karakoç, Hü-seyin Aydın ve ben. Dört arkadaş sıcaık bir çalışma içinde bulduk kendimizi "Dostlar Muhabbeti" ile "Bitmeyen Türkü" diye ortak çalış-mamız yayınlandı. "Türkülerde Biz Varız" diye bir kasetim çıktı. Ve en son "Anlamadım Bu Ne Haldi" diye bir kasetim daha çıktı. Grup çalış-mamız Hasret Gültekin'in Sivas kat-liamıyla kaybı ve Abuzer'in Fran-sa'ya gitmesiyle kesintiye uğradı. Bu nedenlerden dolayı şimdilik tek başıma çalışmalarım devam ettir-mekteyim.

□ Pop müziğin aktüel olduğu görünümümüzde tek sazla sahnele-re çıkıp halk türkülerini çağırı-yorsunuz. Bize sazi ve müziğini-zi kısaca anlatır mısınız?

○ Tabi. Şu anda pop müziğin özellikle, arabesk müziğin dallan-masını söylemek istiyorsunuz san-ırım. Ben çağdaş halk müziği yapı-yorum ve çok sesli müzikten yana-yım. Çok sesli müziğin daha doğru olduğuna inanıyorum. Zaten kaset-lerimde çok sesli müzikle işlenmiş-tir.

Günümüzde bu furya, özellikle pop müziği, arabesk müzik, geçici bir furya. 1990 sonrası yaygınlaştı. Bunun yaygınlaşması bizlerden bir şey götürmedi. Ama medyanın son derece bu akıma önem vermesi, bunda 12 Eylül'ünde tabi büyük bir fonksiyonu var. Özellikle 80-90 ara-

sı insanlarımız farklı yerlere çekildi, mevcut kültür-emperyalizmini de buna eklersek, çok önemli bir za-manı 10 yılı, o kadar boş şeylerle geçirdiği, şimdi gençlik özellikle bu on yılın verdiği boşluklarla birazcık, ister istemez, pop ve arabesk müzi-ğe yöneldiler. Bu müzik dalları mil-yonlara varan satış rekorları kırdı. Bizim halk müziğimiz, arkadaşları-mızın yaptığı güzel müzikler, onlara nazaran daha az satıyor. Bir müzik çok satıyorsa, çok doğru, çok sevil-diğinden değildir. Bu müziğe meş-ruluk tanınması, medya ve özellikle televizyonun bu müziği şıngıala-ması halkı bu yöne çekti. Fakat in-sanlara sürekli peynir yedirmişlerse, zeytin yenmeyecek demek değildir. Bu açıdan ben bu dönemin bir ge-çiş dönemi olduğuna inanıyorum. Diyaletikte doğru tektir. Başka doğru yoktur. Baştan halkımızla bu güzel türkülerini okuyarak onlarla çok güzel şey söyleştigimi, güzel şeyler paylaştığımızı ve gelecekte de daha güzel şeyler paylaşacağımı-zi sanıyorum.

□ İzlediğim kadarıyla halk sı-zi coşkuyla, sevgiyle dinliyor. Bu müziğinizin devrinin kapanma-dığı anlamında yorumlanmalı-dır. Bundan sonra ulaşmak iste-diğiniz bir hedef var mıdır?

○ Ben her şeyi halkımla bera-ber yaşadım. Onlarla beraber pay-laşyorum, onlarla beraber üretiy-o-rum. Daha güzel şeyler üretmeye uğraşıyorum. Daha güzel muhabbet toplantıları yapacağız. Gelecekte sa-nırım çok güzel günler bizi bekl-iyor. Ben sazımla, yüreğimle her za-man için halkımın yanında oldum, gene onun yanında, onlarla beraber olacağım. Onlarla çok güzel şeyi paylaşacağım.

□ Bu söyleşi için teşekkür ederim.

○ Ben teşekkür ederim.

FATOŞ GÜNEY

9.9.94 / Berlin

❑ **Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği'nin Almanya genelinde düzenlediği Yılmaz Güney'i 10. ölüm yıldönümünde anma gecelerine gelen davetliler arasında Fatoş Güney de bulunuyor. Fatoş hanım bugünün anlamını kısaca okuyucularımıza anlatır mısınız?**

○ Şimdi biliyorsunuz, on yıl boyunca, yani 1981-91 yılları arasında Yılmaz Güney'in tüm filmlerinin negatifleri toplatılarak imha edildi. Tüm kitapları imha edildi, yok edildi ve bunları basmak, yayınlamak ve dağıtmak, bulundurmak suç sayıldı. Bu arada yep yeni bir kuşak vardı ki bu nedenlerden ötürü Yılmaz Güney'in filmlerini göremedi, kitaplarını okuyamadı ve Yılmaz Güney'i tanıyamadı.

On yıl sonra, Almanya'da böyle gecelerin yapılması her şeyden önce bu yeni kuşağa Yılmaz Güney'i tanıtmak, anımsatmak ve onun mücadelesini yaşatmak amacıyla yapılıyor.

❑ **Fatoş hanım, şimdiye kadar Hamburg, Wuppertal ve Berlin gecelerinde bulundunuz. Kendinizi bu gecelerde nasıl hissettiniz?**

○ Çok sevindim ve gerçekten çok duygulandım. Çünkü insanların on yıl geçmesine rağmen, Yılmaz Güney'e karşı büyük bir ilgileri vardı hala. Yeni kuşaktan insanlar vardı, koşmuş gelmişlerdi, Yılmaz Güney'i tanımak için. Çok coşkulu, son derece güzel geceler geçti. Ve gerçekten umduğumun üzerinde bir ilgi vardı. Bu beni çok etkiledi.

❑ **Siz, aynı zamanda Yılmaz Güney Vakfı'nın kurucularındansınız. Bize Yılmaz Güney'in eserlerini bir araya toplamak, onların arşivlerini oluşturmak ve onları yeni nesillere ulaştırmak için neler yaptığınızı anlatır mısınız?**

○ Onları gelecekte yaşatmak. Başlıca amacımız bu. Bu güne kadar 104 tane filminin akıbeti meçhul. Geriye canlarını kurtardığımız on iki tane filmi kalmış durumda. Bu filmlerinden altı tanesinin acil tamire ihtiyacı var. Yani bu negatifler en kısa zamanda tamir edilemezlerse tamamen yok olacaklar, yani bir kaç sene sonra Yılmaz Güney filmlerinin bir kısmı tamamen ortadan kaybolacak. Şimdi, gerçi televizyonlarda eski filmleri oynuyor, bir sürü insan bu filmleri seyrediyor ama, bunlar ne yazık ki geriye kalmış, oradan buradan çekilmiş kopyalardır. Biliyorsunuz, filmlerde negatifler önemlidir. Negatifler olmayınca yeni kopyalar yapılamıyor ve

bu filmler ölüme mahkum edilmiş bulunuyor. Vakıf bu amaçla yeni kaynaklar yaratmak durumunda, yani Yılmaz Güney'in geride kalan eserlerini tamir etmek, onları yaşatmak için çabalamakta.

❑ **Yılmaz Güney Vakfı'na başka bir maddi yardım geliyor mu, yoksa bu işi kendi olanaklarınızla mı yapıyorsunuz?**

○ Bu konuda Türkiye'deki Kültür Bakanlığı'nın çok az denecek kadar bir yardımı oldu. Bu filmlerin restoresi için gereken bütçenin sadece 4/1'ini karşılamaktaydı. Bunun için henüz istediğimiz sonuçlara ulaşamadık, ancak kendi imkanlarımızla bir takım şeyleri zorlayarak yeni kaynaklar yaratmak zorundayız.

❑ **Okuyucularımıza vermek istediğiniz bir mesaj var mı?**

○ Onlara sevgilerimi iletiyorum, onlar bu güne kadar yapmak istediklerimde beni hiçbir zaman yalnız bırakmadılar. Yılmaz Güney'i anma yıl dönümlerinde Yılmaz Güney anıtı faaliyetinde, Yılmaz Güney Vakfı kuruluş aşamalarında ve sonrasında hep bizi desteklediler, onlar bizim vefalı dostlarımız. Hepsini çok seviyorum ve çok sayıyorum.

❑ **Bu kısa söyleşi için size teşekkür ederiz.**

○ Ben de teşekkür ediyorum.

Oktoberrevolution
Frühe sowjetische Presse

MISAIL SOSTICET KO

Pelageya

DTV-1970
S. 115-118

Bir zamanlar Leningrad'da bir adamla karısı yaşardı. Adam sorumlu bir Sovyet görevlisiydi. Yaşlı sayılmazdı, güçlü, iri yarıydı. Aslına bakılırsa enerjik ve kendini sosyalizm davasına adanmış bir adam sayılırdı.

Köyden gelmiş basit bir insandı ve zamanında hiçbir yüksek öğrenim de görmemişti ama şehirde yaşadığı yıllar içinde kendini her bakımdan yetiştirmişti, çok bilgiliydi ve her toplantıda sözünü dinletebilirdi. Hatta hiç çekinmeden her konuda, fizyologundan elektrikçisine kadar konusunun uzmanlarıyla tartışma yürütebilirdi.

Karısı Pelageya ise ne okur ne de yazabilirdi. Köyden kocasıyla beraber gelmişti ama onun gibi kendini yetiştirmemişti ve nasıl geldiyse öyle cahil kalmıştı. Evet adını bile yazamazdı işte.

Pelageya'nın kocası bu durumdan hiç memnun değildi. Çok üzülüyordu ama bu çaresizlikten nasıl çıkılacağını bulamıyordu. Zaten işlerinden dolayı başını kaşıyacak zamanı olmadığından, sevgili karısının eğitimine ayıracak fırsat bulamıyordu.

Birkaç kere karısına:

"Sevgili Pelageya, bu böyle olmaz, okuyabilmen veya hiç olmazsa adını yazabilmen gerekir demişti. "Ülkemiz yavaş yavaş yüzyılların karanlığından ve kültürlüzlüğünden sıyrılıyor. Her yerde bilgisizliğe karşı mücadele ediyoruz, okuma-yazma seferberliği açtık. Böyle bir ortamda, bir ekmek fabrikası müdürünün karısının okuma yazma bilmemesi olmaz. Bu bana büyük bir üzüntü veriyor."

Buna karşı Pelageya itiraz eder ve şöyle cevaplandırır: "Ah, Iwan Nikolayevich", derdi, "ne-

den bahsediyorsunuz siz! Buna kafamı yorsam, bana ne faydası olacak. Zamanında öğrenmedim bu işi, şimdi de ömrüm geçiyor, artık gençliğim bitiyor, ellerimin kalem malem tutacak hali yok. Harf yazmasını öğrensem ne olacak sanki? Böyle şeylerle genç öncülerimiz uğraşsınlar daha iyi. Ben ömrümü artık böyle de geçirebilirim."

Pelageya'nın kocası içini çeker ve üzüntüyle şöyle derdi:

"Ah, ah, Pelageya Maximowna politik olarak ne kadar yanlış konuşuyorsun."

Bir gün Iwan Nikolayevic eve bir ders kitabı getirdi.

"İşte Polya" dedi, "kendi kendine çalışabileceğin en yeni ders kitabı. En son bilimsel çalışmaların ürünü. Sana bunu kendim göstereceğim ama bir ricam var, lütfen itiraz etme."

Pelageya sessizce güldü, kitabı eline aldı, evirdi çevirdi ve dolaba koydu. Orada kalsın, belki sonrakilere bir gün gerekir diye düşündü.

Pelageya bir gün Iwan Nikolayevic'in dirsekleri aşınmış ceketini yamamak istedi.

Masaya oturdu. İğneyi aldı, ceketini eline aldığında bir hissetti duydu. Para mı acaba diye, baktı ki bir

C.KARLI

mektup. Düzgün temiz bir zarf, üstüne ince harfler yazılmış ve kağıtta belli belirsiz bir parfüm kokusu.

Pelageya yüreğinde bir acı duydu.

Iwan Nikolayevic beni herhalde başkasıyla kandırmıyordur diye düşündü. Seçkin hanımlarla aşk üzerine mektuplaşıp benim gibi cahil bir tavuğu aldatmaz herhalde.

Pelageya uzun süre zarfa baktı, mektubu zarfından çıkardı açtı, ama okur yazar olmadığı için bunun kendisine bir yararı olmadı.

Pelageya hayatında ilk defa okuyamadığına çok üzüldü.

Bu başkasına ait bir mektup da olsa, içinde neler yazıldığını bilmem lazım diye düşündü. İçeriğini bilmek belki tüm hayatımı değiştirebilir, belki tekrar köye dönüp orada kalmayı bile isteyebilirim.

Öfkeden ve mahcubiyetten içi içini yiyordu. Üzüntüden kalbi daralıyordu.

Bu mektup yüzünden böyle üzüldüğüme, dertlendiğime ve kışkırtıktan çatladığıma göre, Iwan Nikolayevic'i herhalde çok seviyor olmalıyım; şu mektubu okuyamıyorum, ne aptalca iş. Okuyabilseydim neyin nesidir hemen anlardım, diye düşündü.

Gözyaşlarına boğuldu. Aklına bir sürü ufak tefek olay geldi. Evet, Iwan Nikolayevic son günlerde gerçekten değişmiş gibiydi. Birden bırıyklarının bakımına dikkat etmeye, onları taramaya başlamıştı. Ellerini de her fırsatta yıkıyordu. Yeni bir şapka almıştı ve evet çizmelerini de ayna gibi parlatıyordu.

İşte böyle düşüncelere dalarak oturan Pelageya, mektuba bakıp duruyor ve sabır taşını çatlatırcasına ağlıyordu. Ama mektubu okuyamıyordu. Harfleri bile tanıımıyordu. Mektubu bir başkasına göstermek de tabiki uygunsuzdu. Belki mektupta yabancılardan bilmemesi gereken şeyler yazılıydı.

Sakinleşinceye kadar ağladıktan sonra mektubu dolaba sakladı, ceketin dikisini bitirdi ve Iwan Nikolayevic'i beklemeye başladı.

Kocası geldiğinde, Pelageya hiç renk vermedi, tersine çok sakin ve rahatça sohbet etti, hatta öğrenmeye

karşı olmadığını ve artık okuma yazma bilmeyişinin canını sıkıldığını ima etti. Iwan Nikolayeviç buna çok sevinmişti.

"Çok iyi, bravo" dedi, "ben sana kendim öğreteceğim."

"Pekala, öğret öyleyse!" dedi Pelageya.

Gözleri Iwan Nikolayeviç'in özenle kırpılmış bıyıklarına takıldı. Yine kalbine sıkıntılar doldu.

İki ay boyunca, Pelageya gecesini gündüzüne katarak okuma yazmaya çalıştı. Sabırla hecelerden kelime yapmaya, harfleri yazmaya ve cümleler üzerinde çalışmaya başladı. Dolapta özenle sakladığı mektubu her gece çıkarıyor ve sırnı çözme çalışıyordu. Ama çok zordu bu sırnı çözmek.

Nihayet üç ay sonra Pelageya işin ilmini kavradı.

Bir sabah, Iwan Nikolayeviç işe gittikten sonra, Pelageya mektubu dolaptan çıkardı ve okumaya başladı.

İnce yazıları zorlukla çözdü. Kağıdın belli belirsiz parfüm kokusu hala diken gibi batıyordu ona. Mektup Iwan Nikolayeviç'e yazılmıştı.

Pelageya okumaya başladı:

"Sayın Bay Yoldaş Kuskin!

İlişikte söz verdiğim ders kitabını yolluyorum. Sanırım eşiniz iki üç ay içinde bu kitaptaki bilgileri kendine mal etmiş olur. Bunu yapmasını sağlayınız, dostum. Konuşun eşinizle, okuma yazma bilmeyen bir kadın olmanın ne kadar kötü bir şey olduğunu anlatın ona.

Önümüzdeki yıldönümünde, tüm cumhuriyet saibında cabilliği yeniyoruz ama bu arada bazen en yakınlarımızı unuttuğumuz oluyor.

Bunu yapacağımıza söz verin, bana Iwan Nikolayeviç.

Komünist selamlar,
Mariya Blossina."

Pelageya mektubu iki defa okudu. Çok mahcup oldu ve gözyaşlarını tutamadı.

Biraz sonra Iwan Nikolayeviç'i düşündüğünde ve evliliğinin tamen yolunda olduğunu kavradığında sakinleşti ve ders kitabını ve üzüntü kaynağı mektubu dolaba kaldırdı.

İşte sevginin ve kıskançlığın harekete geçirdiği Pelageya'nızın kısa zamanda okuma yazma öğrenmesi böyle.

BENİLDA VARELA

Pablo Neruda

Çocuklarım yemek hazırlayıp

gıdım dışarıya

Lota'ya gitmek istemişim,

Kocamı görmek için...

Bildiğiniz gibi, o bölgeye polis hakim

ve izinsiz bir adım bile atamazsınız...

Suratım hoşlarına gitmedi onların,

Herhangi birini görüşe bırakmadan önce,

Gonzalez Videla'nın emrine göre,

Arkadaşlarımıza gözdağı vermek için,

ezbere söyletiliyordu onun nutukları.

Beni kaplıkları gibi soydular,

ve dövüp serdiler yere

Boylamıştım...

Kendime geldiğimde,

Çıplak vaziyette,

kanlı vücudum

örtülüydü ıslak bir bez ile...

İşkencecilerden birini tanımıştım.

Haydut Viktor Molina'ydı bu!

Gözlerimi açar açmaz,

devam ettiler beni dövmeye,

hareketsiz haldeydim kan-rewa içinde...

Beş kişiydiler

ve üzerime çullandı beşi de

ve devam etti olli saat böyle...

Eğer ölmediysem ben,

sadece size şunu söylemek içindir:

- Yoldaşları!

Bu işkenceci caniler dünyadan silinene dek,

daha fazla mücadele etmek gerek.

Onların UNO'daki "özgürlük" nutuklarını

Halkların gözden geçirmesi gerek...

Oyle bir özgürlük ki,

kadınların bodrumlarda

bu caniler tarafından,

kimsenin ruhu duymadan

killedildiği özgürlük!

Burada

böyle şeyler olmadığını

söyleyecekler,

ve

Don Enrique Molina

bize azmin zaferinden bahsedecek?

FAKAT bu kervan böyle gilmeyecek!

"Dünyada bir hayalet kol geziyor"

ve bodrumlarda

şine basarlarsa işkenceye

bu nutu cezası onlara

elbette ödettirilecek

Senaryoculuğun Senaryosu

"Ben akarsuya neden tutkunum çünkü akardır durmaz"

Turgut Uyar

Yukarıdaki "akarsu" sözcüğü yerine sinemayı koymuşumdur her okuyuşta. Çünkü bir film tıpkı bir ırmağa benzer.

SAHNE BİR / GERİYE DÖNÜŞ

1966 yılının aralık ayı. Atif Yılmaz'ın *Ah Güzel İstanbul* adlı filminde çalışmaya başlıyorum. O güne kadar Kulüp Sinema 7 ve Sinematek'te gösterilen bütün filmleri izlemişim. Visconti, Antonioni, Resnais, Truffaut, Godard ve Wajda'yı seviyorum. Atif Yılmaz hemen bir isim takıyor zaten: "Sinematek"çi. Ekip piyasanın en seçkin elemanlarından kurulu: Ayşe Şasa, Gani Turanlı, Erol Batıbeki, Zeki Ökten, Doğan Aksel, Nusret İkbal, Sadri Alışık, Ayla Algan, İhsan Yüce... Sabahları Atif Yılmaz gelince Zeki Ökten hemen ondan senaryoyu alıp bakıyor, o gün çekilecek olan sahnelerin dekupajı yapılmamışsa, kulağıma eğilip "Akşam dersine çalışmamış" diyor. Atif Yılmaz oturup önce mekanın kuşbakışı bir planını çiziyor, sonra kamera açılarını yerleştiriyor ve sahneyi planlara ayırıyor. Yirmi iş gününde yedi bin metre siyah-beyaz film çekiyoruz. Atif Yılmaz montaja gelmeme izin veriyor.

Hayatımda ilk kez bir stüdyo ve montaj masası görüyorum. Zeki Ökten'le iş kopyasını parçalayıp planları raflara sıralıyoruz. Ertesi gün erkenden stüdyoya gidiyorum. Zeki Ökten telefon ediyor: "Sen Atif abi-yi idare et, benim işim çıktı." Stüdyonun montajcısı, Mösyö İzak sabırsızlanıyor: "Biz başlayalım." diyor.

"Atif Yılmaz gelmeden olmaz" diyorum. Mösyö İzak'ı telefona çağırıyorlar. Az sonra dönüp geliyor. Atif Yılmaz'ın da bir işi çıkmış, "Asistan geldiyse başlayın" demiş. Biliyorum ki Atif Yılmaz'ın asistan dediği ben değilim, Zeki Ökten. Bu yüzden terdirginim, ama mecburen montaja başlıyoruz. Senaryoya göre planları birbirine asetonla yapııştırıyor Mösyö İzak. Akşama doğru filmin üçte birini bitiriyoruz. Telefona çağırıyorlar beni. Arayan Atif Yılmaz. "Zeki yok mu?" diyor. Durumu anlatıyorum. "Hiçbir şeye elini sürme, hemen geliyorum" diyor ustam telaşla. Gelip yaptıklarımızı görüyor, sonra gülererek "Devam edin" diyor. Derin bir nefes alıyorum. On günde montaj ve revizyon, altı günde müzik ve seslendirme, iki günde eşleme sonucu film bitiyor.

1967 yılında Atif Yılmaz'ın çektiği bütün filmlerde çalışıyorum: *Kozanoğlu*, *Harun Reşid'in Gözdesi*, *Balatlı Arif*. İkinci filmde Ajda Pekkan başrolde, diğerlerinde Yılmaz Güney. Böylece Yılmaz Güney'le tanışıyorum. Özellikle *Kozanoğlu* filmi örnek bir çalışma oluyor. Çünkü 23 yıl içinde gördüğüm en ciddi çalışma bu. Senaryo yazılmış, çoğaltılıp herkese dağıtılmış. Kostümler hazırlanmış. Gen-Ar Tiyatrosu'nda bütün ekip toplanıyor. Oyuncular kostümelerini prova ediyorlar. Sonra senaryo baştan sona okunuyor. On beşi oyuncu, toplam 25 kişiyiz. Ertesi gün Topkapı Sarayı'nda filme başlanıyor. Dış çekimler için Eskişehir'e gidiliyor. Film 25 günde çekiliyor.

Bir yıl içinde dört filmde asistanlık yaptıktan sonra, "Artık bu işi öğrendim." diyorum kendi kendime. Biriktirdiğim parayla on kutu film alıyorum (30 metrelik kutusu 150 li-

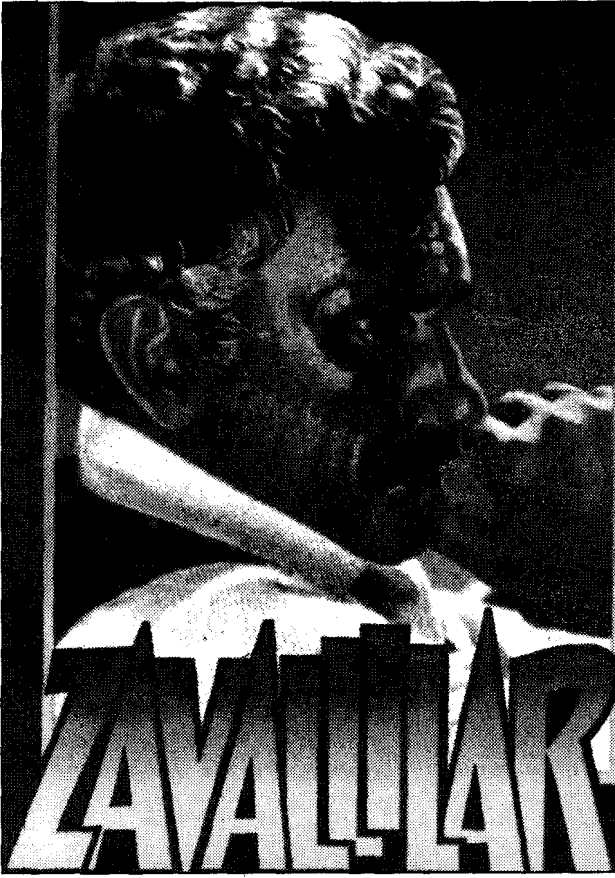
Ahmet SONER

radan), tabii 16 mm. siyah-beyaz negatif. Toplam 300 metre (yaklaşık yarım saat) filmle ancak on dakikalık bir kısa film çekilebilir. Sabahattin Ali'nin bir *Fırar* öyküsünden çekim senaryosu yazıyorum. O kış İstanbul'a kar yağmadığı için bu proje gerçekleşmiyor. Onun yerine Samim Kocagöz'ün *Teneke* adlı öyküsünü çekiyorum. Celal Ülken kamerayı kullanıyor, konservatuarda öğrenci olan Erdal Özyağcılar başrolde oynuyor. Arkadaşım Ümit Aşçı'nın çalıştığı Fono Film Stüdyosu'nda montaj ve seslendirmeyi yapıyoruz. Stüdyo masraflarını karşılamak için yeniden asistanlığa dönüyorum. Atif Yılmaz *Koroğlu* çekiyor. Zeki Ökten askere gittiği için bu filmde yok. Yine Topkapı Sarayı, yine Eskişehir... Çalıştığım ilk renkli film bu. Ar Direktör Duygu Sağıroğlu her yere sarı kırmızı peştemallar asıyor, "Filmin renkli olduğu nereden anlaşılacak?" diyor.

1968 yılında Genç Sinema Topluluğu'nu kurup dergi çıkarıyoruz. 1971'e kadar sırtımda kamera (8'lik, 16'lık) kilometrelerce film çekiyorum: Yürüyüşler, mitingler, grevler... Bir yandan da senaryo çalışıyorum: Kemal Tahir'in *Göl İnsanları*, *Rahmet Yolları Kesti* uyarlamaları...

SAHNE İKİ / DÜNYANIN EN KÜÇÜK FİLM EKİBİ

1971 yılında Yılmaz Güney'in çektiği dört filmde asistanlık yapıyorum: *Yarın Son Gündür*, *Acı*, *Ağıt*, *Umutsuzlar*. Dördü de senaryosuz çekilen filmlerden (daha sonra senaryoları kitap olarak basılıyor, ama o kitaplar montaj masasında yazılmıştır.) Provalarda Yılmaz Gü-

ney'e dublörlik yapıyorum, o kameradan izliyor. Sonra yer değiştiriyoruz ve plan çekiliyor. Sahne hazırlanırken konuşuyoruz. Başrol oynadığı ilk filmleri anlatıyor: "Altı, yedi yıl önce... Ortada ne senaryo var, ne ekip, ne de minibüs... Ali Uğur kemarayı yükleniyor, ben elime aküyü, omzuma sehpayı alıyorum, işe çıkıyoruz. Taksim'den Sarıyer otobüsüne biniyoruz. Bir kahveye gidip selam veriyoruz, delikanlılar çevremize toplanıyor. Durumu anlatıyorum. Ne ışık var, ne reflektör, mecburen açık havada çekeceğiz. Ali Uğur kamerayı kahvenin önüne yerleştiriyor. Çocuklara mizansen veriyorum, prova yapıyoruz. Kahva sahnelerini çekiyoruz. Sonra her filmde silah talimi sahneleri oluyor. Boş şişeleri diziyoruz, ateş ediyorum. Bu sahneleri şehirden uzak, تنها yerlerde çekiyoruz. Böyle böyle bütün dış sahneler bitiyor, filmin yarısı neredeyse. Hangi yapımcı yarısı çekilmiş filme para yatır-

maz? Ekip kurulur, kız bulunur, ev sahneleri filan çekilir." Her yıl ortalama 10-12 filmde oynadığı için senaryoya zaman ayıramadığını ancak filme başladıktan sonra o film üzerine düşündüğünü, boş zamanlarında birkaç sayfa yazabildiğini anlatırdı. *Yarın Son Gündür* filminde ders kitaplarından yararlanmıştık: Yurttaşlık Bilgisi, Edebiyat vs... Bir de bilgi yarışması bölümü vardı. Yakında oturduğu için o gün sete gelen Can Yücel'le

ben soruları hazırlamıştık. Kültür ve sanat ağırlıklı sorulardı. Yılmaz Güney bir soru daha ekledi: "Bir etmek kaç kuruştur?"

Terk edilmiş bir köy bulmasaydık *Ağıt* filmi başka türlü bir film olurdu mutlaka. Yuvarlanan kayalar yıkılan duvarlar gerçektir ve bir avuç insanın üstün çabasıyla çekilebilmiştir. Ölen ve yaralanan olmaması büyük bir şanstır.

Yılmaz Güney'in senaryoları cezaevinde yazdıklarıdır. *Sürü, Düşman ve Yol*, bütün ayrıntıları ile yazılmış senaryolardır. Hele *Yol*'un senaryosu 200 sayfadan fazladır.

SAHNE ÜÇ / SENARYOCULUĞA GİRİŞ

Yaptığımız dört filmin tam başariye ulaşamamasının nedeni senaryosuz çalışmış olmamızdır. Bu gerçeği kavrayınca senaryoya önem vermeye başladım. Vedat Türkali ile tanıştım. Çekmek istediği Yunus Emre projesinde birlikte çalıştık.

Önce kütüphanelere gidilerek bu konuda yazılmış ne varsa elden geçirildi. Sonra senaryo yazımına başlandı. Aslında ustamın kafasında senaryo çoktan yazılıp bitmişti. Kulandığı yöntem, doğruyu bana buldurmaktı. Önce çıkmaz yollara sapıp biraz bocalıyor, ama sonunda doğru yolu buluyordum. Senaryoyu bitirdik. Yapımcı Yunus Emre'den önce bir başka film çekmemizi önerdi: Ercüment Ekrem Talu'nun 1922'de yayınlanmış *Kopuk* adlı romanı. Kitap yeni harflerle basılmamış. Vedat Türkali romanı okudu. Bülent Oran'ın yapmış olduğu uyarlamadan yararlanarak senaryoyu yazdık ve filmi çektik. Kadir İnanır'ın başrol oynadığı ilk filmlerden biri oldu. Montajını masaya oturup kendim yaptım.

Araya askerlik girdi 1974'te Lütfi Akad'ın *Diyet* adlı filminde asistanlık yaptım (üçlemenin son filmi). Kamerayı Gani Turanlı kullanıyordu. Birlikte çalıştığımız sekizinci filmi. Atıf Yılmaz ve Vedat Türkali'den sonra üçüncü ustam Gani Turanlı'dır, ondan çok şey öğrendim. Lütfi Akad çekimin son günü "Artık hep birlikte çalışalım" önerisini yapıyor. Artık asistanlık yapmak istemediğimi, senaryo yazacağımı söylüyorum. Şimdi düşünüyorum da, doğru karar vermişim. Çünkü Lütfi Akad'ın *Diyet*'ten sonra sinema filmi çekmediğini biliyorum.

Kurtuluş Savaşı üzerine bir üçleme hazırlayıp yazışmalara katılıyorum. Birincisini Cumhuriyet gazetesi Yunus Nadi Ödülü'ne, ikincisini Milliyet Sanat dergisinin Film Öyküsü Yarışması'na gönderiyorum. TV için dizi film senaryoları yazıyorum: *Hayatım Roman*, iş iştir.... Şerif Gören'in çektiği bir kaç senaryo daha: *Herhangi Bir Kadın*, *Tomruk*, *Derman*...

Şiirimizde "bir hançerin paslanırken çıkardığı gürültü"yü bile duymak mümkündür (Ülkü Tamer) ama sinemamızda bırakın duymayı, henüz görmek bile söz konusu değil...

Charlie Chaplin Sineması - 2

Baran FUNDERMANN

'Şarlo'yu ortaya çıkaran neydi?

Gerek o zaman, gerekse de günümüzde en çok tartışılan bir sorudur; Şarlo'yu ortaya çıkaran neydi? Bu sorunun cevabını yukarıda da vermeye çalıştık. Şarlo'yu yaratıcısının içerisinde yaşamış olduğu şartlardan soyutlamak olanaksızdır. Bundan dolayıdır ki, yaratıcısıyla yaratılanı bir birinden ayırmak hayli zordur. Şarlo filmleğinde, Chaplin geçmişinde yaşadığı haksızlıklardan adeta öğ alır. Öğ alırken de en çok kullandığı silah tekmeleridir. "Zaten bu olağanüstü tekmeler, başkaldırıyla karışık bir öğ alma duygusundan tutun, 'sonunda kurtuldum' düşüncesinin capcanlı bir simgesidir." (André Bazin / Eric Rohmer - Charlie Chaplin)

Filmcilik alanında uzmanlaşıp giderek ünlenen Chaplin, ticari olarak durumunu şöyle değerlendiriyordu: *"kendimi işverenin karşısında zam istemeye çalışan zavallı bir fabrika işçisi gibi hissediyordum."* Film piyasasında, "en üst düzeyde" dikkatleri üzerlerine çeken sanatçılar olarak Charlie Chaplin, Mary Pickford, D.W. Griffith, W.S. Hart ile Douglas Fairbanks kendi şirketlerini kurma kararı aldılar. Artık kendilerine çalışacaklardı. Böylece film şirketi "United Artist" kuruldu. 29 yaşındaki Chaplin artık patrondu.

Bütün bunlar olurken, Birinci Paylaşım Savaşı da var gücüyle sürüyordu. Gazeteler Chaplin'i askere gitmediği için eleştiriyorlardı. Hem kendi ülkesinde olmadığı, hem de askerlikten hoşlanmadığı için savaşa katılmadı. Zaten bu tartışmalar sürerken savaşta bitmişti.

The Kid (Yumurcak)

The Kid (Yumurcak)'taki harika çocuk (Jackie) Chaplin'in keşfidir. Bu keşifte aynı kendi keşfine benzer. Babasıyla birlikte "basit" bir tiyatrodan sahneye çıkan çocuğu görür görmez, hayran kalarak onunla bir film çevirmek isteği Chaplin'i adeta kasıp kavurur. Hemen bir anlaşma yapılarak, o günün kurallarına göre, senaryo tasarısı dahi olmadan Yumurcak filminin çekimlerine başlanır. Çocuğun yeteneği beklenenin de üstündeydi. Bu filmde çocuğun cama taş atma sahnesi vardır. Çocuk elini kaldırıp cama taşı atacakken eli gizlice yanına yaklaşan polisin paltosuna değeri. Dönüp polise bakar, sonra da taşı hiçbir şey olmamış gibi havaya atıp tutar. Daha sonra masum bir tavırla taşı bir kenara fırlatır ve birden tabana kuvvet koşarak oradan uzaklaşır. Bu filmin en çarpıcı sahnelerindendir. Bu sahnenin yola çıkarak Türkiye'de de aynı adla filmin kötü bir kopyası dahi yapılmıştır.

Filmde çocuğun Şarlo ile perişan görünüşü, yırtık-yamalı elbiseleri ve zeki bakışlarıyla yan yana oturarak oluşan sahneleri betimleyen siyah-beyaz fotoğraflar hemen her yerde yaygın olarak göze çarpar. Kimi zaman vitrin süsü, kimi zaman da evlerin baş köşesindedir bu resimler. Gerek filmde, gerek fotoğrafta, bizi cezbeden "bizden birileri" görüntüsüdür. Bu zamanın Avrupa'sında da böyle olmuş ve film büyük bir beğeniyle karşılanmıştır. Filmden kısaca söz ettikten sonra, ufak bir bilgi de Chaplin'den alalım. Charlie komediden duygusallığa geçiş diye de değerlendirilen film hakkında şöyle diyor: *"Hiciv, fars, gerçekçilik, doğalcılık, melodram ve fantaziye filmlerde yer veriliyordu. Ama The Kid'de ortaya çıkan ya-*

lın komedi ve duygusallık ilk kez gerçekleşiyordu. Kısa bir zaman sonra The Kid, New York'ta gösterime girdi ve büyük bir başarı kazandı. Onunla karşılaştığım ilk gün babasına söyledim gibi Jackie Coogan büyük bir sansasyon yaratmıştı."

Diktatör filmi ve Hitler'den geri alınan bıyık

Bu arada Chaplin Avrupa'dan Çin'e, neredeyse bütün dünyayı dolaşmıştır. Gittiği bir çok yerde zamanın devlet adamları, krallar, ünlü kişilerle tanıştığı gibi, devlet törenleriyle de karşılanmıştır. Özellikle az gelişmiş ülkelerin ona karşı hayranlığı doruğa çıkmıştır. İsrarla her konuşma ve fırsatta komünist ya da sosyalist olmadığını vurgulamasına rağmen, komünist olduğu iddia edilmiştir. Bu iddiaların güçlenmesinde, Sovyetler'deki genç devrimin, ona alaka duymasının da büyük payı vardır. Tabii "istemeden" içine sürüklendiği bir takım koşulları da gözardı etmemek lazım bu konuda. Warner Brothers'ın ilk sesli filmiyle birlikte sinema piyasası alt üst olur. Ses olayı yeni ve ilginçtir halk için. Dolayısıyla konu Şarlo'da olsa, yeminin cazibesi eskiyi geri plana itmiştir. Onca ısrara rağmen Chaplin Şarlo'yu filmlerde konuşturmayana yanaşmaz. Ona göre bu Şarlo'nun sonu olur. Sesli filmlerin gişe rekorları kırması Şarlo'yu yeni arayışlara sürükler; Şarlo konuşmadan ayakta kalmalıydı...

Dönem, dünyanın henüz birincinin yarısını sarmadan İkinci Paylaşım Savaşı'nın kucağına çekildiği dönemdi. Dünya savaşının baş rolündeyse bu sefer Hitler vardı. Chaplin Hitler'den nefret ediyordu. Kim etmedi ki? Bir yandan gazetelerin yine iri puntolarla

yazdığı "Charlie Chaplin vatan se-ver değil" şeklindeki kışkırtmaları, diğer yandan ise Chaplin'in "ama asla ve asla Nazilerin vatan se-verlik adına yaptıklarına, işle-dikleri cinayetlere gözyuma-mam. Bu yüzden de, yürekten inanmadıkça, politika gerektiri-yor diye her hangi bir özveride bulunmaya niyetim yok. Ulusal-lık adına şehit olmaya niyetim olmadığı gibi, bir başkan, bir başbakan ya da diktatör uğruna da ölmek istemiyorum." sözleriyle akılcı karşı koyumu... Chaplin "komünist değil de neydi?!"

Hitler'in Rusya'ya ölümüne yüklendiği günlerdi. Bu hiçte Chaplin'in hoşuna gitmeyen şey-lerdendi. Belki bazıları onun Ya-hudi kökenli ya da "sosyalist" ol-masına yoracaktı. Ama ikisi de değildi. O insanları ve yaşamı se-viyor, bir körün dahi görebileceği Hitler tehlikesini iyi görüyordu. Ve bütün bu şartlarla birlikte The Great Dictatör (Büyük Diktatör) filminin temelini atacak gün gelip çatar artık.

Arkadaşı Alexander Korda 1937'de Chaplin'e neden Hitler'in öyküsünü yazmadığını sorar. Kor-da, Hitler'in de onun serseri tiple-mesindeki gibi bir bıyığı olduğunu ve "canlandırması gerektiğini" söy-ler Chaplin'e. Bununla birlikte ka-fasında ani bir şimşegin çaktığını belirten Chaplin, "Elbette! Hitler'-in kişiliğine bürünerek kalabalığın karşısında canımın çektiği gibi ko-nuşabilirdim" diye düşünerek he-men filmin yapımına koyulur. Ona göre Hitler tipi pandomim ve hicive sonsuz olanak tanıyordu.

Bu film özellikle milliyetçiler ta-rafından hiddetle karşılanırsa da, geniş kesimler tarafından ilgiyle iz-lenerek beğeni kazanır. Filmin en önemli sahnelerinden biriye, film-den alıntı yaparak yazının başında verdiğimiz konuşmadır. Film için-de bulunan şartlar ve Chaplin'in kişiliği gözönünde bulundurulma-dan ele alındığında, birçok yöne çekilebilir...

Eski duvar boyacısı Hitler'in bı-yığının Chaplin'inkiyle benzeşik olması "rastlantı olamazdı". Evet,

Diktatör filmi bıyıklara varıncaya kadar dönemin ve günümüz eleş-tirmenlerince, adeta mikroskop al-tına alınmıştır. Bunun altında biraz da "sosyalistlerin" Chaplin "biz-den", karşı tarafın da, "hayır biz-den" çekişmesi yatar. Bize göre ise, Chaplin dönemle ele alındı-ğında milyonların duygularını pay-laşmıştır. Ya da diğer bir deyimle, bu film dönemin nabzını iyi yaka-layarak "bayağı iş yapmıştır." Biz yine bıyık meselesine dönerek, konuyla ilgili bir kaç ayrıntıyı ilginç olmasından dolayı aşağıya alalım.

O dönemde, "yarım asırdan bu yana dünyanın cehresini değiştiren iki adam var" derlerdi. Bunlar-dan birinin mekanik tıraş makina-sını bulup yaygınlaştıran sanayici Gillete, diğerinin ise "Şarlo bıyı-ğını" yaratıp yaygınlaştıran sine-macı Charles Spencer Chaplin ol-duğu söylenir. Bu konuda Şarlo bıyığının taklitçilerden bahseden ünlü sinema eleştirmeni André Bazin, bu bıyığın Hitlerle münase-betini ise şu şekilde kurar: "Hit-ler'in bunu isteyerek yaptığını el-bette iddia etmiyorum. Hitler ki-

şisel hiç bir artniyet besleme-den, sadece bilincine varmadığı sosyolojik etkilerin altında kala-rak bu tedbirsizliğe kapılmış ola-bilir. Ama insanın adı Adolf Hit-ler olunca, saçına ve bıyığına dikkat etmeli! Mitolojide olduğu gibi, siyasette de dalgınlık bir bahane olamaz. Hitler Şarlo'yu taklit etmekle, diğerinin asla unutamayacağı bir dolandırıcı-lığı başlatmış oldu. Bir iki yıl sonra bunu oldukça pahalıya ödeyecekti! Onun bıyığını çal-makla, Hitler ister istemez Şar-lo'nun eline düşmüş oldu. O kü-çük Yahudi'nin üst dudağından çaldığı bir parça yaşam, Şarlo'ya bunun çok daha fazlasını geri al-ma, hatta Şarlo'dan çok, katık-sız hiçbir timsali bir üçüncü kişi yararına Hitler'in biyografisinden tümüyle koparma fırsatını vermişti... Düşünün ki, Hitler köse olsaydı veya bıyığını Clar Gable gibi kesseydi, Diktatör fil-mi var olmayacaktı." (Charlie Chaplin - André Bazin / Eric Rohmer)

Şarlo Amerika'yı terk ediyor

Gerek Diktatör filminin yaptığı "sosyalist yanlısı" çağrışımlar, ge-rekse de dışında gelişen olaylar-dan dolayı yaptığı bir takım ko-nuşmalar istemese de Amerika'yı terk etmesine neden olacaktır Chaplin'in. Örneğin Amerika'nın Rusya Büyükelçisi Mr. Joseph Davies'in hastalık yüzünden katılama-yacağı bir toplantıya Chaplin da-vet edilerek, kendisinden halka hi-tap etmesi istenir. Chaplin halk-tan Rusya'nın yanında Hitler'le sa-vaşmak için ikinci cepheye katılım ve desteklerini isteyecektir. Gerek kabul ettiği bu konuşmada kulla-nacağı "yoldaş" kelimesi, gerekse de "Rusya'daki savaşta demokrasi ya yaşayacak ya da ölecektir" baş-lıklı konuşması FBI'in (Amerikan Federal Soruşturma Dairesi) dik-katinden kaçmayacaktır ilerde.

Bu günler için ise Chaplin şun-ları söyleyecektir ileride: "İkinci cepheye ilişkin yaptığım konuş-malarımın sonucu olarak New York'taki sosyal hayatım giderek

sönüyordu. Kent dışındaki o güzelim evlere hafta sonlarını geçirmek üzere çağrılmıyordum artık. ... Kendimi politika kışkacına yakanmış gibi hissediyordum... Nazi karşıtı bir film yapmasaydım yine de bu politika dünyasına girebilir miydim? Tüm bu davranışlarım aslında sesli filmlere bilinçaltımın gösterdiği bir tepki miydi? Sanıyorum tüm bunların gerçek payı vardır ama en güçlüsü Nazi sistemine karşı duyduğum o yoğun nefret ve tiskintiydi."

Artık Amerika Chaplin için çıkmaz sokaktır; çıkmaz sokağa çevrilmiştir. "Komünist sempati-zanı", "Vatan haini", "Chaplin bir gezgindir", "Bu yabancıyı ülkemizden atalım", Chaplin'i Rusya'ya gönderelim" vb. gibi şeyler hakkında sıkça söylenen ve yazılanlar olmuştur. Mülteciler dairesi çağırarak siyasi fikirleri sorulur. Yaptığı konuşmalardaki alıntılar okunarak "sosyalist" olup olmadığı sorusu en çok sorulandır burada. FBI ajanları adım adım izlemeye almıştır onu. Her ne kadar redetse de suçlamalı, dönüşten başka bir yol daha bırakılmamıştır ona. Ama nereye? Aslında birçok ülke "onurla kucak açmaya hazırdı" ona.

Chaplinler önce sessiz sedasız Amerika'dan ayrılacak ve daha sonra da gizlice mal varlıklarını elden çıkararak çok beğendikleri İsviçre'ye yerleşeceklerdir. 1956'da yerleştikleri yerle ilgili "Aile olarak birbirimizle bu denli fazla ilgili olmasaydık İsviçre'de oldukça geniş sosyal bir hayatımız olabilirdi. İspanya Kraliçesine, Kont ve Kontes Chevrue d'Antraigues'e oldukça yakın oturuyoruz ve bize sevecen davranıyorlar... Paskalya tatillerinde çocukları Güney İrlanda'ya götürüyoruz. Her yıl hepimiz bu tatili iple çekiyoruz. ... Bugün eskisine oranla çok daha heyecan verici bir düzeydeyim. Sağlığım yerinde hala birşeyler yaratabiliyorum, filmler yaratmak için tasarımlarım var, belki artık ben oynayamam ama senaryo yazıp film yönetebilirim."

Teselli edenler arasında kimler yoktu ki. Başkanlar, başbakanlar ünlü sanatçılar vb. Yazıyı bitirirken Chaplin'in "gururla" sakladığı ve zamanında Fransız Başkan Roger Ferdinand'ın göndermiş olduğu mektubun kısa bir bölümüne hep birlikte bir gözatalım: "Acı çeken, teselli edilmeyi umut eden, bir an için her şeyi unutmak isteyen insanlar bütün bunları anlıyor, o kahkahaların hiç bir şeyi düzeltmediğini iddia etmediğini, sadece rahatlama amacı taşıdığını biliyorlar..."

Charlie Chaplin'den seçmeler: "Oyuncululuğun öğretebileceğine inanmıyorum. Akıllı ve zeki kişilerin bunu başaramadığında öte yandan aptal diye nitelendirdiklerimizin başarılı olduğuna tanık olmuştumdur defalarca."

"Duygulardan arınmış bir akıl suçluların tipik özelliğidir. Öte yandan akıldan arınmış duygu silsilesi ise zararsız aptallığın tipik bir örneğidir. Ama akıl ve duygular kusursuz bir denge oluşturdıklarında ise kusursuz bir aktör ortaya çıkar."

"... Lüks ve keyif içinde geçen yolculuk bana paranın sağladığı mutluluğu tattırıyordu."

"Yoksulluğu ne eğlendirici ne de çekici buluyorum. Bana değerlerin yok oluşunun ve zenginlerin erdemlerini abartmanın dışında hiçbir şey öğretmedi."

Öte yandan zenginlik ve ün, dünyaya doğru bakış açısından bakmayı, doruktakileri tanıdığımında onların da bizler gibi ek-sik tarafları olduğunu öğretti."

"... Sosyalizm hakkında fazla bir şey bilmediğimi ve böylesi bir sistemde insanın yaşaması için mutlaka çalışması gerektiğini duyduğumu söyledim. Doğrusunu isterseniz, insanların çalışmadan da yaşayabileceği bir sistemi yeğlerim."

"İnsan kendini genellikle bir-

den sosyetenin içinde buluverir. Bu karanlıklar içinde birden aydınlığı yakalamak gibi bir şeydir."

"...İngiltere'nin ünlü celladı Billington da oraya sık sık gelirdi ve onunla bardo oynamak beni çok gururlandırır."

"Sizi rahatlatmak için bilmek istediğinizi düşündüğüm birkaç şeyi de açıklamadan geçermiyecğim. Ben komünist olmadığım gibi hayatım boyunca hiç bir siyasi partiye veya kuruluşa üye de olmadım. Ben bir barış aşığıyım. Lütfe beni ne zaman Washington'da görmek istediğinizi bildirin. Saygılarımla, Charlie Chaplin." (ABD hükümetinin ona dair vereceği daveti iptal etmesi üzerine, üzülerek Washington'a göndermiş olduğu telgraftan)

Charlie Chaplin'in filmleri

Keystone Filmcilik / 1914

- Making a Living
- Kid Auto Races at Venice
- Johnnie'nin Bir Filmi
- Yirmi Dakikalık Aşk
- Çetenin Arkadaşı
- Dinamit ile Kibrit

Essanay Filmcilik / 1915

- Parkta
- Bir Kadın
- Banka
- Çalışma
- 1916
- Carmen
- Polis

Mutual Filmcilik / 1916

- Bay Kont
- Şarlo Tefeci
- 1917

Kaynaklar:

- Charles Chaplin, "Hayatımın Hikayesi"
- André Bazin / Erich Rohmer, "Charlie Chaplin"
- David Robinson, "Chaplin, Sein Leben - Seine Kunst"
- Lexikon Linker Leitfiguren
- Filmleri...

Savaşınız varsa şiiiriniz yoktur.

Türkiye'de son yıllarda sanat alanında bir çoraklaşma yaşandığından söz ediliyor. Yeni ürün verenler iki elin parmaklarıyla sayılacak kadar az. Yayınevleri şair ve romancıların eski kitaplarının yeni baskısını yaparak okuyucu talebini karşılamaya çalışıyorlar.

Sinemalar, ABD filmleri ile kapatılmış durumda. Çok az sayıda ki Türk filmi içinde dikkate değer olan bir ikiyi geçmiyor. Televizyonlar Amerikan ve Avrupa dizilerinin suya tirit tekrarında öteye gitmeyen yapımlarla yetinmek zorunda kalıyorlar. Devlet, şovenizmi körükliyen dizi ve yapımlarda başkasına yatırım yapmıyor.

Muhalf sanatçılar ya teslim alındı, ya da bir kenara itildi. Bugün hayatta olmayan bazı devrimci sanatçılara vatandaşlık hakkı verilerek, zararsız hale getirilmeye, devletle barıştırılmaya çalışılıyor. Bu çoraklaşma –başka nedenler– yanında esas olarak, Türk devletinin Kürtlere karşı yürüttüğü savaşta kaynaklanıyor.

Köklü muhalif geleneği olmayan Türk aydını savaş karşıtı bir hareket yaratamamıştır. Bazı muhalif özellikler taşıyan aydınlar, ya maddi yarar sağlanarak, ya da kariyer sunularak düzenin sınırları içine çekilmiş, muhalif tavrını sürdürmekte ısrar edenler ise bir kenara itilmiş, şovenist propagandanın hedefi haline getirilmiştir. (Şairler belediyelerde kültür danışmanı yapılmış, özel tiyatrolar ve bazı filmlere devlet desteği sağlanarak evcilleştirilmiştir.)

Sanatçı muhalif olandır. Muhalf olma özelliğini kaybeden sanatçı duyurluğunu yitirir. Yaratmaz, ya da yarattığı şeyler tatsız tuzsuz bir takım mersiyelerde başka birşey olamaz.

Bir kaç yıl önce Metis yayınları arasında savaşa karşı bilim kurgu öykülerde oluşan "Asker Kaçağı" isimli bir kitap yayınlandı. **Bülent Somay**, tarafından derlenen öyküler

savaş-sanat ilişkisine dair ip uçları taşıması açısından ilginç. Kitap, kimse'nin dikkatini çekmedi, üzerinde bir tartışma olmadı. "Aydın"ları da savaşa endekslenmiş bir ülkede, böyle bir kitabın yankı yapmaması normal.

Kitapta yer alan "Kaybolma Numarası", adlı öykü Türkiye'de sanat alanında neden bir çoraklaşma yaşandığına ışık tutacak nitelikte. Öykününün yazarı Amerikalı **Alfred Bester**. Yazar hayali ABD-Sovyetler Birliği savaşını anlatıyor.

ABD, demokrasiyi, uygarlığı savunmak için SB'e savaş açar. Savaşın başı olan ABD'li general **Carpenter**; şiiri, güzel sanatları, edebiyatı savunmak için savaştıklarını ilan eder. Bu 'kutsal' savaş uğruna ülkenin bütün imkanları savaş makinasının emrine verilir. Rakamlar yüzler ve binlerle ifade edilir. Bin mühendis hemen, 200 doktor bir gün içinde savaşın emrine verilir. Ekonomik kaynaklar bütünü ile savaş makinasına aktarılır.

Ancak savaş, savaşan insanlarda bazı rahatsızlıklara yol açar. Bunlar için açılan hastahaneler dolup taşar. T Koğuşun'daki hastaların ise özelliği hiçbirine benzemez. Bu odadaki hastalar bir süre kaybolduktan sonra, tekrar geri gelmekte, kayboldukları sırada başka hayatlar yaşamaktadırlar.

Savaş makinasının başı olan general hastaların bu özelliğinde haberdar olduktan sonra, bu özelliği kullanarak savaşı kendi lehine çevirmeyi düşünür. Ancak önce hastalığın sırrını çözmesi gerekmektedir. Bunun için ülkede ki bütün doktorları seferber eder. Ancak hiçbir doktor bu hastaların sırrını çözemez.

Sonunda Sibernetikçi, Psikiyatrist, Anatomist, Arkeolog ve üst düzeyde bilgiye sahip bir Tarihçi'den oluşan bir ekibin kurulması kararlaştırılır. İlk beş uzmanın savaş görevlerinin bırakıp gelmeleri kolay olur. Ancak, birinci sınıf bir tarihçi cezae-

Hüseyin KALKAN

vinde ki bir savaş mualifidir.

Tarihçi, incelemeleri sonucu bu hastaları zaman içine yolculukta çok daha önemli bir işi gerçekleştirdiklerinin ortaya çıkarır. T koğuşundaki hastalar hidrojen bombasının etkisi sonucu hasaslaşmışlardır ve "hayale-rindeki hayata" yaşamaktadırlar. Düşlerini gerçek kılmaktadırlar. General, tarihçide hastaların bu işi nasıl yaptığını anlamasını ister. Tarihçi; "Hayır yapamam. Ben bir tarihçiyim. Yaratma gücüm yok; bu yüzden sınırlarımın dışında. Size bir şair gerekli...düş yaratmaktan anlayan bir sanatçı. Kağıt üzerinde düşler yaratan birinin bu düşleri gerçeklikte yaratmaya geçmesi zor olmasa gerek" der.

Bunun üzerine general, hemen ülkesinin en iyi şairinin bulunmasını ister. Ülke çapında araştırma yapılır. Ancak bir şair bulunamaz. Ülkede şiir yazan kalmamıştır. Şavaş makinası ve şovenizm şiiri bitirmiştir.

Bu bölümü kitapta izliyorum, "Carpenter telefon açtı: 'Bana bir şair yollayın.'

Bekledi...bekledi...yine bekledi...Bütün Amerika ülkesi, güzellik, şiir ve Daha Güzel Bir Yaşam Düşü için uğraşan iki yüz doksan milyon bilenmiş ve sertleştirilmiş uzmanının, her işe göre özel olarak geliştirilmiş araçlarının arasında canla başla bir şair aradı. Canpeter, şairin bulunmasını bekledi; bu sonsuz geçikmeyi, aramanın verimsizliğini anlamadan, Bradley Scrim'in bu son ölümcül kayboluşa niçin güldüğünü, güldüğünü, güldüğünü anlamadan bekledi."

Bu bilim kurgu öyküdeki gerçekler ve gerekçeler Kürt halkına karşı kirli bir savaş yürüten TC'nin gerçeği ile ne kadar benzeşiyor. Demokrasi, ülkenin bölünmez bütünlüğü, laik ve demokrtik Türkiye söylemleri. Özel savaş kurmayları sanki bu öyküyü Türkiye'ye adepte etmişler.

Eğer haksız bir savaşı destekliyorsanız, ya da haksız savaşa karşısında sesiz kalmayı seçmişseniz şiiriniz bitmiştir. Şavaşınız varsa, şiiriniz yoktur.

Ekim 94

ş i i r b a h ç e s i

BİR ÇOCUK SESSİZLİĞİNDE, KURULACAK DÜŞLER

Gökyüzünden kopan bir çığlık gibi
Düştü toprağa / Ellerimizle ektiğimiz fidanlar
Baharın rahmine
Ve düşlerimizde yarlandı sabahlar.

Hele fırtına,
İsyan ektiğimiz sokaklarda
Çığlık olmaya görsün / O zaman sabır
Deli bir nehir gibi taşacak avuçlarımızda

Pes etmek yok öyle kolayca
Sevgiler boşuna kana bulanmadı
yarın kucağında
Bizi yazacak tarih kitapları
An be an / Ve her saniyesini
Neydi çığlık çığlığa yaşanan
Biz ki,
Celladın pençesinde umudu büyüttük
Zulmün kahpe kurşunlarına rağmen.

Şimdi zaman bizden yana
Artık susmayacak duygunun ırmakları
Yarım kalmayacak
Yarın kucağındaki sevincin coşkusu
Bir çocuk sessizliğinde kurulacak düşler
Yeter ki, / Örgütlü olsun kavga
Ve bir de nehirler denize dönüşmesini bilsin.

Fuat KAPLAN

VATANIM

Özgürlük var dediler işçi kardeşim
İçtiğim su yediğim kuru ekmeğim
Alınları verdiğim emeğim
Satın alındı benim vatanım.

Ne hayaller kurmuştum çocukluğumda
Koşup coşan özgür bir vatanımda
Düşünmek yasaktır bu orlamda
Haykırsın özgürlük, satın alınan vatanımda.

Seni seven vatanım hain dendi
O güzel vatanıma yabancı sermaye girdi
Yurtsever senin için binlerce şehit verdi
Kokuşan bozuk düzenli benim vatanım.

Doğduğum koşup oynadığım yurdum
Ben uzaklarda sana duyduğum
Hasret düzene karşı olan kinim
Döneceğim sana benim güzel vatanım.

B. Aslan / 15.5.1988

İnsanlık ve Doğa için

Gökyüzü herkesindir
masmavi yeryüzünü bölüp parçalıyorlar
Herşey talan, sanki bozuk radyo gibi,
anaların gözü yaşlı,
Çocukların oyuncuları alınmış, ağlıyor
Babaların ellerine zincir vurulmuş,
farkında bile degiller,
Çünkü sermayedeki çelişkiyi kavrayamamışlar.

Doğa ise şaşırmış yazın kar yağıyor
kışın güneş açıyor, neler oluyor
Deniz: "ne oldu bana" üzerim simsiyah,
Gökyüzünün masmavi rengini
Görmez oldum yeter artık diyor,
Sen de öfkeni haykır, deniz gibi,
O zaman ne anaların gözü yaşlı olur,
Ne de çocuklar oyuncaksız kahr.

İşçinin zinciri kırılсын
özgür olsun, tüm ezilenler
Doğa kaybettiği hasretliğine kavuşsun
O zaman

Yeryüzü de gökyüzü gibi herkesin olur.

G. Özcan / Stuttgart

KADINIM

Sen kadınım
Hasreti özlemi nakış nakış
oya oya işleyen
Henüz on üçünde sevdâ türküsü
Davul sesıyla hasreti özlemi tadan
Sen kadınım.

Yanar yüreğin be kadınım yanar yüreğin,
Kazan Gaynatır
Eriyip giden gencecik çağında,
Hırsın, kinin, öfkenin göleti
Sırtında kundaklı yavrusu ile,
ineğimin koyunumun çobanı kadınım.

Harmanımda su testim
Bağımda işçim evimde bekçim
Tarlamda ırgadım
Çatlamış tabanı narıslı elleriyle
Fabrikalarda çark dişlisinde
Talaş talaş tozan kadınım.

Kör pencerede soba değin
Gece karanlığında yağız deli kanlısını
Bekleyen
Çorbamın tuzu
İnsanlığın onuru kadınım.

S. Tunç / A.Varolbergden

Su sat, limon sat

İşsizlikten bahsedersin
 Utanmadan, sıkılmadan
 Su sat, limon sat
 Hiçbir şey bulamadın
 Bir şapka bul, kahya ol
 Daha olmadı
 Bir ayağını sakla
 otur bir köşede bekle
 ne vergi, ne sigorta öde
 gel keyfim gel
 bu memlekette demokrasi var
 hasta ol, sürün, dilediğin gibi öl
 karışanın mı var...

Erol Ars / Augusburg

Akın Var

Biz güneşe düşman değiliz
 Oysa biz emekçi ve işçiyiz
 Sömürü ve baskıdır düşmanımız
 Güneşte bizim hayat kaynağımız

Zincirlerden başka
 Ne olacak kaybımız
 Mutlu, özgür bir yaşam için
 Kazanılacak var bir dünyamız

Akın var doğru amaca
 Dünyada akın var akın
 Enternasyonalizmin zaferiyle
 Dünyanın da zaptı yakındır yakın.
 Vural / Berlin

Bu Yürek

Kara bir bulut gibi
 Çöktün içimdesin / Korkarım
 Öyle çözümsüz / Ve yalnız
 Çıkası değilsin.

Tükendi mi içimdeki sanat ateşi
 İstemiyor mu acaba
 Dudaklarım seni mırıldanmayı
 Ellerim seni çizmeyi
 Şiir gibi yazmayı bir gün
 Roman gibi okumayı ya da
 İstemiyor mu acaba

Bu yürek benim
 Bütün susamışlığıyla
 Kök salmış ölüm toprağına
 Sökemezsin tazeliğimde sen beni
 Vakit geç / Güldürme ne olursun
 Boğma beni kahkahalara
 Bu yürek varken
 Tanka topa ne gerek
 Senin yok etme yönteminle yok olmaz
 Bu yürekte

Kahpelige yer yok
 Büyük sevdalarda yanar /Bu yürek
 İki şeyi paylaşır
 Biri sevgidir sevgi
 Biri de hiç unutmama kulağına küpe
 Kindir bitimsiz kin.

Destina / 93 Heilbornn

Kardeş olmaz mı insanlar?

Küçüğe sevgi / Büyüğe saygı
 Değil.

Küçüğe de sevgi-saygı
 Büyüğe de sevgi-saygı
 Neden olmasın?

Su küçüğün
 Sofra büyüğün derler
 Bizim Anadolu'da

Su da
 Sofra da
 Hem küçüğün, hem büyüğün
 Neden olmasın?

Kimine Alevi
 Kimine sünni
 Kimine Kürt
 Kimine Türk
 Diyen diller hangi dilden konuşur?

"Yetmişiki milleti aynı gözle görmeyen
 Halka müderris olsa hakikatte asidir"
 Diyen büyük insan gibi
 Tüm insanları kardeş bilsek
 Neden olmasın?

Sürgündeki sanatın temsilcilerinden: Jamal Abdo

Baran FUNDERMANN

Ülkesi özgür olmayan sanatçının kendisi de özgür değildir. Esaret şartlarındaki bir sanatçı için onurlu yaşamının yolu, gerçeklerine sıkı sıkı bağlı olmak olsa gerek. İşte o zaman sanatçının dünyası genişler. Eserlerinde kan, gözyaşları, keder de aksa kendi gerçekleri; dünya gerçekleridir, insanları kendine çeker, hayran bırakır, düşündürür. Çünkü o ayna olmuştur artık, toplumu yansıtan. Eseri vasıtasıyla toplumla, dünyayla kucaklaşmak erdemdir halk sanatçısı için.

Ötuzlu yılların sonralarında İspanya'daki azıllı faşizmin Guernica kentini yerle bir etmesi, Picasso'nun aynı adlı ünlü tablosunun doğmasına neden olmuştur. Aynı yıllarda Paris'te açılan ve uluslararası nitelikteki resim sergisine Picasso'da bu tabloyla katılır. Sergi esnasında bir nazi subayı yanına yaklaşarak, küçümser bir şekilde, "bunu siz mi yaptınız?" diye sorar. Ardından sanatçının verdiği cevap, "hayır, siz yaptınız"dır. Nazi subayı o anda aynadaki çirkin yüzünü görmüş müdür, bilmez. Ama cevap çok anlamlıdır...

Üretilen eser gününe, tarihine bağlı olduğu sürece değerlidir. Onları yansıtabildiği kadarıyla nitelik kazanır ve giderek insanlığın malı olur. İşte bu anlamda sözünü etmek istediğimiz sanatçılardan biri de "sürgündeki sanat" çalışmalarıyla "Mirê hêkan" (Yumurta prensi) Jamal Abdo'dur. Apê Musa (Musa Anter) Doz Yayınları'nca çıkarılan "Hatıralarım" adlı kitabının bir yerinde, "İngiliz tarihçi Arnold Toynbee der ki, 'bir millet için en büyük felaket tarihinin düşmanları tarafından yazılmasıdır' diye yazar. Abdo sanatıyla kendi tarihini yazmanın bilincine giderek yaklaşan ve yakalamaya çalışan bir şahsiyet. Son çalışmaları Apê Musa başta olmak üzere basın şehitleriyle ilgili. Eserler bu günlerde dünya turuna çıkma yolunda.

Avrupalıları güçlü estetik anlayış ve kavrayışıyla şaşırtıp kendine hayran bıraktıran, Kürdün-Kürdistan'ın büyüğü ve ızdıraplı gerçeklerine çeken biridir Abdo. Avrupa basını ondan, "Zengin bir kültür", "Modern Kürt Sanatı", "Sürgündeki Kürt Sanatı"... diye söz eder. "Tap, tap, tap..." adlı eserde, kanlı bir ayak tabloyu baştan başa geçiriyor. Yumurta yaşamının, doğuşun sembolüdür. Kanlı izlerin iki tarafında da kırılmış içi boş yüzlerce yumurta. Ayak bastığı her yumurtayı kırarmış... "X caddesi"ndeki binanın zillerinden kanlar akıyor. Duvardaki yumurtalardan siyahın egemen olduğu sarı, kırmızı, yeşil renkler... "Baskı altındaki düş", "Yasak

bayrak" diğer eserlerinden bir kaç.

Guernica'yı ilk bakışta anlamak biraz zordur. Tıpkı Abdo'nun eserleri gibi. Örneğin, Apê Musa'yı tanımadan, yaşadıklarını bilmeden onunla ilgili modern bir tabloyu anlamak zorlaşır. Oysa bilenler için Abdo'nun eseri, konusu ve ülkesi gerçeklerinin sıkı sıkıya işlenmişliği baş döndürücüdür. Toprak zemin tel örgülerle çevrilmiştir. Fakat olay Abdo'da alışılmışın dışındadır; teller ve diğer objeler gerçektir. Üzerine Musa Anter, Aysel Malkaç, Yahya Orhan, Hüseyin Deniz, Vedat Aydın... yazılı. Kanlı yumurtalarda öyle. Yumurtalardan yaşam yerine kanlanmış birer mermi görülmektedir. Tabii ki bir sanatçıyı "analiz etmek" sanat eleştirmenlerinin işidir. Öyle sanıyorum ki, bir gün kendi kültürüne yabancı olmayan bir eleştirmen çıkıp tablolarındaki bu olağanüstü anlatım ve ifadeleri bizlere daha iyi aktaracaktır.

Jamal Abdo kısaca, "Ben çalışmalarımı büyük bir azim, dert ve yaralarla yoğurup yaptım. Eserlerimdeki her bir yumurta, ölüm ve yeniden yaşamın ifadeleridir.

Biyografi

27 Mayıs
1961'de Kedih
Vadisi'ndeki
Derbêşyê'de,
Güney Kürdis-
tanlı bir aile-
nin çocuğu
olarak dünya-
ya gözlerini
açtı. Çocuklu-
ğu "Türkiye-

Suriye" sınırında geçti. Burada ülkesinin bölünmüş-
lüğüne bizzat yaşadı. Küçük yaşlarda tiyatro ve re-
sime ilgi duydu. Liseyi 1980'de bitirdi. 1981'den ilber-
ren Almanya'da yaşıyor. Aachen Sanat Yüksek
Okulu'nda sahne, kostüm, dekor eğitimi gördü. Bu
arada eğitimini sürdürebilmek için aynı yapımdan
çeşitli işlerde çalıştı. Eğitim yıllarında birçok rejisörle
çalışıp, Stiehlbruch Tiyatrosu'nda oyunculuk yaptı.
1988'de eğitimini tamamlayarak bir reklam ajan-
sında çalıştı. 1989'dan beri WDR'de sahne ve dekor
düzenleyicisi olarak çalışıyor. Modern sanat anlayışı
ve çalışmalarıyla alanına katkıda bulunuyor.

SİLGİLER, SİLERKEN, SİLİNİRLER DE

Ece AYHAN

I
Biliyor musunuz? Bir şairin, kendisinin de bir insan olduğunu-insan bu dünyada, sıkışınca, ne özürler, ne bahaneler bulabiliyor, ilginçtir. Evet insanın (İnsan) olduğunu unutması, unutulması ve unutulması herhalde korkunç olumsuz bir şey! Hatta ürkünç! Yani ki bizim kuşağımızın Sıki Şairlik'inin tam tersi! (ona Sivil Şiir de denebiliyor.)

'Bizim Sırp şairi'nin soruları öyle dayatanların söylemine, diskuruna kapılmaması ya da o biçimdeki söyleme gelmemesi, belirli bir açıdan elbet iyice bir şey. Çünkü, soruları öyle soranların büyük çoğunluğu hep 'İktidar'dadırlar ya da en azından iktidardaki geniş mezheplilerle ve geniş meşreplilerle senli benli, içli dışı bir 'kötülük dayanışması' içinde değil midirler? (Bunu ben 1977'den beri canımda ve iliklerimde yaşayarak biliyorum, başkalarının hesabına utanç duyarak hem de!)

II
Şunu eklemek isterim yalnız; Bir çocukluk, yok yoksulluk içinde ve buruşmuş olarak ve (kısa) buruşuk geçmiş olabilir. Kimse bana "benim çocukluğum" sözgelimi sıki şair Cema

Süreya'dan da "kötü geçti" diyemez! Öylesine bir ıssızlığın ve yalnızlığın ve kimsesizliğin içine hemen hemen bütün cumhuriyet tarihinde kimse düşmemiştir!

İşte o yüzden rahatlıkla "bizim hesapsızlığımız, sizin hesaplılığınızı yer!" diyebilmiştir bir cumhuriyet büyüğünün oğluna, meydan okurcasına. Ve sonraları yakın arkadaşlarından kazık yemiş ya da eli ısırılmış filan olabilirler, v. s.

III

Ama, 'bizim' Sırp şairi, beynine sürdüğü bu silinmez lekeyi, öyle, aklınca, misvakla filan çıkarmaya kalkmasın. Leke her yerden görülüyor, görülebiliyor. İşte tam da yendir burası:

Silgiler, silerken, silinirler de! O bizim Sırp şairi Sıki Şiir'den etik bakımdan gittikçe ve gidecek uzaklaşıyordu zaten. Ben bu konuyu istemiyerek geçiyordum, açıkcası atlıyordum hep.

Belki de o, başlangıçtan beri (ben ilk kuşkuyu 1970'de Aksaray'da TÖS'ün binasında bir şiir toplantısında duymuştum. Ve "dur bakalım!" demiştim kendi kendime. Ben, gerekirse, bir ömür boyu pusuya da yatabilirim. Bir gerçeklik uğruna 30-40 yıl bile bekleyebilirim!) gizli bir biçimde ve alttan alta 'dürüst' bir insan değildi. ('Dürüstlük'. Her söylemde, her anlamda yalın 'dürüstlük' hey!)

IV

Şairler yoksa kızlarla, delikanlılarla birlikte 'sünni' Sırplarca, hem de alkışlanarak yakılmadı mı tarihte? Sivas'ta ve şiirin de tarihinde? Bunun, gerçekten Sivaslılığı ve İslamılığı da yaralayan ilkel ve barbarca düpedüz bir cinayet işlenmiş olduğunu hiçbir kurnazlık ve laf kapatamaz. Cumhuriyetin en anlamlı bir olayıdır bu. Arkası da gelecektir.

Ekim 94

Acıyı yaşamadan onu doğru tanımlamak mümkün değildir. Ben inanılmaz bir acıyı yine inanılmaz yumuşaklıktaki bir dille anlatmaya çalışıyorum. Kürtler acılarını kilim, halı, yastık vb. gibi kendine özgü tuallere işlemişlerdir ilmi ilmi. Ben ise çağa uygun ve herkesin daha iyi anlayabileceği uygun bir dille anlatmaya çalışıyorum günümüzün acılarını..." diye tarif ediyor eser ve anlayışını.

Abdo'nun eserleri bir çok defa Avrupa'yı dolaşmış

ve olumlu etkiler bırakmıştır. Avrupalı eleştirmenler olumlu yaklaşıp övgüler yapmışlardır. Fakat sırf sanatsal yönü ele alındığı için, eserlerin esas olan siyasi yönlerinin ele alınışı bakire sayılır. Eserler bugünlerde Dresden-Leibzig-Chemnitz (24.10.94), Giessen (23.01.95), Bielefeld (29.04.95), Stolberg (28.05.95), Paris (24.06.95), Stockholm (tarih belli değil), Tunus (tarih belli değil) başta olmak üzere dünya turuna çıkma hazırlığındadır.

Çağının bir dehası:

ÖMER HAYYAM

Selamin savaşından önce (İ.Ö. 480) kıyıya doğru yönelen Kral ZURKSEZ ordusunu ve filosunu görünce göz yaşlarını tutamadı ve: "İnsan yaşamının kısıtlılığı beni üzüyor. Yüzyıl sonra şu insanların hiçbirini yaşamıyacak" dedi. Heredot, ağladı.

Lokman Hekim eğer ölümsüzlük otunu düşürmeseydi Göksu Nehri'ne, belki o yüzyıllar önce yaşamış koca bilgelerle yüzyüze soluk soluğa konuşacak, en aزیyla yetinmek gerekirse eğer, uzak-tan da olsa görebilecektik onları.

Ya Gilgamiş? İnsanoğlunun geçmiş tarihinde ilk destanı yaratan bu sarışın dev, hudutsuz cesaretini ve o korkunç kuvvetini, adına ölüm denilen kallesi yok etmek, kaldırmak için ortadan seferber etmedi mi? Ahh.... Engudi yiğit ve fedakar insan...

Niceleri geldi neler istediler.
Sonunda dünyayı bırakıp gittiler
Sen hiç gitmeyecek gibisin değil mi?
O gidenler de hep senin gibiydiler.

Dediler ki, envayi çeşit tadta bir su, O'nu arar dururmuş. Söylediler ki, okyanuslar dibinde bir ot, peşisıra Gilgamiş koşmuş koşmuş. Kimi kitaplar da yazmış ki, bir çiçekmiş çaresizliği ölümün, yalnız Lokman Hekim ile konuşmuş...

İnsan eserleriyle ölümsüzleşir!

İnsanoğlu belki de, insanda ve hayvanda ortak olan derindeki bazı içgüdüler nedeniyle, ölüm karşısında büyük korku duymuş, onu bir son olarak kabul etmek istememiş. Kesin bir bitişe, yok olmaya dayanamamış, ruh ve ruhsal var olma düşüncesi, ölümden sonraki yaşam olan içgüdüğü ve korkusu onu bir avutucu noktaya getirmiş. Din'dir bu!

Din; insan yazgısını elinde bulunduran, kendisine boyun eğilmesi, saygı gösterilmesi ve tapınılması gereken, gözle görülmeyen üstün bir gücün varlığını insanın kabul etmesidir.

Bu dünyadan başka dünya yok, arama
Senden benden başka düşünen yok, arama
Vazgeç; ötelere, yorma kendini
O var sandığın şey yok mu, o yok arama!

Oturan ADAM

Ölümün karşı konulmaz gücünü gören olmamış mı hiç? Olmaz olur mu? Kimi hiç ölmeyecekmiş gibi yaşamış. Kimi diz çökmüş önünde. Ağlamış, yakarmış, kahretmiş. Kimi ise, ölümsüzleşmek için hanlar, hamamlar, konaklar, su kanalları, kuleler, piramitler.... yaptırmış ve daha nice sanat eserleri...

Destanlar yaratan direniş kahramanlarını saymaya gerek var mı? Nerede o geceleri aydınlatan yüz kapılı şehir Babil. Hani nerede o Gizeh Tapınağı, nerede ünü büyük Delfoi ve Verstaller Bakireleri fotoğraflarında virane duruyor Tebai. Yüce Sezar şimdi bir müzede yatıyor, büyük İskender'in mezarı bile yok. Adı naletle anılıyor hala bir Cengiz Han'la Timur...

O güzel insanlar ve o ceberrut krallar, birer birer beşer onar gitmişler. Türküleri durgun, efsaneleri yığındır bir köşede, eğer soymassak Spartaküs'leri, Ki-u Yuan'ları Bedrettinleri, Baba İshakları...

Şairler kalmış yalnız, ilden ile, dilden dile bir ezgi olarak dolaşan. Kiminin üzerinden binlerce yıl geçmiş olmasına rağmen, hala bir türkünü, hala bir öykü hala bir şarkıdır söylenen.

Bu sarayın başı göklerdeydi bir zaman Padişahlar girer çıkardı kapısından
Şimdi duvarında bir kumru, Guguk diyor
Guguk, guguk, O şanlı günlerin ardından.

Düşündüğün gibi yaşa!

Rivayet ederler ki, Pers ülkesinin bu sözünü esirgemeyen, ünü yaşadığı çağı aşan bilge şair Hayyam'ın, ölmek üzereyken ağzına bir damla su damlatırlar gelenek olarak. Hayyam zorla aralar gözlerini, kırk dökük sözcüklerle "Neydi bu ağzıma damlatığınız" diye sorar. "Su idi derler su idi." "Nee" der "Suydu ha? bilseydim ki su bu kadar tatlıdır, hayatımda hiç şarap içmezdim" der.

Bilir misin, yüceler yücesi Tanrı,
Şarap ne zaman coşturur içenleri?
Pazar, Pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe
bir de Cuma, Cumartesi günleri.

Ülkemizde, Hayyam hakkındaki çok yaygın bir rivayettir bu. Aslında masa başı efsanesidir demek daha doğru. Gerçek payı var mıdır bunda? Bu, Hayyam'ın rubailerini anlamaya, anlamadığı halde üstüne üstlük bir de anlamlandırmaya çalışan, deyim yerindeyse; kendi cehaletlerini ve ukalalıklarını Hayyam'a yükleyenlerin görüşüdür olsa olsa. Bir de, bu bakış açısını ayakta alkışlayan yobazlar ve softalar var ki, onların teveccühlerinin (!) altında derin ızdıraplar yatıyor (polemikte buna değineceğiz) aslında.

Peki neydi Hayyam? Tam burda bir şey söylemek istiyorum sizlere. Konuya ilişkin ama konudan ayrı. Ayrıca "ben" sözcüğünü kullanmak zorunda kalmamdan dolayı o engin hoş görünüze sığmıyorum.

Antik, tarihi (İsa'dan önceki) okurken bir şeyler takıldı gözlerime Babil! Yüz kapısı vardı bu şehrin, dahası geceleri aydınlatırdı o tarihler de (6.000 yıl önceden bahsediyoruz belki daha fazla). Büyük İskender bile Babil'i ele geçirdiğinde bu yanan suya (ham petroldü bu, ama o zaman bilinmiyordu) en yakınındaki askerinin kafasını batırdı ve ateşi yaklaştırıp cayır cayır yanışını hayret ve korkuyla izlemişti. Su yanıyordu!?

Ya ünlü asma bahçeleri Babil'in? Düşünün bir kez, Prenses SAMİRAMIS memleketini (Kürdistan'ı) özlemesin diye kocası tarafından özel olarak yaptırılmış. Güvercin sütüyle beslenen şu gözüller güzeli Kürt dilberinden bahsediyorum. Gökleri uzanıyordu kuleleri Babil'in ve bir uygarlık anıtı gibiydi Ortadoğu'da (bugünkü yeri Bağdat). Yüz yıllık bekarların ortasında, genç, şuh ve de çıplak bir bakire gibi sırtıyor, gel gel ediyordu bütün imparatorluk ve krallara. Yoksa, telefon yok, gazete yok, yol yok yolak yok, nereden bilecek Mekadonyalı İskender Babil'i? Ama buna rağmen sarmış ünü yaşadığı çağı, çağları. Sadece İskender'i çekmemiş kendine, daha kimleri, kimleri... Gerisini varın siz düşünün.

Rüyalarıma bir düş olarak girerdi Babil. Fantazimle daha bir efsaneleştirdim Babil'i. Meyvalarını kendileri uzatırdı insanın ağzına bahçeleri. Gökyüzünde sevgiliyle kucaklaşıp gibi, yol boyunca uzanan ağaçlar, doruklarında kol kola, kucak kucaka idi dalları. Ak ipekten bezlere bürünmüş dilberler, şuh kahkahalar ile sunardı altın bakraçlar içerisinde yolcuya suyu. Gökyüzü hep üzümde, başı-

na değişirdi sokaklarından geçenlerin. Bu yüzden, gece ve gündüz meşaleler yanıyordu her bir köşesinde, isi yıldızlara vuruyor, ay onun yüzünden kaybediyordu doluluğunu. Yasağın bir türlü süyle, bin türlü sü yasaktı o şehirde. Birbirini beğenenler hemen o yerde soluk soluğa, dudak dudağa ter ve şehvet içindeler inim inim inlercesine sevişiyordu. Bakmak yasak değil ama ayıptı. Yasaları belirleyen bir kanun yoktu, ihtiyaçlardı yürürlükte olan. Kimse zarar vermeden kimseye ve herkes karşısındakini kendisi gibi görerek saygı gösterdiği ihtiyaçlar.

Hırsızlık yoktu, herşey herkesindi o şehirde. Ben Babil'i görmezden önce Babil, Babil'di o zamanlar...

Ne zamanki Toynnb'e'nin ansiklopedisinde Babil'in bin yıllar sonra çekilmiş bir fotoğrafını gördüm, bir düş kırıklığı bir çöküş oldu içimde. Uğru-na şiirler yakılan, öyküler, kehanetlerle anlatılan şehir bu muydu, bu muydu? Tanrı aşkına diye, derin bir iç geçirdim. Darmadağın oldu hayallerim. Bizim köy güzeldi bundan. Fazla uzun sürmedi düş kırıklığım, dönemi yakalamaya çalıştım. Bir parça başarılı oldum sanıyorum. Babil, yeniden ışı ışı yanmaya başladı karşımda daha bir görkemliydi üstelik. Bu günün Paris'i olsun, Rio de Jenerio'su olsun sönük kalıyordu Babil'in yanında. Attım ceketimi omuzlarıma daldım fantazi dünyamda Babil'in sokaklarına, hem de güzellerin altın bakraçla sunduğu, hiçbir tasın, hiçbir damlasını ziyan etmeden kana kana içerek yürüdüm...

Neden anlattım; halkımızın güzel bir sözü var: "Gül dalında, söz yerinde güzeldir" der. İşte koca Hayyam'ı değerlendirmek için, yaşadığı dönemi ele almak ve beraber değerlendirmek için altın gibi bir söz.

Şöyle bir tez ileri sürülebilir mi? "Hayyam, dönemi içinde mi Hayyamdı?" Ben Hayyam'ı tarih denilen ahırın mahzeninde kalmış Samos şarabına benzetiyorum, bin yıllar geçtikçe daha bir tatlanan,

kıymetlenen Samos şarabına. (Biliyorsunuz yalnızca krallar içerdi onu.)

İsterseniz önce Hayyam'ın ulusunu, ülkesini, inançlardaki evrimi kısa kesitlerle ele alıp sonra yine koca Hayyam'a dönelim.

Haksızlık etmekten sakın, hak yoluna gir, Yediğin ekmeği başkasına da yedir Cana kıyma, kimsenin sırtından geçinme, Seni cennete sokmak benden: Şarap getir!

Persler

"Ben Akamenidlerden Kral Sirüs'üm" Böyle yazıyordu Lahit'in üstünde, ama boştu mezarın içerisi. Yüz elli yıllık Med devletini yıkıp, onun yıkıntıları üzerinde büyük Pers İmparatorluğu'nu kuran insandır Sirüs! Tarihin cilvesine bakın ki, kendisi de yarı-med'dir (Kürt'tür) Sirüs'ün, annesi saraylı bir Med prensesidir.

Ve bu tarihteki ilk imparatorluktur. Sa-dece Pers'lerin değil, dünya tarihindeki ilk

imparatorluktur. I. Darius dönemi ise (İ.Ö. 521-486) Pers İmparatorluğu'nun doruk noktasıdır. Krallar kralı ünvanını taşıyordu Darius. Nedeni mi? Mısır'dan, Hindistan'a oradan Trakya ve Makedonya'ya kadar bir sürü krallığı dize getirmiş ve vergiye bağlamıştı kralları. Krallar kralı ünvanı ile anılması bu yüzden. Bu kadar mı? Değil elbette. Yönetimde reform, düzenli bir ordunun kurulması, vergilendirme ve yönetimin hükmü olan yerlere denetim için vali (İsmürge valisi) yerleştirilmesi hep onun işi. Kendi adına para bastırmayı da ihmal etmedi.

İnanır mısınız, ilk boğaz köprüsünü kuran da O. Nasıl mı? Yunanistan'ı işgal etmek için, İstanbul Boğazı'nda savaş gemilerini yan yana dizdi ve köprü yaptı gemilerden. Ve başarısız kalınca öfkesinden Ege Denizi'ni kırbaçlattı günlerce...

Büyük Avrasya düzlüğünde, İskitler'e haddini bildirmek için Rusya'nın en derin yerlerine giren de Darius'tur. Keşke düşmanını bulup da savaşsaydı, belki o kadar zaiat vermezdi. Yalnız iyi bir örgütleyici değil, büyük bir askeri dehaydı aynı zamanda. Sahi, kimdi bu Pers'ler, nereden gelmişlerdi?

Yerin üstüne baktım, uykuya dalmışlar Altına baktım, çürüyüp toprak olmuşlar Yokluk ovasında başka ne var ki zaten Daha gelmemişler var, gelip gelmişler var.

İsa'dan önce (İ.Ö.) üç bininci ve iki binli yıllara çeviriyoruz gözlerimizi (belki daha fazla?). Avrupa'dan ve Avrasya'dan göçler var. Kafiler halinde yığın insanlar geliyor Ortadoğu'ya Evleri sırtlarındadır gelenlerin. Yokcu değil hancı olma niyetleri. ARYENLER'di bunlar. Efsaneye göre kaybolmuş bir ülke (Airyanavaeg)den geliyordular. Yakın doğu uluslarının kalkınmasını bunların sağladığı yazılır. Bazıları Hindistan'a gittiler. Bazıları ise Mezopotamya'nın doğusuna İran yaylasına Zagros Dağları ve eteklerine, Hazar Denizi boylarından İran Körfezi'ne kadar olan bir alana yerleştiler. Med'(Kürtler)ler ve

Pers'lerdi günümüz adıyla isimleri. İklimin tarıma ve hayvancılığa elverişli oluşu, bu göçmen ulusları yerleşik yaşama geçirmiştir.

Ah, Tanrı dünyayı yeniden yarataydı
Yaratırken de beni yanında tutaydı
Derdim; Ya benim adımlı sil defterinden
Ya da, benim dilediğimce yarat dünyayı!

Toplum kastlara -sınıflara- bölünmüştü daha o zaman. Kutsal kitapları, uslu uslu tarımla ve hayvancılıkla uğraşmalarını örgütlüyordu. Tabi yönetenlere değildi bu çağrı. Dünyanın en eski dinlerinden olan ZERDÜŞT'çülüktü inançları. Kutsal kitapları AVESTA idi. İsa'dan sonra yedinci yüzyıla kadar da resmi devlet dini olarak kaldı İran'da. Taa ki İslam kapıya dayandı.

Mary BOYCE, Zerdüş'tün, İsa'dan 1400-1200 yılları önce yaşadığını yazar. Bizde "Ateşe Tapanlar" denilen din buydu!

Bir elde kılıç, bir elde Kuran

Saldıranlar, iki seçenek koyuyorlardı yenilmişlerin önüne ya kılıç ya Kur'an! Özgürdün (!) elbette bu iki şık arasında. İslam orduları, Halife Ömer önderliğinde (yıl 637) Suriye'yi işgal ettiklerinde, ilk işleri iskenderiye'nin binlerce yıllık kütüphanesini yakmak oldu. Irak, Mısır ard arda düştü. Pers'ler ve Kürt'ler 651 yıllarına kadar dişe diş bir mücadele yürüttüler İslam ordularına karşı. Gelen istilacılar sadece Kur'an'a boyun bükmeyi yeterli görmediler. Arap dili ve kültürünü de beraber getirmişlerdi. Tam bir asimilasyon politikası yani. Bugün Kuzey Afrika'daki Berberiler hala kendini Arap sanıyor dersek zorun rolü belki biraz anlaşılır.

Ben hangi şarapla sarhoş olursam olurum
Ateşe, puta, neye taparsam taparım
Herkes bir türlü görmek istiyor beni
Ben kendimi ne türlü yaparsam yaparım.

Ne istiyordu İslam? Tanrıya itaat! Gerçek müslüman; gücü sınırsız bir varlığın karşısında kendi iradesinden vazgeçerek ona (Tanrı'ya) mutlak bir bağımlılık içine girmiş insandır. Aslında İslam kelimesi de, Tanrı'ya bütünüyle bağlanmak anlamına gelen "selem"den geliyor. Bu muydu sadece istediği? Halifeye bağımlılık ve

Arap üstünlüğünü kabul etmeyi de dayatıyordu elbette. Sömürgecilikti bu. Din adına Allah adına.

Putların, Kabe'nin istediği, kölelik
Çanların, ezanların dilediği, kölelik
Mihrapı, kiliseydi, tesbihti, salıptı
Nedir hepsinin özeliği? Kölelik

İtaatten ne anlıyor İslam? Evet insan

yaratıktır, usu, anlayış gücü, sözde özgürlüğü bağımsızlığı vardır, yalnız bunları kullanamaz. Günü bir bütün olarak, en ince bölümlerine dek önceden belirlenmiş, ne yapacağı ne edeceği ne gibi ölçüler içinde davranacağı ne gibi kurallara, ölçülere uyacağı kendisine bildirilmiştir. Anlamı şu; bu düşünen, düşünme yetisi olan insanın kendinden alınmışlığı demektir.

Artık insan belirlenmiş tutumları kara yazılarla açıklanmış bir buyrukları yerine getirme aygıtıdır. Yani İslam düşüncesine göre insan kendisine verilmiş görevlerin sorumluluğunu taşımak için gelir yeryüzüne, yaşamaya değil. Kısaca insanın kişiliği ve kimliği yoktur. Bu kuralların dışına

çıkarsa ne olur? Şeriat bütün haşmetiyle cezalandırır oğu!

Beni özene bezene yaratan kim? Sen!
Ne yapacağımı da yazmışsın önceden.
Demek günah işleten de sensin bana:
Öyleyse nedir o cennet cehennem?

Şeriatın cezalandırmasından söz etmekte, nasıl cezadır bunlar okudukça insan şaşırıyor. Hırsızlık mı yaptı? Kolunu kes, bacağı kes, yalan mı söyledi önce kırbaç, falaka cezası dilini kes, damga vur ızgın demirle alnına. Yasak cinsel ilişkiye mi girdi, toprağa göm taşla öldür, boynunu vur kılıçla. Uzaklığı gidiyorsa, bizim diktatimizi çeken bu ceza yasalarının kurallarının Babil'in cebrut kralı Hamburabi'den alınmış olduğudur.

Kim görmüş o cenneti, ceh?
Kim gitmiş de getirmiş haberini?
Kimselerin bilmediği bir dünya
Özlenmeye, korkulmaya değer mi?

Fransız Devrimi'nin ideologlarından Voltaire diyor ki, "Yahudiler, Tanrıları bile başkalarından aşırımlardır" Yahudiler'in tüccar bir ulus olduğunu biliyoruz da, peki İslam ne yapmış; onlar da Yahudiler'in sabilikten aşırıklarını, onlardan aşırımlarını mı?

Dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde, gerek Pers ülkesi, gerek Medya İslam'laşmış artık. Arap dilini kabul etmediler ama, rejim artık İslami yasalara göre çalışmakta, şeriat devletidir İran!

Ömer Hayyam

"Benim mezarım öyle bir yerde olacak ki her bahar, Şimal (Kuzey) yeli bana güller saçacak."

Vardığımda Nişabur'a bahardı, gelinliğini giymişti doğa. Dölünü yaymıştı her yana, renge renk, bucak bucak... Boş gidilmez dedim misafirliğe, kıra daldım, papatya yoldum nergis topladım, lale kopardım kucak kucak. Yola düşüğümde Nişabur'da geceydi, soğuktu, taşları dondu, etraf garip bir sessizliğe bürünmüştü, üşüdüm.

Bir bilge rehberlik etmedeydi bana, yol boyunca da sessiz ve suskundu ama. Az gitmedim uz gitmedim, dere tepe de geçmedim. Bekledim fakat bir bahçe kapısında. Anlamadığım bir dili dinledim.

Önce bana baktılar, gözleriyle tarttılar ve usulca çağırdılar. Kalbim, dar bulmuşdu yerini, bir mahkum gibi çırpınıyordu.

İşte dedi bilge, aradığın burada oturuyor, gel gör. Onu gördüm; armut ve zerdali fidanları üzerine sarkmıştı. Akasya çiçekleri dolu dolu idi etrafı. Oturdum yanı başına yuğdum ellerimle mezar taşını, uyarmaktan korkarcasına hafifçe okşadım ellerimle, kurumuş o ince naaşını. Bin yıllık bir dostu kaybetmenin hasretiyle sabaha kadar oturdum başucunda. Ve ağladım."

Düşünce göklerinin baş konağı sevgidir sevgi Gençlik destanının baş yaprağı sevgidir sevgi Ey sevginin sırlarından habersiz yaşayanlar Bilin ki tüm varlığın baş kaynağı sevgidir sevgi

On birinci yüzyıl sonu ile on ikinci yüzyıl başlarında yaşadı Hayyam. Doğum tarihi bilinmiyor, ölüm tarihi olarak bize ulaşan bilgilere göre 1121 veya 1122 yılları. Bu tarih bile hala tartışmalıdır. Kendi eliyle yazılmış bir tek şiiri bulanamadı. Mümkün müydü? Binlerce yıllık İskenderiye kütüphanesini gözünü kırpmadan yakan bir zihniyet, Hayyam'ın rubailerine tahammül gösterebilir miydi? O zihniyet ki, gövde üzerinde kelle bırakmadı yüzyıllarca. Bırakmaya karar verdiğinde ise Cizye (kelle vergisi)ye tabi tuttu. Kelle vergisinden gelen para Allah'ın kasasına değil, halifelerin yan cebine ve küpüne girdi üstelik. Halifelerin bugün anlatılan haremlikleri ve yüzlerce cariyesi bir yoksulun eşi, bir yok ediliş yağmalanmışın kellesiydi. Ve nice yoksul halkın gözyaşlarıydı selamlıkları.

Hayyam adı çadircı manasına geliyor. Atalarından birinin çadircılık yaptığı ve bu yüzden bu lakabı kullandığı sanılıyor Hayyam'ın. Asıl adı "Ebül-Feth Ömer b. İbrahim'il Hayyami", Hayyam'ın önceleri büyük bir din bilgini olduğunu ama süreç içinde dinden elini ayağını çektiğini görüyoruz. Uzun yaşamasının sırrı da bu olsa gerek. Fakat Hayyam dinci rejime karşı sessiz kalmamış, rubailerini ile topa tutmuş yobazları. Kur'an'daki çelişkileri, zıtlıkları cennet, cehennem masallarını yermiş teşhir etmiş rubailerinde. İslami rejimle çatışmış. Rejim tarafından sapkınlıkla suçlanmış afaroz edilmiş. Hayyam'dan övgü ile bahsedenler bile rejim tarafından kınanmış, ayıplanmış tecrite tabi tutulmuş. Hal böyle bir durum almış ki Hayyam evine kapanmak zorunda kalmış sonunda.

Barış istemiyorsa felek işte savaş
İster serseri deyin bana ister ayyaş
İşte şarap duruyor ortada kıpkızıl
İçmeyen taşa çalsın başını işte taş!

Hayyam'ın rubailerinde tarih yazılı olmadığından (çünkü el yazmaları yok edilmiş) bazı Hayyam araştırmacıları rubailerini okurken şaşkınlığa düştikleri oluyor. Rubailerdeki konuların birbirine zıt olması karşısında. Halbuki bu çok normal değil mi? Hayyam birden bire "vahi" edebiyatı ile dinsiz olmamış ki, düşünceleri süreç içinde gelişip olgunlaşmış ve bilinçli bir eleştiriye tabi tutmuş dini ve reddetmiş.

Söyle bir sıralama bizce daha mantıklı a) Hayyam'ın Tanrı'ya inandığı dönem b) Kuşkularını dile getirdiği dönem c) Dini tutarlı bir eleştiriye tabi tutup reddettiği dönem. Eğer rubailerini böyle bir sıralama içine koyarsak araştırmada mantık bütünlüğüne daha rahat ulaşırız. Ki durum budur. Yoksa önceleri din konusunda talebe yetiştirdiği dönem Hayyam eller üstündedir, övgüler kınla gitmektedir. Daha sonra ise (dini eleştiriye başlayıp reddettiğinde) tam bir teşhir ve tecrit çemberindedir Hayyam. Bu durumu gözönüne almassak elbetteki rubailerinden birşey anlamak mümkün değil birileri için.

Dahası Hayyam sıradan bir dinsiz (ateist) değildir. Hayyam felsefe uzmanı, öğretmeni, tıp, fizik, cebir, geometri, yüksek matematik alanında tam bir filozoftur. Astronomi alanında Hayyam'ın üzerine hiç kimsenin olmadığı söyleniyor yaşadığı dönemde. Hayyam, tepeden tırnağa bi-

linçtir. Batı'da yayınlanmış dokuz kitabı var Hayyam'ın.

Bir elde kadeh bir elde Kur'an
Bir helaldir işimiz bir haram
Şu yarım yamalak dünyada
Ne tam kafiriz ne tam müslüman!

Fizikte, altın ve gümüşün özgül ağırlığını dünyada ilk kez bulan Hayyam olduğunu da söylesek sanırsız Hayyam'ın görkemi daha iyi anlaşılır. Bu Hayyam'ın, İslami rejim (şeriat) için kolay bir lokma olmadığına ha demekle susturamayacakları biri olduğunu da gösteriyor. Susmamış zaten. Değerli araştırmacı S. Eyuboğlu, Hayyam'ın kellesinin vurdurulduğundan söz eder. Doğrusu şeriat rejimine yakışan da budur. Ne de olsa müslüman fanatizmi, sömürgecilerin vahşiliğini çoktan gölgede bırakmıştı. Doğduğu yere Nişabur'a gömmüşler Hayyam'ı. Bütün baskılara rağmen, sahipsiz de kalmamış Hayyam'ın mezarı, korunmuş süslenmiş yüzyıllar boyu. Bu ne kadar güçlü olduğunun, sevenlerinin çokluğunun da bir göstergesi zaten. Rubailerini onlarca dile çevrilmiş, türkü gibi söylenmiş dillerde.

Eski Bir Polemik

Önce Hayyam'ın kellesini vurduranların onunla ilgili her türlü bilgiyi yok etmişler adını unutturmak istemişler. Mansur gibi, Nesimi gibi. Sonra bakmışlar ki mızrak çuvala sığmıyor, bu sefer onu müslümanlaştırmaya çalışmışlar. Tıpkı R. Şaradağ gibi. Bakın ne diyor; "Allah'ı açıkça inkar eden, kuşku sınırını aşır keskin dinsizlik sınırına ulaşmış bir rubaide onun olamaz."

Neden olamazmış acaba? Bakın araştırma adına döktürdüğü incelemelere, devamlı ne diyor:

"Bize kılavuz olacak ve yargılarımızı yanılgılardan kurtaracak olan şey elimizde ölümünden sonra olsun derlenmiş bir rubailer yazmasını bulunmasıydı. Yazık ki böyle bir kitaba sahip değiliz." Sa. 59.

Özürü kabahatinden büyük derler ya işte öyle bir durumda Rüştü Şaradağ. Peki sayın Şaradağ'ın ölçütü ne? Neye göre biçimlendiriyor Hayyam'ı? İslam'a göre elbette. Şaradağ, bir taraf değil, tam İslam tarafıdır. Yoksa nereden "Allah'ı inkar eden rubailerin onun olmadığına" başından-kesin kanaate varıyor? Madem el yazması yok (yok edilmiş demek daha doğrusudur) Şaradağ on ikinci yüzyılda yaşamış olan Hayyam'ın sınıf arkadaşı ol-

duğunu iddia edecek değil herhalde? İşin doğrusu sayın Şardağ bazı "günahsız" rubailerı Hayyam'a mal ederek, sonra da bu malzemeye sarılarak Hayyam'ı müslümanlaştırmaya çalışmıştır. Bu da akıllı bir araştırmacının işi değildir. Önce hasmına çürük silahları verip sonra savaş açmak yiğit adamların işi olmasa gerek. Bayat ve ucuz bir hesaptır itibar görmez.

Felek ne cömert aşağılık insanlara Han hamam, dolap değirmen, hep onlara Kendini satmayan adama ekmek yok Sen gel de yuh çekme böylesi dünyaya!

Bir diğer konu: Yine kitabında, Hayyam'ı islamlaştırma sıkıntısı çeken Şardağ, Hayyam'ın ölmek üzereyken Allah'tan özür dilediği şeklinde bir alıntı yer alıyor. Son sarıldığı can simidinden biridir bu. Sağlığında Hayyam'a söyletmediklerini, sözümona ölmek üzereyken söylemiş(!). Bu, tıpkı Fransız düşünürü, ansiklopedici devrim kuramcısı filozof Diderot'un başına gelen olay gibidir, samimi ve ciddi hiçbir yanı da yoktur. Diderot ölmek üzereyken kilise papazları boğarcasına başına birikir, ilahiler okurken bir taraftan haçı zaten ölmüş olan Diderot'un dudaklarına değdirip sonra da çığlık çığlığa "Tanrı'dan özür diledi" demelerine benziyor. Şardağ daha ileri giderek, inandırıcı olması açısından Farsça rubailerle Türkçe'sini yan yana koymuş. Unutulmasın artık insanlar 5.000 (beşbin) yıllık (belki daha fazla) dil olan Sanskritçe (kutsal dil) bile yazabiliyor. Bir başka sorun: Dikkatle okuyun lütfen.

"Sabahattin Eyyüboğlu'nun Hayyam çevirileri yazarın sahip olduğu edebiyat zevk ve inceliği yüzünden sevilir örnekler arasındadır" Sa. 87- dedikten sonra (buradaki aydın dalkavukluğunu bir yana bırakırsak) Sabahattin Eyyüboğlu'nun Hayyam'ı tartışmaya çağırısına ise "Herkesin başka bir Hayyam hayal etme ve yaratma görüşü **tarihin karanlıkları içinde kalmıştır** Zaten kitabımızın ilgili bölümleri de Hayyam'ın gerçek felsefe ve sanat dünyasını belirleme uğraşısını amaç edinmiş bulunuyor." -Sa. 88.

Nasrettin Hoca'ya sormuşlar "Dünyanın merkezi nere?" diye. O'da "eşeğimin arka sol bacağını bastığı yerdir" demiş. İşin yoksa git ölç. R. Şardağ'da diyor ki "başka Hayyam hayal etme... tarihin karanlıkları içinde kalmıştır." Peki tarihte aydınlanma dönemi ne zaman başlıyor? Rüştü Şardağ'ın kitabını yazdığı tarihten itibaren (!) herhalde artık tarih araştırma-

cıları şöyle yazacak Şardağ'dan önce veya Şardağ'dan sonra?! Güler misiniz, ağlar mısınız? Hazret araştırmacı değilde kahin sanki, çağ açıyor çağ kapatıyor (!).

Ayrıca R. Şardağ böyle demekle kendinden önce Hayyam araştırmacı yapan yazarları örneğin: S. Eyüboğlu, Kürt düşünürü Abdullah Cevdet, A. Gölpınarlı'yı... bir çırpıda tarihin karanlıkta kalan bölümü ilan ediyor. Ne de olsa zat-ı muhteremle başlıyor tarih (!!)

Sen sofusun, hep dinden dem vurursun Bana da sapık, dinsiz der durursun Peki, ben ne görünüyorsam ayum Ya sen? Ne görünüyorsan o musun?

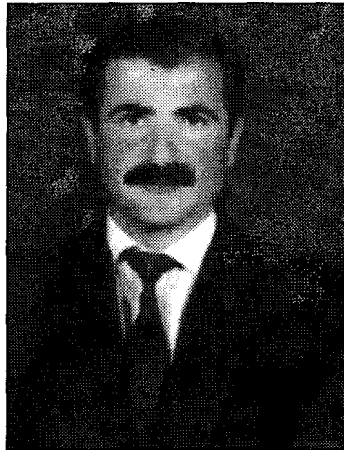
S. Eyüboğlu'nun tartışma çağrılarında o dönem verdiği cevap ise "Rus, Alman, İngiliz ve İran'lı bilgilerce ortaya çıkarılmıştır" diyerek, kibarca tartışma topunu Avrupa'dan, Avrasya'ya oradan da İran'a atarak fırlatmaktadır. Bu yazdığına güvenmeyen insanın ruh halidir. Sonuç olarak Şardağ, 94 sayfalık ön açıklamalarında Hayyam'ı müslümanlaştırmak için yapmadığı cambazlık kalmamıştır. Araştırma ahlaki bilim ahlaki bu değildir elbette.

Bitirirken; Hayyam insanları düşünmeye davet etmiş. Bilginin sonsuzluğuna

dikkat çekmiş. İslami rejimin tutarsızlıklarını, çelişkilerini yermiş teşhir etmiş. Ve aşksız kalmamış, kadehle sunmuş sevgiyi sevgiliye. Kadeh ve şarap Hayyam'ın rubailerinde hem düzene karşı protestonun sembolü olmuş, hem de sevgiliye sunulan bir aşk iksiri olmuş. Bir Hayyam geçmiş bu dünyadan şiir gibi yaşamış, türkü tadında ölmüş, bir filozof Hayyam. Onu öldürdüğünü sananlar sadece cebberrut suratlarını göstermişler aleme. Hayyam ise, her geçen yıl, asır, büyümüş daha bir görkemli olmuş. Tay dağı kadar yüce olmuş koca Hayyam.

Sevgili bir başka güzelsin bu gün Ay gibisin, pırl pırl gülüşün Güzeller bayram günün süslenir Seninse bayramları süsler yüzün

Kaynakça: Sabahattin Eyyüboğlu'nun "Hayyam bütün dörtlülükler", Abdülbaki Gölpınarlı "Hayyam ve Rubailer", A.Kadir "Bugünün Diliyle Hayyam", I. Zeki Eyüboğlu "Türk Şiirinde Tanrıya Kafa Tutanlar", R. Şardağ "Bütün Yönleriyle Hayyam Rubailer", Turan Dursun "Din Bu" Cilt 2., Erol Sever "Yezidilik ve Yezidiliğin Kökenleri", Dr. A. Medyalı "Zerdüş ve Öğretisi", İvar Lissner "Uygurlık Tarihi", Herodot "Herodot Tarihi", Server Tanilli "Yüzyılların Gerçeği ve Mirası" Cilt.2., Erich Fromm "Psikanaliz ve Din", B. Malinowski "Büyü, Bilim ve Din".

ANMA

..... / 6 Eylül 1994

**KAZIM
EKİCİ**

(Komutan Cebo)

Gök Kubbe coşmuş gürlüyordu
Munzur isyan etmiş uğulduyordu
Karadeniz, Horon tepip oynuyordu
Silah sesleri yırttı
Kasvetli Almus'un karanlığını
Cebo, dağlardan gelmiş, dağlara gidiyordu.

Oturan ADAM

Mutlaka

okunması gereken bir kitap:

Basında Yılmaz Güney

Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü dolayısıyla bir dizi faaliyet yapıldı. 4 anma gecesi tertiplendi, Kültürümüzün Ustaları ve Enternasyonal Kültür Ustaları posterleri, renkli ve renksiz kartpostal serisi ve nefis bir 1995 takvimi yayınlandı.

Bu çalışmaların bir devamı olarak kamuoyunu bilgilendirmek ve kimin Yılmaz Güney'i nasıl değerlendirdiğini daha iyi gösterebilmek için "Basında Yılmaz Güney" isimli 330 sayfalık bir belgesel kitap yayınladık. Bu kitabın devamı gelecek, yeni bölümler basılacaktır. Bu yüzden Yılmaz Güney hakkında ellerinde yazı-belge-değerlendirme-yayınlanmamış mektup-yazı bulunan tüm çevre-örgüt-kişi ve kuruluşlardan bunu en kısa zamanda bize iletmelerini yeniden talep ediyoruz.

Aşağıda bu kitabı basarken yaptığımız kısa ve öz önsözü aktarıyoruz. Bu önsöz ile kitabımızın değerini daha iyi kavrayacağınıza inanıyoruz.

"Komünist sanatçı Yılmaz Güney'in aramızdan ayrılışının 10. senesi bu yıl. Yılmaz Güney, hem yaşadığı dönemde hem de ölümünden sonra adından çokça bahsettiren ve daha da bahsettirecek olan ender devrimci-komünist sanatçılarımızdan.

O'nu diğer sanatçılardan ayıran en belirgin özelliği ise bilimsel sosyalizme olan sarsılmaz inancı ve bu inanç doğrultusunda sürdürdüğü yaşamı. Önemli filmlerinde, kitaplarında ön plana çıkan O'nun bu komünist yanı olmuştur hep.

Bizler bu derleme çalışmasını yaparken komünist sanatçı Yılmaz Güney hakkında geçmişte ve bugün söylenen şeyleri arşivlerden çıkarıp, derli-toplu bir biçimde kamuoyuna sunmayı, bilgi ve belgeleri kendimize saklamamayı amaç edindik. Yukarıda da söylediğimiz gibi Yılmaz Güney üzerine çok şeyler söylendi ve söyleniyor da Bu çalışma kuşkusuz ki bu söylenen-yazılan şeylerin tamamını kapsamıyor. Öyle bir iddiası da yok. Bizler şu ana kadar toparlayabildiklerimizin sadece bir kısmını bu çalışmaya aldık. Elimizde hala bir takım belgeler var ve biz şu anda belge toplama işine devam ediyoruz. Bu çalışmamızla birlikte elinde Yılmaz Güney'le ilgili fotoğraf, yazı vb. şeyler olan Güney dostlarının bu dokümanları çalışmamızın bundan sonraki aşaması için bizimle paylaşmaya çağırıyor ve paylaşacaklarını da umuyoruz. Arşivleri kişisel olmaktan çıkarıp toplumun geneline mal etmek, yaşamının hiçbir döneminde bireyci-bencil yanını öne çıkarmamış olan Yılmaz Güney'in kendisi hakkında yazılan-söylenen şeylerin de kişisel arşivlerde tozlanmasını istemeyeceği açıktır. Bu inançla sizlerin paylaşımcı duyarlılığınıza sesleniyoruz.

Kitapta yer alan bazı yazılar hakkında da şunları söylemek istiyoruz.

Yılmaz Güney hakkında yazılan yazıların bir kısmında "klasik giriş" yazıları türünden yazılar vardır. Bunlar genellemelerdir. Yani Yılmaz'ın doğum yeri, yılı, Adana günleri, İstanbul'a ilk gelişi, sinemayla tanışması vb. Derleme yapı-

lırken bu vb. tekrarlardan kaçınmaya çalışmamıza, bu yönde çaba sarfetmemize rağmen bunların tümünü kitaptan çıkarmadık. Genelleme olmasına karşın hemen tümünde girişten sonraki değerlendirmelere temel olan ve değişik anlatımlara sahip bu "klasik giriş"ler anlatımdaki akıcılıktan dolayı yer yer "klasik giriş" üslubunu aşmıştır. Bu anlamda sizlerin bu girişlerden fazlaca sıkılmayacağınızı umuyoruz.

Partizan sayı 4, yıl 1987'de "Güney Dergisine Açık Mektup" adlı yazı doğrudan, Yılmaz Güney için yazılmamış olmasına rağmen, geçmişten günümüze Yılmaz Güney ve onun ideolojik-politik görüşlerine karşı girilen saldırı-savunma pozisyonlarının ve geline nokta da hemen her kesimin günümüzde şu veya bu düzeyde Güney'i sahiplenmesinin ne denli ciddi ya da çıkarıcı olduğunun görülebilmesi açısından kitaba alınmıştır. Tarihi bir belge olduğu için önemli, önemli olduğu kadar da öğretici bir yazı.

2000'e Doğru dergisinin "Yılmaz Güney'i İstiyoruz" kapak konulu 1988 yıl, 2. sayısında diğer şeylerin yanı sıra bir dizi insanla -sanatçı, politikacı- Yılmaz Güney hakkında kısa anket soruları niteliğinde konuşmalar yer alıyor. Değişik politik görüşten hemen herkesin Yılmaz Güney hakkındaki görüşleri istisnasız O'nun sinemacılığının tartışma götürmez üstünlüğünde birleşmesidir. Ama bunun yanında O'nun sinemacı-sanatçı kişiliğine özünde damgasını vuran politik-ideolojik düşünceleri konusuna bir çekimserlik-görmemezlik olduğu da açık. Sorunun görülebilmesi için bu görüşler de kitaba alındı.

Günümüz sinema yönetmenlerinden Sinan Çetin'in "Nokta" dergisine demecindeki "olağanüstü bir sinemacı olma şansını, proletaryanın kahramanı olmak adına harca-

diği" yönündeki açıklaması Türkiye'deki aydınların genelinin sanata bakış açısının ibretlik yansımasıdır. Sanatın sınıflarüstü olması garabeti, sanatın bağımsızlığı, sınıflı toplumlarda ne denli gerçekçidir. Gerçekçi olmadığı açıktır. "Ünlü" olma kaygısı taşıyan bu tip ve tür "aydın"ların, "sanatçı"ların özünde savundukları ve yaptıkları şeyin burjuvaziye hizmet olduğu gerçeğinin gizlenmeye çalışılmasından başka bir şey değildir. Yapılan en iyi halde siyasi sahtekarlıktır.

Yine Sinan Çetin'in Güney'in "Arkadaş" filmine ilişkin "Civan Canova'nın finalde saçlarını kestirerek 'adam olması' da güncel geçici bir ideolojik bakışın etkisiyle yapılmış. Bugün baktığımızda bunlar hiçbir anlam ifade etmiyor" değerlendirmesi de yine bağıntıdan kopuk, yaşanan dönemin soyutlanmasından başka bir şey değil. Ukalalık derecesine yaklaşan aydın adına değerlendirmelerdir.

Elimizde "Bolşevik Partizan" adlı dergide Yılmaz Güney ve "Mayıs" dergisi hakkında çıkan bir dizi yazı var. Bunlar içinde Yılmaz Güney'le ilgili doğrudan değerlendirme yazıları olanları aldık. "Mayıs" ve çevresine ilişkin bir dizi değerlendirmeyi kapsam dışı tutmayı, şimdilik arşive bırakmayı doğru buluyoruz.

"Mayıs" dergisine ilişkin Bolşevik Partizan Sayı 41, 1 Mart 1988'deki "Marksist-Leninist Parti Edebiyatı" adlı yazıyı önemli bir tartışma yazısı olduğu için derlemeye almayı uygun bulduk. Bu yazı hem "Mayıs"ın genel olarak değerlendirilmesi hem de Marksist-Leninist parti edebiyatı konusunda günümüzde de değişik çevrelerde tartışılan bir soruna açıklık getireceği için de ayrı bir öneme sahip. Dikkatle okunup incelenmesi gereken bir yazı diye düşünüyoruz.

Ayrıca Yılmaz Güney'in Marksizm-Leninizmin Güncel Kistasları temelinde Siyasal Yazıları'nın de-

BASINDA YILMAZ GÜNEY

DÖNÜŞÜM
yayınları

Birinci Kitap

GÜNEY
KÜLTÜR-SANAT
EDEBİYAT DERGİSİ

Okuyalım, okutalım!

ğerlendirmesini kısa olarak buraya alıyoruz. Bu konuda benzer ve daha geniş bir değerlendirme yazısı Dönüşüm Yayınları tarafından çıkarılan "Halkın Sanatçısı Halkın Savasçısı YILMAZ GÜNEY" adlı kitapta var. Okuyucularımızın bu kitabı da dikkatli biçimde incelemesi gerekiyor.

Yılmaz Güney sanata bakış açısını ortaya koyarken, "sanat siyasetten bağımsız değildir ve herşeyde olduğu gibi siyasi çalışma bütün çalışmaların can damarıdır. Bu nedenle ben sanatımı siyasi çalışmalarım, siyasi perspektifim, siyasi düşüncelerim üzerine oturturken hiçbir zaman sanatı ve anlatılan şeyleri dar görüş açısından değil, genel Türkiye gerçeği açısından değerlendirmek istiyorum..." diyordu Cannes'daki konuşmasında. Bu bakış açısı bizlerin de sanata bakış açımızın nasıl olması gerektiğinin bir prototipidir aynı zamanda.

Yılmaz Güney yer yer Kürt kimliği ön plana çıkarılarak anılıyor. Kuşkusuz o Kürt ulusundan biriydi, bu yadsınamaz bir olgu. Ama bu

olgu hiçbir zaman ve hiçbir koşulda Yılmaz Güney'de ön plana çıkmamıştır. Yani Yılmaz Güney bunu ön plana çıkarmamıştır. Yılmaz Güney'de öne çıkan siyasal bilinci ve dünya görüşü olan bilimsel sosyalizmdir. Önemli yapıtlarına damgasını vuran özünde budur. O'nda kaba ve ince milliyetçilik denilen şey yoktur. Filmlerinde anlatılan Kürt halkının yaşam koşulları, duyguları, düşünceleri vb. şeyler milliyetçilik temelinde değil, varolan gerçeklerin devrimci bakış açısının gereği olarak kameraya yansımalarıdır. O'nu salt Kürt ulusuna mensup ve yapıtlarına da Kürt milliyetçiliği bakış açısıyla bakmak, O'nu bu derekeye indirmek, sanatını dünya görüşünü bununla sınırlamak O'nu anlamamak, O'nu daraltmaktadır ki bu da oldukça

yanlış bir yaklaşım biçimi. Özellikle Kürt ulusuna mensup yazarlarda aydınlarda bu bakış açısı bir hayli yaygın. Ulusların kendi kaderini tayin hakkına da milliyetçilik gözlüğüyle değil, bilimsel sosyalizm gözlüğüyle bakılmasının, ezen-ezilen ulus milliyetçiliğine de sınırsız-tavizsiz yaklaşımının gerekliliği ince ayırım noktasının iyi belirlenmesi gerekliliğini biraz daha açığa çıkarmıştır.

Atilla Dorsay'ın Cumhuriyet'teki köşesinde yayınlanan "750 Milyonu Kim Verecek" adlı yazısı Dorsay vb. Yılmaz Güney "dostu" gibi görünen, ama hemen her alanda devletle uyuma-uzlaşma isteyen, kendi konularına devrimci Güney'i de çekme çabaları, devletten Güney'in filmlerinin onarımı için destek beklemeleri, tüm bunlar Güney'e saygısızlığın bir ifadesidir. Güney'i "ehilleştirme" boş gayretleridir. Güney sağlığında zaten devletten ne anladığını ve neler beklediğini çok açık ortaya koymuştur. İbretlik bir yazı."

Ağustos 1994

Yılmaz Güney Kitabı ü z e r i n e

Mustafa DEMİR

Yılmaz Güney aramızdan ayrılmış -doğrusu bedenlen- yaklaşık dört yıl oluyor. Zira o filmleriyle, kitaplarıyla ve düşünceleriyle aramızda, halkımızın gönlünde yaşıyor. Türkiye’de ve yurtdışında özgürlük ve demokrasi mücadelesinin bayrağı olarak yine yükseliyor...

Hep öyle olmuş, zor anlarda kimi “dost”lar terketmişler insanı. Güçlü olduğunda ve parsa toplanacağına ne kadar çok “dost” türer. Devrimci sanatçı Yılmaz Güney somutunda bu gerçeği açık bir şekilde izledim. Onun yurtdışına çıkmasıyla kimlerin ne şekilde ağız değiştirdiklerini, suçlamaların nasıl övgüye dönüştüğünü kulaklarım duydu da, o sahte övgülere bir türlü inanamadım. Yanında el pençe divan duran -özellikle sinema çevresinden- kimilerinin de ölümünden sonra gizli kışkırtıcılarını nasıl açığa vurduklarını...

Atilla Dorsay ülkemizin önemli sinema eleştirmenlerinden. Yılmaz Güney’le de hayli içli dışlı olmuş, mesleği gereği. Ölümünden iki gün sonra şu satırları yazdı Cumhuriyet’te. “Güney’in uzun tutukluluk yıllarından sonra, ilk çektiği filmi bu. Ama pek beğenilmedi. **Görmediğimiz** (abc) “Duvar”ı yabancı eleştirmenler fazla sert, haşin, kötümser buldular. Kimbilir, bu son film belki de Güney’in ruhuna uzun ve acılı serüvenler sonunda kaçınılmaz biçimde sinip kalmış olan kötümserliğin bir yansımasıydı.

“Artık bazı konular üzerinde nesnel, yansız ve soğukkanlı olmayan, gurbette yaşamaya yazgılı, oysa toprağına, köklerine bağlı bir sanatçı yapısının **erimeye, yokolmaya doğru giden sağlıksızlığı**” (abc) haberliyordu. Nitekim Güney’in fiziksel yapısına da bulaşan bu sağlıksızlık, onu birçok projenin eşiğinde olduğunu sandığımız bir dönemde ve genç sayılacak bir çağda yaşamdan aldı götürdü.”

Aslında Atilla Dorsay belleklerin zayıflığına güvenerek bunları yazmış. Ama söyledikleri gayet açık. Adeta

kötü bir ruh doktoru gibi seyretmediği bir filmde yola çıkarak Yılmaz Güney hakkında hüküm yürütmektedir. “Bilimsel çalışma”nın derinliklerine dalarak ruh-fizik ilişkilerini incelemekte ve sonuçlar çıkarmaktadır. Bir kulağı batıda “yarım aydın”ın tavrı açısından yukardaki alıntı ne kadar önemlidir. Seyretmediği, batılı eleştirmenlerin başarısız bulduğu bir filmi ve onun rejisörünü suçlamak!...

Atilla Dorsay sadece yanlış tespitlerle ve suçlamalarla yetinmiyor. Varlık Yayınları’na basılan Yılmaz Güney Kitabı’nda bir de geleceğin nasıl olması gerektiği konusunda akıl veriyor. Birlikte okuyalım:

“... Maoculuktan Arnavutluk ve Enver Hoca hayranlığına dek giden siyasal inançları gibi, son dönemde Türk devletini çok rahatsız eden kimi sorunlardaki davranışı da öyle oldu. Özellikle Kürt sorununda... Güney’in hele son yıllarında dış ülkelerdeki konuşmalarında hep belirttiği gibi Kürt kökenli ise, Kürt sorununa yakınlık duyması, bu soruna çağdaş, aydın bir tavrıla bakması, kültürel kimlik veya ekonomik gelişme gibi konularda dikkatli, duyarlı bir tavra girmesi son derece doğal... Ancak, bir “Kürt devleti”, “Kürtlere özgürlük” gibi sloganlara rağbet etmesi anlaşılabilir mi? En azından, devletin bu sloganlarla sarılmış bir sanatçıya hoşgörüyle bakmasının zorluğu anlaşılmalıdır, çünkü dünyada hiçbir devlet (en özgürlükçü geçinen Batı Avrupa devletleri de dahil), bütünlüğünü, sınırlarını tehlikeye koyan ayrılıkçı eylemlere hoşgörüyle bakamaz, bakmıyor, bunun hiçbir örneği yok. Ama ben, bunu da Yılmaz’ın Enver Hoca’cılığı gibi, aşırı bir tavra bağlıyorum ve hep yazıp söylediğim gibi, üstelik artık hiçbir düşünceye sırt veremeyecek, hiçbir eylemi savunamayacak olan büyük sanatçının, bu “güzel kral”ın, bu büyük dostun, artık geçmişin malı olan siyasal eylemleri ve sözleriyle değil, ölümsüz olan sanat yapıtlarıyla,

filmleri, romanları, hikayeleriyle anılmasını diliyorum...”

Sanatı dünyayı değiştirme mücadelesinde önemli bir uğraş olarak gören, kavrayan marksist bir sanatçıyı nasıl siyasal fikirlerinden ayrıarak yaşatabilirsiniz? Kaldı ki, Yılmaz Güney birçok demokrat-sosyalist aydından farklı olarak, marksist teoriyle bizzat uğraşmış, yurtdışında üç kitapta toplanan **Siyasal Yazılar** yazmış bir fikir adamıdır. Parçayı bütünden nasıl koparabilirsiniz? Düşüncelerine katılmayabilirsiniz ama onları yok saymaya hakkınız var mıdır? Onları bir yerlerden bulup okuyan çocuklarınız, “Baba bunları benden niye gizledin?” derse “Haberim yoktu” diyebilir misiniz? Bu sorular onun düşüncelerine karşı olduklarından sadece sanatına sahip çıkanlara yöneltildiği kadar, solcu olup da örneğin milli meseledeki son zamanlardaki tavrını öne çıkartarak, çıkar peşinde koşanlara da aynen sorulmaktadır...

Atilla Dorsay’ın olumlu-olumsuz birçok yazısından derlediği kitabından sonra birkaç söz de son zamanlardaki tartışmalarla ilgili söylemek istiyorum. Filmleri, kitapları ve düşünceleri yasakken meydana çıkıp, aile anlaşmazlıklarını sansasyon olarak kullanarak, “Haydi artık Yılmaz Güney’i tartışalım”, “o yalnızdı, birey olmayı aşamadı” gibi kiime hizmet ettiği ortada olan şeyleri el altından piyasaya sürenler, Nazım Hikmet’i, Aziz Nesin’i... Yılmaz Güney’i put yapıp yıkmaya kalkışanlar! Köpeksiz köyde değneksiz gezmenin rahatı bir gün bozulacaktır. Hatta şimdiden Nihat Behram’ın başlattığı “Yılmaz Güney’in Filmlerine Özgürlük” kampanyası gerçek dostluğun ifadesi olarak kendini gösterince kimilerine susmak düşmüştür.

Yılmaz Güney halkından, halkının bağımsızlık ve demokrasi, giderek sosyalizm mücadelesinden ayrı düşünülemez. Onu var eden bu mücadeledir, bu mücadelede onun alınteri, yüce emeği vardır. Ona uygulanan yasak halkımıza baskı anlamına gelmektedir. Ülkemiz özgürlüğe ve demokrasiye, Yılmaz Güney de yurduna “birgün mutlaka” kavuşacaktır. İşte o zaman “Yılmaz Güney Kitabı” yazılacaktır.

Eylül-Ekim 1988

Çocukla gelen sevgi

Ali BALI

Günlerden cumartesi, yaz güneşi sıcaklığını adım adım yitirerek, yerini serin ve soğuk bir havaya bırakıyordu. Gelen soğuk havayla birlikte kısa bir süre sonra yağmur yağmaya başladı. Çocuklar evlerin önünde oyun oynarken yağmurdan korunmak için duvar diplerini, ağaçların altını tercih ediyorlardı. Böylece son yüzyılın en sıcak günleri geride kalmış oldu. Açık ve berrak olan gökyüzü, yerini bulut karası bir havaya bıraktı.

Hava durumunu düşünürken, birden kafam ülkemizin üstündeki kara kapkara buluta takıldı. Koltuğa uzandım haber saatini bekledim. Beş dakika sonra, özel bir televizyon kanalı haberleri vermeye başladı. Kamera teröristlerin barındığı bir köyü görüntülüyordu. Köyde yaşlılar, kadınlar ve çocuklardan başka hiç kimse kalmamıştı. Çocukları görünce, köyde çocuğun başından geçen bir olayı hatırladım.

Kürdistanlı bir çocuk köye doğru hızla koşuyordu. Epeyce yol almasına rağmen, var olan gücünü bacaklarına yükleyerek, koşudaki hızını arttırmaya çalışıyordu. Arada bir boynunu döndererek arkaya bakıyordu. Ama şimdilik görünürde hiç kimse yoktu. Hava giderek aydınlığını yitirerek kararmaya başlıyordu. Kararan havayla birlikte, otlanmadan dönen hayvanlar kapı önünde melemeye başladılar. Köy halkı özellikle kadınlar gelen hay-

vanları, yerleştirmeye uğraşırken, koşan çocuğun üzerindeki tedirginlik her dakika artarak çocuğun hareket gücünü engelliyordu. Anlaşılan, çocuk bir olayın habercisi veya şahidi durumundaydı. Çocuk koşudaki çabasını ısrarla sürdürürken, işgalcilerin özel temsilcileri tarafından, bir kaç el ateş edildi. Bu sesleri duyan çocuk, kıvrak zekasını kullanarak, aniden yolunu değiştirdi. İzini kaybettirme çabasıyla kendini dereden aşağıya bıraktı.

Derenin hem sağı hem solu yüksek tepelerle kaplıydı. Uzaktan baktıkça derenin içindeki cisimler çok küçük görünüyordu. Derenin bitiminden ikiyüz, üçyüz metre sonra yarı bataklık alanın başladığını çocuk nereden bilebilirdi. Çocuk bata çıka, bata çıka yürümeye çalıştı. Bu hareketi tekrarlarlarken, çamur yarı beline kadar sırıyordu. Hava karardıkça çocuğun ruhen bir düşünce kapsıyordu. Düşündükçe tedirginliği hareket gücünü engelliyordu. Çamurun içinde bir iki dakika dikilip kaldı. Burdan kurtulma çabasını sürdürürken, birden daha önceleri babasıyla bir kez kullandığı yolu hatırladı. Akşam epeyce ilerlemişti, saatler saatleri deviriyordu. Yaklaşık bir saat sonra göz gözü görmeye başladı. El yordamıyla da olsa çocuk çamurdan kurtuldu.

Gözbebekleri donuk, yüzü solgun olmasına rağmen, yüreğindeki inançla yürüyüşünü sürdürdü. Yürürken birden gözleri cızız yanan kıl çadırının ışığına takıldı, ışığı görünce çocuğun yüreğindeki sevgi gözlerinde hissedildi. Zorlukları aşmışlığın rahatlığı ile bir nefes olarak, çadıra doğru hızla yürüdü. Kendini çadırın içine attı. İçeridekilerden yardım istedi. Aynı dili konuşan, aynı köyde oturan hatta akrabalık ilişkileri olan insanlar ikiye bölünmüşlerdi. Çadırdaki köylüler ilk etapta yardım için tereddüt etmelerine rağmen, sonuçta gereken yardımı esirgemediler. Böylece köydeki kutuplaşma yerini, acı ve mutluluklarını birlikte paylaşan bir sevgi ortamına dönüştü.

Artık köye gelen karşı taraf eskisi gibi karşılanamaz oldu. Köylülerin sevgi ortamını hazmedeme-

yenler, zor kullanarak kendilerini kabul ettirmeye çalıştılar. Almış oldukları tüm idari tedbirler boşuna, artık ok yaydan fırlamıştı. Artık köyüller başları dik yürümek istiyorlardı. Bunun bedelini maddi ve manevi zararlarla ödüyorlardı. Verilen zararlar köylülerin mutluluğunu bozmadı.

Umut Çocuk

Analar çocuk doğurmuş
emzirmiş büyümesi için
bu çocuk / umut olmuş
anasına / babasına
memleketine!

Tam meyve vereceği zaman
çıka gelmişler
budamışlar dallarını
tomurcuk tomurcuk,
ama umut ölmemiş
yeni / yeni / dal vermiş
çiçek açmış / büyümüş
büyümüş
kocaman olmuş
gölgesinde
milyonlarca insan / barınmış

Zaman epey ilerledi, yeni gün için bir kaç saat da olsa uyumam gerekiyordu. Yatağıma, uzandım, daha uykum çok uzaklardaydı. Sağa sola döndüm, yapılan haksızlıkları düşündükçe mümkün değil uyumak. Bu psikolojiyle bir saatten fazla ülkenin geçmişini taramayla uğraşırken farkında olmadan uykuya dalmışım.

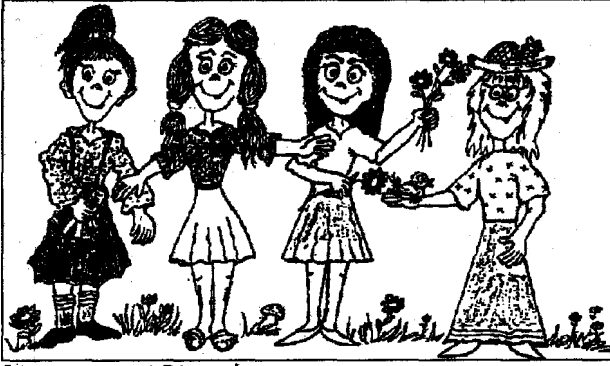
Kalktığımda hemen pencerenin perdesini araladım. Yeni bir gün, yeni günle birlikte hava epeyce aydınlanmıştı. Rüzgar yeni günün içinde çıkarak, ağaçların yapraklarını, okşamaya devam ediyordu. Ağaçların yapraklarına baktıkça kafam çocuğun peşindeki devlet terörüne takıldı. İnsanlık onurunu zedeleyen bu terör belasına karşı, umudu yüreğinde ve beyninde taşıyan çocuk dağları taşları aşarak sevgiyi kıl çadırına taşımayı başardı. Çadırdan yanan cızız ışıkla birleşti. Etrafı aydınlattı. Bu aydınlık, tüm çocukların ve köy halkının dikkatini çekti. İnsanlığın aydınlığa olan sevgisi gün geçtikçe arttı. Büyüdü hiç engel tanımaz oldu.

Ekim 94

ÜÇ KIZ VE TIRTAN

Yazan: Şafak Altun

Çizen: Martin Dörk

Bir varmış / Bir yokmuş

Efes'de

Tanrıça Artemis / ve kızları varmış

Üç kız ve Tirtan / Gitmişler bir ormana

Odun toplamaya

Orman da çok büyükmüş

Dalmışlar bir oyuna

Zaman çabucak geçmiş.

Üç kız ve Tirtan

Demişler birden aman

Her taraf kararınca

Olur halimiz yaman

Az gitmiş uz gitmişler

Daha fazla yitmişler

Gelmişler bir tenhaya

Tabi yorgun ve yaya

Uzaktan bir ses gelmiş

Bir köpek ürüyormuş

Bir de duman görmüşler

Bir baca tütmekeymiş

Demişler ne yapalım

Köpek üreyen yöne mi

Tütün tüten yöne mi gidelim

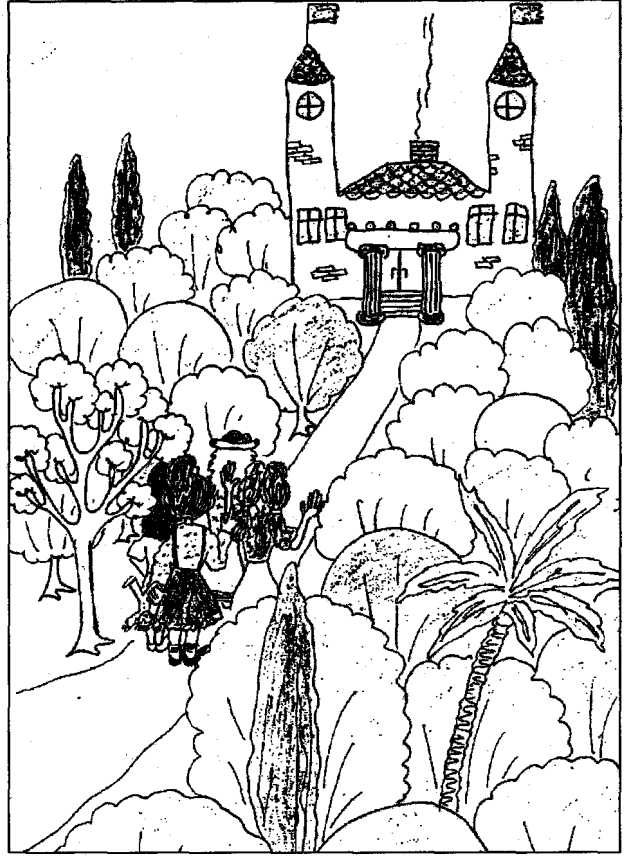
Köpek olan yerde

O köpek bizi kapar

Tütün tüten yereyse

Gidelim apar topar

Demiş Tirtan

Varmışlar ki,

Ne ola, koskocaman bir saray

Üç kız ve Tirtan

Demişler ki yaşadık

İşte biz de masala

Bundan sonra başladık

Bu sarayın kapısı

Oldukça büyükmüş

Çalmışlar kapıyı

Ama kimse gelmemiş

Ne de aksi bir gece

Tütüp durmakda baca

Evde kimsecik yokmuş

Tirtan çıkmış bacaya

Bakmak için içeriye

Ocakta börek görmüş

Böreği görür görmez

İki gözü bölermiş

Bakış Aptık

• enerji darboğazını kim çözebilir

Adi düzen kuuldugunda, bu düzene uymayanlara sert bakıldı.

Adi düzen yerleştğinde, bu düzeni benimsemeyenlere saldırdı.

Adi düzen yerine oturduğunda, herkes ayak ve göz uçlarına kadar örtüldü.

Bir gün belediye başkanı şu karara varır:

"Meğer herkes gözüne kadar örtündü, o zaman elektrikleri keselim. Zaten gözüne kadar örtünen insanların görmeye ne ihtiyaçları var. Biz de böylece enerji darboğazını basitçe atlattığımız oluruz..."

• bademcik ameliyatı

Uzun dönemden beri bademcik ameliyatı Türkiye'de burundan yapılmaktaymış. Niçin mi?

Çünkü insanlar ağzını açmaya çok korkuyorlarmış da ondan...

• bir aksilik olmasın ha!

Hazretleri kızmış ve açmış ağzını yummuş gözünü.

"Yarıdan itibaren işler daha fazla çalışacaklar."

Herkes susmuş dinliyor.

"Öbür günde ücretler yarıya inecek."

Yine herkes susmakta.

"Eğer bunlar olmazsa üç gün sonra herkes asılacak."

Bir tek kişi soruyor

"Yeteri kadar sehpa ve sandalye hazır mıdır? Bir aksilik olmasın ha?"

• tasarrufun T'si

Cenazeyi defnetmek için yüksek görevliler, hatta onun en hasımları en ön kortejde yürüyordu. Korteji seyreden zimbılı kara kara düşünceler içinde bir şeylerin hesabını yapıyordu. Karısı tombul, be adamı şu törene bak, şu muhteşem merasime bak diye zimbılıyı ikaz eder. Karısına dayanamayan zimbılı, bre kadın, "bunlar tasarrufun T'sini dahi bilmiyorlar, ben bu masrafa hükümetin hepsini gömerdim."

• özelleştirme kervanı

Ülkede tüm devlet mallarını satılığa çıkarmışlar. Demir, kömür, çelik, sümer vs.

Zimbılı merak ederek valiliğe gidip sorar.

Acaba hükümete kaç para istiyorlar?

Görevliler kızarır bozanırlar.

Hükümet özelleştirilip, satılmaz.

Zimbılı merakını gideremez, Öylede Tüsiyat müsiyat neyin hesabını yapıyor?

• bu bir masaldır

Ankara Gençlik Parkı'nda iki dost yazar bir çay sofrasında buluşurlar. Aralarında şu konuşma geçer.

- Yeni bir kitap yazdım.

- Ne üzerine?

- Bir delikanlı bir kızı tanımaya çalışıyor.

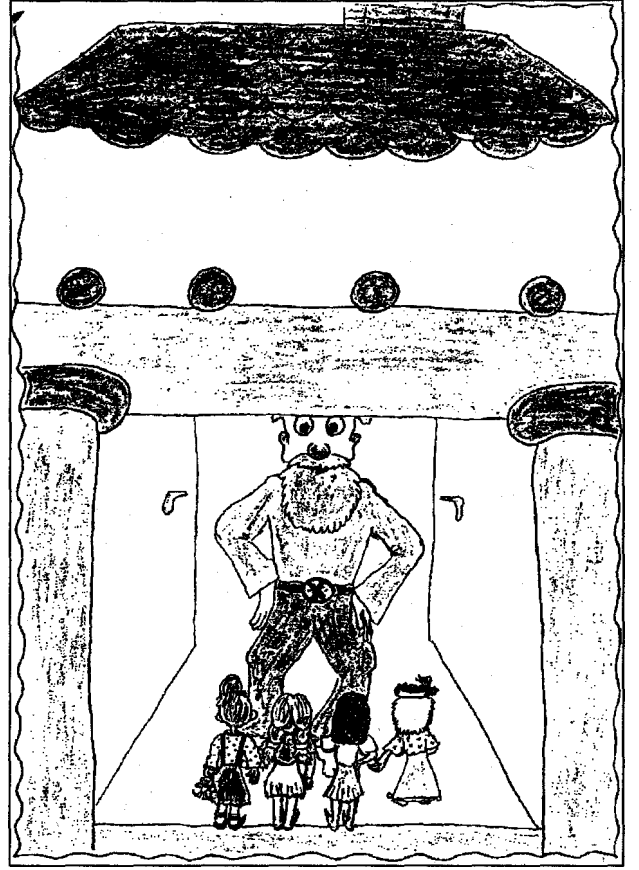
- Ha, bu bir öykü.

- Birbirlerine aşık oluyolar.

- Ha, bu bir aşk masalı.

- Ankara'da evlenip, ev ve iş buluyorlar.

- Haa, o zaman bu bir masaldır!..

Bir ah çekmiş derince
Karnı da gurruk demiş
Sonra kapı açılmış
Kızlar içeri dalmış
Ne görse zavallı kızlar dersiniz
Koskocaman bir dev

Açıp büyük ağzını
Demiş ki Dev
"Çocuklar hoş geldiniz"
Üç kız bir de Tırtan
Önce pek çok korkmuşlar
Sonra kurtulmak için
Yalan söylemeye başlamışlar
Tırtan almış sözünü
Dört açarak gözünü
"Özür dileriz dev amca / Biz gidelim buradan
Sense yat rahatınca"
"Olmaz" demiş koca dev
"Sizindir bu büyük ev / Çıkarın ayakları
Yemeden dayakları
Ben bu evin sahibi / Misafir aldım sizi"

Oglama Hikayeler

"Nexweşiyên biçûk yên mezin diwelidînin"

Çirok: Yilmaz Güney • Werger ji Tirki: Gabar Çayan

Yilmaz die nivîsên xwe yên ramyarî de (cîlda III.) wesan dibêje: "Em naxwazin bibin zarokên welatekî ku ji her çal aliyên xwe ve hatiye dagirkirin. Em dixwazin bibin zarokên Kurdistanê serbixwe, demokratîk û yekhev. Li ser xaka xwe, bi zimanê xwe, li ser evîni û azadiyê stiranên bêjin."

Mesaja Yilmaz, ji aliyê ramyarî ve zelal e. Ji awira çand û zimanê Kurdî ve jî, balkêş e.

Çand û tore, jiyanê gelan bi xwe nin. Ziman jî, navgîna serek ya ragihandiniyê ye. Bêyî wê, guhestin nabe. Bibe jî, jiyan, bêt'am, bêwate û tevlûhev dibe.

Zarok, di malê de pêşî fêrî zimanekî dibe. Zimanê ku di nava malê de bi giranî tê axiftin, jê re dibêjin; zimanê dê. Gava mindal hinekî din mezin dibe, tê digh-eje ku ji bilî zimanê wî, zimanên din jî henin. Zimanê ewil, ji zarokê re zimanê bengehîn e. Bi wî zimanî perwerde dibe; çand, tore, dirok û hwd. ku bi wî zimanî hatine nivîsîn an jî gotin, distîne. Mêjiyê wî, li ser nêrîna wî zimanî li cihanê, ava dibe.

Ji ber vê yekê ye ku Yilmaz bala me dikşîne ser zimanê dê û di nava qiseyên Xwe de dibêje; "Li ser xaka xwe, bi zimanê xwe..."

Ji bo ku Yilmaz di rehetî û xweşiyê de razê, em dikarin bêhtir kar bikin; dîtînen Wî yên li ser çand, tore, ziman û ramyarî wergerînin Kurdî. Çirokên Wî bixine rêza çirokên Kurdî û bidine zarok û ciwanên Kurd. Bi kirînen wesan em dikarin Wî bi tevahî binîne nav Kurdan û welatê Wî Kurdistanê. Berhemên Wî bikine malê Kurdan. Eşkereye ku karakî wesan ne hesan e. Lê destpêk giring e.

Nuha em dibînin ku Kurd ji doh bêhtir bêhtir qala Wî dikin. Li ser berhemên Wî disekinin, werdigerînin. Ev kêfxweşiyê dide mirov. Ji xwe em jî li ser vê bingehê derketine rê. Em dê hewl dibin ku di her hejmarê de, ji berhemên Wî hindêk tişt wergerînine ser zimanê Kurdî. Gava ev karê me, weke xizmeteke biçûk bête pejirandin, em ê dilxweş bibin.

xwe û axifti:

"Delalê ber dilê bavê xwe, ez dixwazim tu guh bidî peyvên min. Tu nexweşî. Ji bo ku tu ji nexweşiya xwe rizgar bibî, divê herî xwe nîşanî doktorekî bikî, ku zanibe ka çi nexweşiya te heye. Dê wê demê rêyekê nîşanî me bike, dermanan bide me."

Lawik ji ser ya xwe nehat xwarê û berdewam kir:

"Na! Derman tal e. Ez dermana bikar nahênim"

"Nexwe, mîna segekî bimore" gotê, dayika wî.

Bav li qiseya xwe berdewam kir:

"Gelek kes henin, mezin bûne û zîlam in. Ew jî mîna te, newêrin herine nik doktor. Bi xwe dizanin ku nexweşin, lê ji wê ditirsin ku doktor navê nexweşiya wan, ji wan re eşkere bike. Ji wê natirsin, ku dê herdem bi nexweşiyê re bijîn. Lê di rastiyê de tiştê em jê bitirsin, ne doktor, ne êşa derziyan, talbûna dermanan e û ne jî navê nexweşiyên e. Divîbû ew, ji nexweşiyên bitirsin. Gava em bi wan nexweşiyên nizanîbin, dê ew ê me bixwin û bihilînin. Lê gava em pê zanîbin, em ê wan bixwin û bihilînin.

Lawik lê vegeand:

"Na, ez nikarim nexweşiyên bixwim û bihilînim."

Bavê wî keniya:

"Min dixwest bêjim ku, em dikarin zora nexweşiyên bibin."

Gotê: "Na!", lawik. "Ez der-

Lawikê biçûk gotê:

"Ez naçime doktor."

"Ji ber çi tiştî tu naçî?" gotê, bavê wî.

"Ez ji derziyan ditirsim" bersivand, lawê wî.

Dayika wî lê vegeand:

"Gava tu ji derziya bitirsî, ji nexweşiyê jî rizgar nabî..."

Lawik dubare kir:

"Na, ez naçime nik doktor."

Bavê wî berê xwe da lawê

manan bikar nahênim.
Derziyan jî naxwazim,
Naxwazim zora nexweşiyên
bibim."

Bavê lawik destê xwe bira
ser eniya wî û jê re got:

"Laşê te gelekî germ e."

Wî jî lê vegerand:

"Na, ez dermanan
naxwim"

"Nexwe kul û keseran
bixwe!" gotê de, dayika wî, bi
hêrs.

"Li bavê xwe guhdar bike"
gotê de, û li qiseyên xwe
berdewam kir bavê wî: "Divê
tu ne serhişk bê. Serhişkî
xerab e. Gava em neçine
doktor, dê nexweşiya te mez-
intir bibe û tê bimrî. Nuha
nexweşiya te, li te giran
nebûye. Her tiştê ku mezin
dibe, di serî de biçûk e. Paşê
mezin dibe, weke mîsal:
çemên biçûk rûbaran, rûbar
jî behrên mezin çêdikin...
Zarok jî mezin dibin, dibine
zilam. Nexweşiyên biçûk
dikevine ser hev û yên xedar-
tir diwelidînin. Derewên biçûk
rê li derewên mezin vedikin.
Gava li ser xeletiyên biçûk
neyê sekinandin, mezintir
dibin."

"Na!" gotê lawik. "Ez naçi-
ma nik doktor, ez alûcan
dixwazim."

"Baş e" gotê, bavê wî.
"Gava tu werî û xwe nîşanî
doktorêkî bikî, em ê ji te re
bikirin."

"Na!" got, lawik. "Ne
diçime doktor û ne jî alûcan
dixwazim."

Bavê wî lê vegerand:

"Êşa derman û derziyan
demînin, kin û kurt in. Gava
em sînga xwe nedine ber
êşên wesan biçûk, em
nikarin xwe ji êşên mezintir
rizgar bikin. Pêwîste em mêr
bin, netirsin... Kesê ji derziyan
bitirse, rê ji nexweşiyên re
vedike. Gava em tîrsa
derziyan bişkînin, wê gavê
em ê zora nexweşiyên jî
bibin. Kurkê minî delal, ma tu
siheta xwe dixwazî, an
nexweşiyê?"

"Ez jî aliyê alûcan im, alû-
can dixwazim." gotê, lawik.

Dayika wî hêrs bû û berê
xwe wî, çavê xwe girt û devê
xwe vekir:

"Hemû sucê te ye. Te zêde
rû dayê de. Ji bedêla ku tu
evqasî pêre qise bikî, em ê bi
herdû çeplê wi bigrin û wî
dibine devera pêwîst. Digrî jî,
bila bigrî!"

Lawik dest pê kir û giriya û
di berde jî qise dikir:

"Na! Ez naxwazim herime

nik doktor."

"Negrî", gotê bavê wî. "Li
min guhdarî bik! Tu biçûk e.
Ez û dayika te mezin in. Gava
em bixwazin, em dikarin te bi
zorê jî bibin. Lê tiştê ku ji bo
qenciya te ye, em naxwazin
bi zorê, bi te bidin kirinê. Karê
bi zorê nexweş e, ma ne
wesane? Daxwaziya min ew
e; ku tu ji me bawer bikê û bi
dilê xwe bi mer e werê cem
doktor."

"Na", gotê lawik. "En
naxwazim herime nik dok-
tor."

Bavê wî nema xwe girt û
keniya.

"Çima dikenî?", gotê, kurê
wî.

Bavê wî gote:

"Hinek kes henin ev jî
mîna te nin. Çawa ku tu ji
doktor ditirsî, ew jî ji şoreşê
ditirsin... Di bin zilm û hovî û
hejartiyê de dinalin. Tiştê ku
dê wan rizgar bike şoreş e,
lê ji şoreşê bazdidin, ditirsin.
Ez bi wan dikenim."

"Şoreş!", "Şoreş çi tiştê?"
gotê, lawikê biçûk.

Bavê wî hinekî fikirî û li
axawtina xwe berdewam kir:

"Gava ez, bi te bidim baw-
erkirin ku çûna doktor ji bo te
baş e û tu bi min re werî nik
doktorêkî, ev tişt ji awira te ve
şoreşek e."

Lawik heya jê hat li girî û
qirîniya xwe berdewam kir:

"Na! ez şoreşê naxwazim,
ez alûcan dixwazim..."

* Ev çîrok, ji pirtûka Yilmaz
Güney, "Oğluma Hikayeler" r:
24-29 hatiye wergerandin.

HALE DEWA MA

Ti qeyi ju raede honde qesu mira perskena? Ala ronise, nune ho buye, çae ho bisme. Ti honde raera ama, tene raoreşie. Sime sukune girsude nisenê ro. Ti sukunê girsure yena. Dina ke vanê, sima dia. Ti yena mara qesu perskena.

Mira memede seyweşi vanê. Nu name minu raşti nio. Heno ke na qesekerdena mı ke kewte qezeta, esker mêro na quliku ma serro merizno. Ho virra meke, name mı f.m.nio. Yaa, qedae lingune to!...

Wes be! Haq, domani ki, torni ki day ve ma. Leyire mirciku citur ke halênede nêvindene, iye ma ki perayi ra şî. Gosmede, nê xevera ma dinura esta, nê ki kes yênu diare ma. U laze qemeri hao çondi sero kourao. Tae vanê weso, tae vanê amo kistene. Çiturio, çuao, kes mara nêvano. Uyo bini ki, ita nêjidie made zerede bi. Gegane şîênê diar. Name ho tamaso; işkişer vanê, nika uza hepisdero. A hale ma ki tiya eve çimune ho vênena!

Nero bira, werde mino niaj-nia tode çî mendo ke? A darera gina warro. Ez darera gino warro. Werte min u niajnîa to; jê werte di mordemune ke, ie jûi çime huo rast, ie bini çime huo cep biu kor. Maki henime. Endi cencia ma şia. Khalia. Ma cencia hode juvinde qewğa nêkerda ke, nika bikerime.

Ti jûrkena! Wazena ke, min u kokima mı pêverde. Mı kei vato ke "Ez hore cenika de newuye fetelinu!" Fetelinu ki tore çî? Çause kirê mîna? Kam

Heqie MERGARIJÎ

çî zoneno, simaê nikayi çî sîl çarçkenê!

Dewede çî qal-qırr bivo? Navera, bovera boni rijiê. Pêro xan-xıravie. Dewede isu nêmen-do ke, qal-qırrê bivo. Tae remê, şîê anqara u estemol. Tae kourae, hepisderê. Naê ke mordemê ho alaman'derê, i ki remê şîê alaman. Ju ma kokımı bine na qulikuderime. Iye ma ki roza mawa jedie şia, senike menda. Naê ke biruraê, rew rew yêne, sonê. Gegane esker yeno, kuno na wertu. U çağ amaên u şiaena ho kenê kemi. Qey cire çever ranêkerime? Cire çever ki keme ra, ca ki dame cı, uwe ki, nu ki dame cı. Gegane hermeti ki teyiyênê. I ke ameyi na çe, jê çenekunê ozovunê. Kes keşide çewtnianêdano. Vanê, birra ki heniê. Juo ke uzme ho nêvejino, ei hıra fine ra duri.

Iyê eskere tırku cuamerdie nia ke! Iye ma unca ki rınd erzenê ra ho ver. Radonude, qezetude, televizonude condi serio, hokumat vano ke "Ma kokê dinu ame!" Nika raşti, koke ma kirmancu perünê nianê ke ma şime, bixeleşime. Juê mao ke destra kare yeno, di hire qesu muso, fame ho reseno qesu, hukmat inu dano ve kistene. Na hal u hekate nianêni ki maê ke peyde manême, mare benê derdi, benê qul u reşi, benê kergane, ma wenê, qedenênê. Dina xerepita...

Teê.. condi reyi eskeri basxin da ve maro, na cıl-corê ma, qav u qacağê ma kerdi têwertera. Ge vanê, "Ceku vezê!", ge vanê vazê, eyi vazê! Ma

zoneme, sima nun danê gerul-lau!" Niade! Thoe resme de jûê ma na desurau? Eskeri nê ma de kitave verdu, nê ki resme. Thoe ke çeunê ma de di, vês-nenê, cerkenê, ya ki teibenê. Heşirêna ke vanê, nawa. Qe heni ki niyo. Haq, ma kirmancu-ra nêheredio, ma kirmanci hewunderime, jüvinira heredanime.

Ole ke xof nêkeme! Lêl ke kewt de, nêtoreme şime çe cirane. Sondane mijde vêseme, nêtoreme ke şime na verê çeveri. Kutiki ke loway, endi hewn nêkuno cimunê ma.

Bıra, dewa ma, dewa virêna ciko? Hao condi serio letê hêgaune jêdi biê ve boji. Kam mendo ke cite biramo? Hukmati, gomeyi haê condi serio kerdê tholi. Mazra ki par kerde thole. Vanê, na dewunê hete ma danê we, kenê xırave.

Ti nêvana ke ma kata şerime? Ma ita cimê ho kerdê ra, wazeme ke ita bimirime. Honde ke eskeri, ma zorê cekura itara surgin nêkerdime, maneme. Bilbil ciko, bilbil pêğuretu, berdu, kerdu ve qefeso zernên, unca ki bilbili vato ke, "Ax welate mı, ax welate mı!"

Tae ki qesune rindo, xeverune rindo wazena ti. Heni nio? Esmer (emser) sere sera de rinde biê. Haqirê sıkır vo, ma nêweşiê nêdiê. Alêfe mal u gaunê ma deira bi. Di hire miê maê, di hire mangê maê. Niade, haqi ke da, di miura ki dano. Miunê mara di teneyi diletî zayi. A çeneka mawa ke hopede mêrdekerdo, a ki kewte ra, diletî ardi. Haq çî dano, xêr bido!

Ho virra meke, eke şia, hore run, thoraq, hemgen teibere!

Devrimci sanatçılarımıza saygılı olalım!

Merhabalar sevgili Güney Vakfı Destek Derneği çalışanları!

Vakfınızın 11 Eylül 1994 tarihinde Tübingen'de düzenlenmiş olduğu Yılmaz Güney'i 10. ölümünde anma gecesine katıldım. Gece süreci içerisinde ortaya çıkan olumlu veya olumsuz bazı şeylerden ziyade ben bu yazımla böyle bir gecede beni rahatsız eden bir konuya değinmek istiyorum. Evet mektubuma devrimci sanatçılarımıza saygılı olalım diye başladım. Acaba biz her zorluğa göğüs geren, baskı ve zulümlerden yılmayan sanatçılarımıza bir dinleyici olarak saygımız ne kadar? Tübingen'deki gecede (diğer gecelerde de aynı) benim vardığım karar maalesef bir hiç.

Tübingen'deki geceyi orta sıralarda izledim, daha doğrusu izlemeye, dinlemeye çalıştım. Program başlar başlamaz sıralarda konuşmalar, sohbetler de başladı. Gecede Yılmaz Güney'le ilgili bir yazı okunurken, önümüzdeki arkadaşlar yüksek sesle izin anılarını birbirlerine anlatmaya başladılar. Belirli bir zaman sonra ikaz etmek zorunda kaldım. Aradan biraz zaman geçti yine program (Grup Munzur) esnasında bu sefer yandakiler birbirlerinin saç modelini tartışmaya başladılar. İkazdan sonra belli bir süre sustularsa da sonradan başka bir konu bulup rahatsız edici bir şekilde sohbetleri bitmedi. Sonradan kendi sanatçılarımıza saygısızlığa arka sıradaki grupta kendi aralarındaki siyasi tartışmayla katıldılar.

Pes doğrusu. Yani düşünün destek amacıyla bir geceye katılıyorsunuz ama program esnasında

(siyasi bir yazı okunurken, sanatçılar konuşurken) dinleyiciler (daha doğrusu dinlemeyiciler) sohbetlere dalmışlar. Gereksiz yere kalkıp, oturmaları, dolaşmaları da hatırlatmadan da edemeyeceğim. Kendine demokratım, devrimciyim diyen bütün arkadaşları bu konu üzerinde düşünmeye çağırıyorum. Ya sanatçı arkadaşlara saygılı olalım gelecekte olacak toplantı ve gecelerde büyük bir özveri ile canlı katılalım, ya da illede sohbet ediyorsak evimizde oturalım.

Çalışmalarınızda başarılar dileğiyle devrimci Bolşevik selamlar.

D. Ateş

13.09.94 / Pforzheim

Dostça bir eleştiri

Sevgili Güney emekçileri!

Y.Güney'in devrimci sanatına saygı duyduğum için düzenlenmiş olduğunuz anma gecelerine Tübingen'den katıldım. Yaşamboyu kendini devrimci mücadeleye adanmış ve sanatını bu yolda sürdürdüğü için böyle bir sanatçıyı anmaktan fazla şeyler beklediğimden dolayı ve daha fazlasına layık olduğu için geceye eleştirisel açıdan bakmak istiyorum.

Böyle bir gece düzenleneceği aylar önceden belli olduğu halde ve arama imkanı belkide daha olanaklı olduğunu gözönüne alırsak salonun seçimi hiç iyi değildi. Salon yeri ilk görünüşte içaçıcı değildi. Sahne ve insanların aynı boyda olması görüntüyü engelliyor, insanlar girip çıkarken rahatsız olunuyordu. Program sanatçı açısından zengin idi, ama gece boyunca Yılmaz Güney üzerine çok az duruldu. Sanatı, eserleri ve mücadelesinin tanıtılması bağlamında bence zayıf kalındı. Dia salonda

kurulduğu halde gösterimi olmadı. (herhalde salonun düzensizliğinden olacak) En azından kitapların, yayınların sergilendiği salonda Yılmaz Güney'i anlatan, eserlerini, mücadelesini tanıtıcı bir sergi olmak zorundaydı. (Vakfın standı dışında) mücadelesini tanıtıcı bir sergi diyorum çünkü hala çokları onu iyi bir sinema sanatçısı olarak tanıyor. Ve hatta Yılmaz Güney karşı demicileri en tehlikeli oportünizmin kalesi görüp sosyal hainler (siyasal yazılar 1 sayfa 98 ve 128) olarak nitelendirdiği halde ve bunları Türkiye devrimine zararlı, Türkiye devriminin önünde bir engel olarak gördüğü halde bunlar bile Yılmaz Güney'e sahip çıkmaya kalkışıyorlar. Bunlar böyle gecelerde ve her yerde teşhir edilmek zorundalar. (Gece boyunca bu konuya değinildi, bu yetersiz de olsa olumluydu.)

Burada ilk eleştirim Güney Vakfı Başkanı Fatoş Güney'e getirmek istiyorum. Konuşmasında bence kimseleri incitmeme tavrı vardı. Fatoş Güney konuşmasının bir yerinde Güney'i sevenleri tanımlarken, "O'nu artist olduğu için sevenler; Kürt olduğu için sevenler; devrimci komünist olduğu için sevenler" vs. diye ayırdı ve kendisi ise "ben onu bir kelimeyle tanımlamak istiyorum; Hümanist Yılmaz Güney" (Hümanist=İnsancıl) Oysa ben Fatoş Güney'in Yılmaz Güney'i tanımlamadığı cümleden devrimci, militan bir tanımlama (ona sahip çıkar görünen karşı devrimcilere karşı çizgi çeken bir tanım) bekliyordum.

Geceye (Kızılırmak, Munzur, Ferhat Tunç gibi) devrimci sanatçılar katılmasına rağmen yine konuşmalarında türkülerinde Yılmaz Güney'e ağırlık vermediler ve gruplar sahneye çıkarken bazı topluluklar kendi görüşü doğrultusunda örgütlü lehine slogan attılar. Ben böylesi gecelerde slogan atılmasına karşı değilim ama durum öyle bir noktaya geldi ki sanki

hangi örgütün sesi daha fazla çıkıyor diye bir ortam yaratıldı. Oysa bu sloganı atanlardan Yılmaz Güney lehine de slogan beklerdim.

Ve gecedeki en büyük eksiklik ise Yılmaz Güney'in enternasyonalist bir sanatçı olduğunu düşünürsek gecenin programının enternasyonalist olmadığıdır. Programın uluslararası dayanışma açısından Enternasyonal ağırta olmasını dilerdim. Kısacası Yılmaz Güney'in büyük bir poster ve birkaç konuşma olmasa sanatçılar geçidi gibi bir gece de Yılmaz Güney'i anma gecesi olduğunu ihtimal etmek biraz zordu kanaatin-deyim.

Yazıma başlarken geceye eleştirisel açıdan bakmak istiyordum dedim. Sizlerden bu eleştiriye dostça bakmanızı temenni ediyordum. Yazımda yalnızca eleştirilecek yanları öne çıkarttım. Biliyorum ki Yılmaz Güney başta olmak üzere devrimci sanatçılara sahip çıkan bir Güney Vakfı Destek Derneği var, sevindirici olan da budur. Yine sevindirici olan binlerce kilometre uzaktan Güney'i anmak için gelen ona destek veren Grup Kızılırmak, Ali Ekber Eren, Ferhat Tunç vs. gibi sanatçılar, Özgürlük Savaşçıları gibi korolar var salonları dolduran binlerce seveni var ve takdir edilmesi gerekir ki mücadeleden bıkmayan bir Fatoş Güney var.

Yazımı burada bitirirken bir noktaya daha dikkat çekmek istiyorum. Bir geceye yalnız bir izleyici olarak gitmek, dinlemek ve sonunda eleştirmek kolay bir şey. Ben bunun farkında olarak kendimde dahil olmak üzere herkesi eleştirilerle, önerilerle Güney Vakfı Destek Derneği'ne aktif olarak desteğe çağırıyorum.

Güneyce selamlar

İ. Özlem

15.09.94 / Pforzheim

Değerli Güney emekçileri

Faşizmin zindanlarından merhaba!

Türkiye'de sanata devrimci bir bakış açısıyla sinemaya soluk alınıp yepyeni çığır açan devrimci, yurtsever Yılmaz Güney'in eserlerini incelemek, onu kendi eserlerinden tanımak istiyorum.

Cezaevi koşullarında bu olanağımız çok kısıtlı olduğundan eserlerini inceleyemiyoruz. Yılmaz Güney'in yayınladığınız kitaplarını gönderebilirseniz çok sevinirim.

Mücadele yaşamınızda başarılar diler, devrimci coşkuyla selamlarız.

Ahmet Gülhan
E Tipi Cezaevi / Çankırı

Güney Dergisine

MGK şakşakçısı yarı resmi Hürriyet'in hayvansal içgüdüleri daha ağır basan yayın kurulu, yine Yılmaz Güney'in adını veremedi. Battı. (12 Ağustos 1994 - Hürriyet)

Hürriyet'in Avrupa baskısı, ikinci sayfanın tamamını, TV kanallarına ayırıyor ve sayfada sözde sanatçı gösterilen, Hürriyet'le ortak durumdaki SHOW TV kanalının şişirilmesine yönelik tanıtımlar var. Fotoğrafiyla sunulan kimseler arasında Nurdan Torun, Sinem Üretmen, Hülya Süer, Nazan Öncel, Aydın ile Emrah adlı şarkıcılar var. Bir de yalnızca göçmenler için yeni uydurulan bir köşede, ırkçı-sadist Ertuğrul Karakullukçu'nun portresi ve altında da bu sözde yazarın Simavi'nin türeme sülüklerinden biri, kendisidir.

Bir yönden de, "İyi ki Yılmaz Güney yok!" sayılmış, diyorum. Çöplükte karanfil gibi kalacaktı...

Turan Gül
Götheborg / İsveç

Yılmaz Güney'e sevgiler

Öncelikle Yılmaz Güney'i yaşatmaya çalıştığınız için sizlere çok teşekkür ediyorum. Ve yaşasın büyük devrimci sanatçı Yılmaz Güney diyorum. Derginiz gerçekten kalite ve ele aldığı konular bakımından mükemmel bir dergi.

Ancak eleştirilecek birçok yanı var.

1) 7'ci sayıdaki Çağdaş Kültürümüzün Ustaları bölümünde yazar ve edebiyatçı Yaşar Kemal'in olmaması büyük bir zaafıdır.

2) Dergimizin 1 sayısının 3 ay gibi uzun bir sürede çıkarılmasıdır. Bu dergiye olan ilgiyi düşürür. En ideali her ay 1 tane çıkarmaktır. Lütfen bu süreyi kısaltalım.

Diğer taraftan birkaç tane önerimiz olacak.

- Şiir sayfası açmanız.
- Ünlü yazar, roman, edebiyatçı ve şairlerimizin geçmişini, kişiliğini, amaçlarını ve kitaplarını yayınlamanızdır.

- Okuyucu sayfaları açmanızdır.

Çalışmalarınızda başarılar diler sevgi ve saygılarımı iletirim.

Gökay Karataş
İstanbul

Yılmaz Güney Destek Derneği'ne

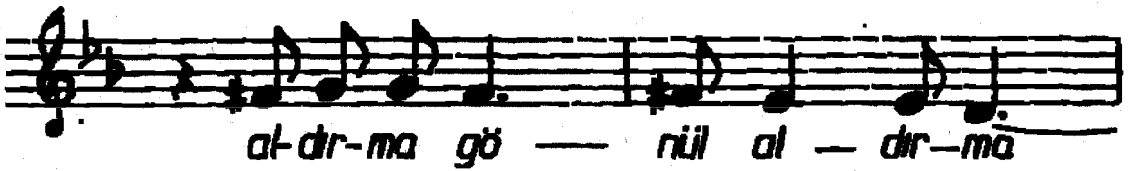
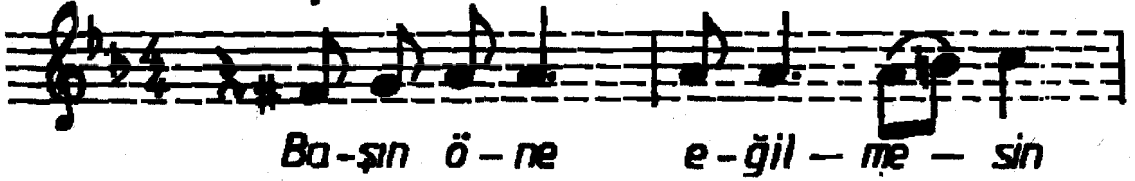
Ben, canım kadar sevdiğim rahmetli Yılmaz Güney ağabeye çok değer veren, O'nunla ilgili her yazıyı-resimi biriktiren bir hayranıyım.

Derneğinizden ricam; Yılmaz Güney ile ilgili tüm çalışmalarını, onun ile ilgili kitapları vs: bana ödemeli göndermenizdir. Fatoş ve Yılmaz'a sonsuz sevgiler ve saygılar. Yılmaz Güney'e de rahmetler diler, çalışmalarınızdan dolayı sizi kutlarım.

Zekine Kayan / Hannover

BAŞIN ÖNE EĞİLMESİN

Başın öne eğilmesin
 Aldırma gönül aldırma
 Ağladığının duyulmasın
 Aldırma gönül aldırma
 Dışarda deli dalgalar
 Gelir duvarları yalar
 Seni bu sesler oyalar
 Aldırma gönül aldırma
 Görmesen bile denizi
 Yukarıya çevir yüzü

Deniz gibidir gökyüzü
 Aldırma gönül aldırma
 Dertlerin kalkınca şaha
 Bir sitem yolla Allah'a
 Görecek günler var daha
 Aldırma gönül aldırma
 Kursun ata ata biter
 Yollar gide gide biter
 Hapis yata yata biter
 Aldırma gönül aldırma

Halden bilene

TOPRAĞIN SEVGİSİ

Çiçekler, çiçekler,
kırmızı, sarı ve yeşil
Fıskırıyor toprağın bağından,
serpiyor renklerini
dağlara, ovalara.

Yırtıyor kalbini toprağın
Güller, kızıl kızıl.
Zambaklar yeşil yeşil
ve karanfiller sarı sarı,
umut / koku dolu
renk dolu.

Saldın kökünü karanlıklara
korkmadan, usanmadan
Çekin sinene,
gün be gün
yıl be yıl,
en tatlı suyunu toprağın.

Yuva oldun kuşlara,
sincaplara
Gölge oldun
ateş oldun,
kül oldun insanlara.

Kürdistan'da nar,
Türkiye'de portakal
Elma oldun Almanya'da.

Çağlayarak akarsın,
süzülerek yürürsün
çoşarsın sel olursun,
kabarınca yüreğin,
güzellik için / özgürlük için
Beslenir kucagında
kurbağalar balıklar
rengarenk.

Nazif Telek

Hava soğuk / Kar-fırtına
Azıttı romatizmam
Boyun ağrılarım
sanki yaşam tanımıyor hak
Yer çekimi gibi / inadına giriyor
göz ve kulaklarıma rüzgar
Berbat bir görünüm alıyorum
yaprağı dökülmüş ağaç gibi
Gerçi o bekliyor baharı
Kökü toprakta sıcak ve nemli
Ya ben! / Laf aramızda
yazın bile titriyorum
Tad alamıyorum yemekten
dişleri dökülmüş maymun gibi
sahi farkım ne benim?
Düşünenle düşünmeyen arasında
Aklıma takılıyor
İki eşek konuşabilselerdi eğer
Her halde tadından bahsederlerdi otun
Yok hayır / o kadar da değil
hakaret sayılır
her şart altında yedi verende var
hem cinslerimden / Kışın
ana memesine sarılırlar çocuk gibi
Ana deyip geçmeyin
Göğsünde sakladığı südü
son damlasına kadar verir kadrini bilene
Açar tonbul memelerini
uçları çatlayana kadar
Uzatır halden anlayana
kimine zehir zembelek
kimine abu hayat olur
Bir toprak gibi
her yanında fışkırır hayat
aç bırakmaz evvelallah
kıymetini bileni
kışın bir kardelen / yazın bir başak
tabi işleymesini bilene
çatırdat vur sabanı
o bilir anlar halinden
ta ki sen anlayana kadar
sakın ha taşlı tarlaya çapa sallama
zırmık bile koparamazsın
emeğin boş olur / benim gibi
Hala soruyorum / ya ben bir halvar
ya da toprak verimsiz.

A. Doğu

NAZİM'A

varnadan seslendin de ne oldu
mavi gözlü şair
körlük sana
<ben buyum> dedi
geldi senle toprağa.

acıdın dizdin yüreğini kurşuna
sürdün motorları pembe
denizlere
nöbete durdun işçinin
mezarına
kominterde oturarak
ölümünün üstüne.

gördün uzak asyayı
afrikayı latin amerikayı da
ne oldu.

sosyal giysili
ve biraz da
utangaç sinsi söylemli
ektiğin yeşerdi: şoven
tanıdık seni hatalı şair
mehmetin
mehmetler
duydu seni sevdalı şair.

seni ve şiirini
duyan seven yazan
mehmetlerin
halihazırda
inkarın inkarına kılıf bulmada
gider gelir kalemleri.

işine gelmezse insanın
göremez olur burnunun dibini
Körlük sana
<ben buyum> dedi
ola ki ondandır ikiyeüzürlük
sevenlerde seni
yazanlarda şiirini.

Hakkı Çimen

Yeryalist-Faşist-Feodal Kültüre Karşı
Laryanın Sosyalist Kültürünü Yasat!
Her Kültür Cephesi Emekçileri
İmci Sanatçılar Ölümsüzdür!

YILMAZ GÜNEY'in

10. Ölüm Yıldönümü Geceleri

GÜNEY

Yılmaz Güney Vakfı
Destek Derneği
Solingerstr. 1/A
47166 Duisburg / Almanya
Tel.: 0203 / 54 87 23
Fax: 0203 / 54 88 23

YILMAZ GÜNEY

10. Ölüm Yıldönümü Geceleri

Şevan Biranina Deh Saliya Mirina Wi

Gedänkveranstaltungen zum 10. Todestag

- ★ Fatoş Güney
- ★ Yılmaz Güney (Y.Güney'in oğlu)
- ★ Şivan Perwer
- ★ İlyas Emir
- ★ Ferhat Tunç
- ★ Dursun Akçam
- ★ Ali Ekber Eren
- ★ Can Yoksul
- ★ Fuat Saka
- ★ Ayşe Şahin
- ★ Grup Kızılırmak
- ★ Nilüfer Akbal
- ★ Volkan Yağan
- ★ Şah Turna
- ★ Ozan Şahin
- ★ Grup Munzur
- ★ Derdiyoklar
- ★ Ozan Şervan
- ★ Şafak Altun
- ★ Grup Eylem

